

KUOROHARRASTUKSEN MERKITYS GAYKUOROSSA

LAULAVALLE

– Tapaustutkimus Out 'n loud -kuorosta yhteisönä

Alexi Vasko

Maisterintutkielma

Musiikkikasvatus

Jyväskylän yliopisto

Kevätlukukausi 2018

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Aleksi Vasko	
Työn nimi Kuurorharrastuksen merkitys gaykuorossa laulavalle – Tapaustutkimus Out 'n loud -kuorosta yhteisönä	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2018	Sivumäärä 72 + 2 liitettä (3 sivua)
Tiivistelmä <p>Tutkimukseni tavoitteena on saada selville, minkälainen merkitys kuororharrastuksella on gaykuorossa laulavalle miehelle. Lisäksi tutkin, miksi kuorolaiset ovat liittyneet gaykuoroon, mitkä asiat he kokevat gaykuorossa tärkeäksi ja minkälainen yhteys gaykuoron yhteisöllä on kuorolaisten homouden identiteettiin.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jossa on haastateltu puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla viittä (5) Out 'n loud -kuorossa laulavaa henkilöä. Haastatteluihin osallistuneet kuorolaiset on valittu ennakkolomakkeen avulla, jonka on täyttänyt kaikki gaykuoron laulajat.</p> <p>Tutkimustulosteni perusteella gaykuoroon liitytään sekä musiikillisten että sosiaalisten syiden takia. Haastatteluissa kävi ilmi, että Out 'n loud -kuorossa voi kehittää musiikillista osaamista ja toteuttaa omaa ilmaisullista puoltaan. Näiden motiivien lisäksi, haastateltavat kertoivat sosiaalisten kontaktien luomisen olevan merkittävä syy liittyä Out 'n loudiin.</p> <p>Laulajille on tärkeää, että he voivat laulaa yhteisössä, jossa voi olla vapaasti oma itsensä eikä omaa seksuaalista suuntautumista tarvitse piilotella. Kuorossa tutustutaan ihmisiin, joihin ei välttämättä muuten tutustuttaisi ja luodaan uusia, pitkäkestoisia suhteita. Kuoroyhteisössä muodostuneet ystävyys-suhteet ulottuvat usein myös kuoron ulkopuolelle. Huumori toimii yhtenä selkeänä keinona, jolla voidaan käsitellä homona olemista. Out 'n loudista löytyy yhteiskunnallinen puoli, joka näkyy laulajien mielestä erityisesti siinä, että kuoro mahdollistaa uudenlaisen väylän tavata homomiehiä. Kuoron toiminnan kautta voidaan myös edistää tasa-arvoa ja tuoda homokulttuuria tutuksi yleisölle. Lauluohjelmiston monipuolisuus ja esiintymisten ilmaisullisuus koettiin kuoron vahvuutena.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että gaykuoron yhteisöllä ja yksilön homouden identiteetillä on yhteys. Out 'n loudissa voi ilmaista omaa seksuaalista suuntautumistaan vapaammin kuin muissa kuoroyhteisöissä, joka osoittaa sen, että kuorolaisten keskuudessa on luottamusta ja samoja arvoja. Out 'n loud on löytänyt oman kuulijakuntansa, ja näin ollen yleisön positiivisella vastaanotolla on myös positiivinen merkityksensä kuorolaisen omakuvaan ja identiteettiin.</p>	
Asiasanat – Out 'n loud, gaykuoro, seksuaalivähemmistö, homous, identiteetti	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Faculty Humanities and Social Sciences	Department Department of Music, Art and Culture Studies
Author Aleksi Vasko	
Title The significance of participating in a gay men's choir as a hobby for a gay male singer – Case study about 'Out 'n loud' choir as a community	
Subject Music Education	Level Master's Thesis
Month and year Spring 2018	Number of pages 72 + 2 appx. (3 pages)
<p>Abstract</p> <p>The aim in this study was to explore the meaning and significance of participating in a choir as a hobby and particularly the role that singing in a gay men's choir plays for a man. This thesis explores three specific research questions: What are the reasons for participating in this type of choir? What aspects do these singers find significant in this type of choir? Finally, what role does a gay choir community play in the homosexual identity formation?</p> <p>This was a qualitative case study, where semi-structured, theme based interviews were held for pre-selected group of five participants from the gay choir 'Out 'n loud'. The selection was made using an open-ended questionnaire that was given to all the choir members.</p> <p>The results show that the main motivation to join the choir are the singing and social aspects. Interview data also suggest that in 'Out 'n loud' people can improve their musical skills, and the choir gives a platform to fulfil one's creative side. Amongst these motives, interviewees emphasized the importance of networking and creating new social connections with other gay men.</p> <p>The singers highlighted the importance of being able to sing in group where they can freely be themselves and don't have to hide their sexuality. In this choir new relationships were made that probably would not have been made in other circumstances. Some friendships continued outside the rehearsal environment and are now long lasting. Humour seems to be a way to deal with topics related to homosexuality, for example stereotypes towards gay men or other social norms. There are also social-political aspects in 'Out 'n loud'. The choir enables a new way for men to meet and socialize with other gay men and also provides a way to promote equality. Solidarity can be increased through performances where the choir shares more knowledge about the gay culture. The diverse musical repertoire and expressional performing was seen as beneficial for both the performers and the audiences.</p> <p>The results suggest that a gay men's choir community plays a role in sexual identity formation. In 'Out 'n loud', one can express his sexuality more freely than in other choir communities. This shows that there is trust and similar values amongst the choir members. 'Out 'n loud' has found its own audience whose positive response has also a positive effect on choristers' self-image and identity.</p>	
Keywords – Out 'n loud, gay men's choir, sexual minority, homosexuality, identity	
Depository University of Jyväskylä	
Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	ESITTELY	7
2.1	<i>Out 'n loud</i>	7
2.2	<i>Keskeiset käsitteet</i>	9
3	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	12
3.1	<i>Kuoro tutkimuskohteena</i>	12
3.2	<i>Gaykuorotutkimuksesta</i>	15
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	22
4.1	<i>Sosiaalinen identiteetti ja ryhmän jäsenyys</i>	22
4.2	<i>Homouden identiteettimallit</i>	24
4.3	<i>Musiikki ja sosiaalinen pääoma</i>	28
5	TUTKIMUSASETELMA	32
5.1	<i>Tutkimuskysymykset</i>	32
5.2	<i>Tutkimusmenetelmä</i>	32
5.3	<i>Aineiston keruu</i>	34
5.4	<i>Aineiston analyysi</i>	36
5.5	<i>Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys</i>	38
5.6	<i>Tutkijan rooli</i>	41
6	TULOKSET	43
6.1	<i>Homous yhdistävänä tekijänä</i>	43
6.1.1	<i>Kuoro "toimintaryhmänä"</i>	43
6.1.2	<i>Yhteiskunnallinen vaikuttaminen</i>	45
6.2	<i>Kuoro yhteisönä</i>	47
6.2.1	<i>Yksilönä yhteisössä</i>	47
6.2.2	<i>Huumori</i>	48
6.2.3	<i>Vuorovaikutus harjoituksissa ja sen ulkopuolella</i>	49
6.3	<i>Musiikki ja ilmaisu</i>	50
6.3.1	<i>Musiikillinen tausta ja laulumotivaatio</i>	51
6.3.2	<i>Ohjelmisto ja ilmaisu</i>	54
6.4	<i>Negatiivisia kokemuksia</i>	57
7	TULOSTEN TARKASTELU	59
8	POHDINTA	66
	LÄHTEET	69
	LIITTEET	73
	<i>Liite 1. Ennakkokyselylomake</i>	73
	<i>Liite 2. Teemahaastattelun kysymysrunko</i>	75

1 JOHDANTO

Suomi saa olla ylpeä laajasta ja monimuotoisesta kuorokulttuuristaan. Kuoroperinne Suomessa ylittää 1600-luvulle (Louhivuori ym. 2005b, 2), ja kuorojen suosio näyttää pysyvän korkealla edelleen. Kuoroja on lukuisia ja jokainen edustaa omaa uniikkia luonnettaan. Toiset kantavat kuoronsa vahvan tradition juhlavasti ja toiset hakevat voimakkaasti uusia vaikutteita tästä päivästä ja tulevast. Yksi asia yhdistää näitä kaikkia kuoroja. Niistä jokainen on ryhmä ihmisiä, jotka ovat tulleet samaan hetkeen jakamaan omaa aikaa toistensa kanssa laulamalla. Aika on rahaa, niin sanotaan, mutta meillä on edelleen aikaa kuoroille.

Lähdin etsimään tutkimusaihetta omista mieltymyksistäni ja kiinnostuksen kohteistani. Olen Kouvolan musiikkiluokkien kasvatti ja harrastan kuorolaulua aktiivisesti edelleen, tällä hetkellä mieskuoron riveissä. Kuoro ryhmänä ja instituutiona on minulle hyvin tuttu, niin laulajan kuin johtajan paikalta. Omat kokemukseni kuorolaulun monipuolisista merkityksistä omaan toimintaani saivat minut kiinnostumaan tutkimaan lisää tätä aihepiiriä. Tutkimukseni tavoitteena on laajentaa kuorotutkimuksen kenttää yhä enemmän ja korostaa kuoroharrastuksen monipuolisuutta. Miten yhteisöllisyys ilmenee seksuaalivähemmistökuoroissa, on aihe, jota Suomessa ei olla tiettävästi tutkittu. Niin kuin aiemmissakin kuorotutkielmissä, sovellan myös omassa tutkielmassani edellisten suurempien kuorotutkimusten tuloksia. Näissä tutkimuksissa on osoitettu, että kuoro edistää laullisen osaamisen lisäksi yhteisöllisyyttä (Hyypä 2002) sekä henkistä hyvinvointia (Louhivuori 2005a) Viime aikoina kuorolaiset ovat tulleet entistä tiedostavimmiksi kuorolaulun ja henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin yhteyksistä, joten tutkijan roolissa on mukava todeta, että tutkimusten tuloksilla voi olla suora vaikutus ihmisten toimintaan. Keskityn tässä tutkielmassa pitkälti kuoron sosiaaliseen puoleen.

Tutkin tässä maisterintutkielmassani helsinkiläistä Out 'n loud gaykuoroa ja heidän kokemuksiaan kuorossa laulamisesta. Tarkemmin sanottuna olen kiinnostunut kuoroyhteisön merkityksistä gaykuorossa laulavalle miehelle. Out 'n loud on mieskuoro, joka edustaa harvoja Suomessa toimivia seksuaalivähemmistökuoroja. Tulin tietoisesti kuoron toiminnasta vasta muutama vuosi sitten ja kiinnostukseni kuoroa kohtaan heräsi heti. Out 'n loud on hyvin ainutlaatuinen kuoro ja se on tuonut seksuaalivähemmistöön kuuluvia miehiä yhteen Suomessa vuodesta 2004 asti.

Tässä maisterintutkielmassani hyödynnän myös kandidaatintutkielmaani, jossa perehdyin laulun rooliin peruskoulun musiikinopetuksessa ja sivusin samalla hieman kuorolaulun ja sosiaalisen pääoman teemaa. Toivon, että tämä tutkimus, joka kohdistuu gaykuoroon ja sitä kautta seksuaalivähemmistöön, voisi tuoda esiin, kuinka kuoro voi olla hyvä tapa edistää ihmisten yhteenkuuluvuutta ja kanssakäymistä. Tämä tutkimus on hedelmällinen tapa tutkia gaykuorossa laulavien miesten kokemuksia ja ajatuksia. Teettämieni haastattelujen kautta voidaan saada parempi kuva tämän Suomessa hyvin ainutlaatuisen konseptin merkityksestä kuorolaisille. Toivon henkilökohtaisesti, että tulevaisuudessa Suomeen voitaisiin perustaa yhä useampi seksuaalivähemmistökuoro, jo olemassa olevien huikeiden kuorojen lisäksi.

Tutkimukseni koskee seksuaalivähemmistölle tarjottavaa harrastustoimintaa, joten käsittelen teoriaosuudessa aikaisempien kuorotutkimusten lisäksi myös identiteetin muodostumista sekä ryhmän että homouden näkökulmista. Tulen käsittelemään teoreettisen viitekehyksen yhteydessä myös kuorotutkimukselle hyvin keskeistä osa-aluetta, sosiaalista pääomaa. Musiikin moniulotteiset merkitykset käyvät ilmi myös tuloksissa, jossa on mukana vahvasti osallisuus, vertaisuus, sosiaalisen pääoman monet muodot sekä identiteetti. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuva tutkimus on ollut nouseva tieteenala, josta kertoo myös se, että Queer-tutkimus on saanut oman tutkimusseuransa Suomessa reilu kymmenen vuotta sitten, vuonna 2004.

”Suomessa on tuhansia kuoroja ja Helsingissäkin on satoja,
 -- sitten jokaiselle on erityyppistä musiikkia ja
 joihinkin on vaikea päästä ja joihinkin helppo päästä.
 Mutta sitten taas on vain yksi
 Out ’n loud.”
 (Ahti)

2 ESITTELY

Tässä luvussa esittelen tutkimuskohteeni sekä keskeistä sanastoa, jota käytän tutkimusraportissa. Out 'n loud on nuori, mutta aikaansaanut kuoro. Esittelen hieman kuoron toimintaa sekä sen historiaa. Tutkimusraportissani tulen käyttämään paljon erityissanasto, joita on syytä käydä läpi heti alkuvaiheessa. Käsitteistö sisältää paljon seksuaalivähemmistöihin liittyvää sanastoa, joita on hyvä selventää väärinkäsitysten välttämiseksi. Tukenani terminologian selventämisessä käytän suomalaisen ihmisoikeus- ja sosiaalialan kansalaisjärjestö Setan tarjoamaa toimittajille kohdistettua tukipakettia.

2.1 Out 'n loud

Out 'n loud on uniikki kuoro Suomessa, joka omalla avoimella ja positiivisella otteellaan edustaa seksuaalivähemmistöjä Suomen laajassa kuorokirjossa. Out 'n loud mahdollistaa yhteisön, jossa voi luoda ja nauttia musiikista samaistuttavassa ympäristössä muiden musiikkia rakastavien miesten kanssa. Out 'n Loud on tietävästi ensimmäinen suomalainen gaykuoro, joka perustettiin Helsingissä vuosituhaten vaihteen jälkeen. Kuoro aloitti yhteistyön Helsingin ruotsinkielisen työväenopisto Arbiksen kanssa pian perustamisen jälkeen vuonna 2005, ja toimii näin ollen yhtenä opiston kurssina. Yhteistyö Helsingin Arbiksen kanssa jatkuu edelleen. Keskustellessani Out 'n loudin puheenjohtajan kanssa aiheesta, hän totesi, että nuorelle, ensi askeliansa ottavalle kuorolle yhteistyö erillisen katto-organisaation kanssa oli suuri apu. Toimintatapa on tyypillinen ja monet suomalaiset kuorot perutetaan jonkin toimijan rinnalle, esimerkkinä koulujen, työpaikkojen, korkeakoulujen tai seurakuntien kuorot. Out 'n loud -kuoron virallisena taustayhdistyksenä toimii Helsingin gaykuoro Out 'n loud ry - Helsingfors gaykör Out 'n loud rf.

Kuoro on pioneerin roolissa näyttänyt tietä myös muille seksuaalivähemmistökuoroille Suomessa. Gaykuoro konsepti on otettu Suomen ulkopuolelta, muista Euroopan maista sekä Yhdysvalloissa. Durrant (2012, 119) sanoo artikkelissaan, että seksuaalivähemmistökuoroja on löydettävissä maailmalla erityisesti isommista kaupungeista ja lähinnä länsimaisista yhteiskunnista. Sama tilanne on myös Suomessa, jossa sateenkaarikuoroja on löydettävissä pitkälti vain pääkaupunkiseudulta. Myös muissa isommissa kaupungeissa on ollut kuorokokoonpanoja, mutta ne eivät ole jääneet pitkäkestoisiksi. Vertauskohtana käytän Out 'n

loudia, joka on vakiinnuttanut toimintansa, ja on pian ollut voimassa jo 15 vuoden ajan. Kyseessä on kuitenkin hyvin ainutlaatuinen ja tuore kuoro Suomen pitkässä kuorotraditiossa. Muita Out 'n loudin kaltaisia sateenkaarikuoroja löytyy Helsingin alueelta muutama. Näitä ovat esimerkiksi lesbokuoro *Kaupungin naiset* ja Helsingin sateenkaarimessun kuoro *Ääniset*. Out 'n loud -kuoron ainutlaatuisuutta lisää se, että kuoro on myös kaksikielinen kokoonpano. Musiikkia tehdään monella kielellä, joka rikastuttaa kuoron repertoaaria. Suomen kielen rinnalla puhutaan ja lauletaan myös ruotsiksi.

Out 'n loud -kuoro sai alkunsa, kun entinen kuoron varajohtaja kokosi joukon kuorolaulusta kiinnostuneita miehiä yhteen. Kuoron synnytti ajatus, että Suomeen oli korkea aika perustaa ensimmäinen homokuoro. Malli saatiin muun muassa Ruotsista, jossa Stockholms Gaykör on toiminut aktiivisesti 80-luvulta saakka. Alun, noin kymmenen hengen lauluryhmä eritasoisia laulajia on kasvanut noin 20 miehen kuoroksi, jonka ohjelmistoon kuuluu niin kuorolle sävellettyjä lauluja kuin myös näyttäviä shownumeroita. Kuoro harjoittelee edelleen aktiivisesti viikoittain Helsingin Arbiksen tiloissa sekä aika-ajoin kuoroleirien merkeissä. Vaikka joukko koostuu hyvin erilaisista henkilöistä, heitä yhdistää rakkaus musiikkiin. Joukossa on mukana niin kuorolaulun harrastajia kuin myös aktiivisia musiikin ammattilaisia. Kuoro on osa Helsingin Arbista ja toimii opiston mieskuorona, joten joukkoon otetaan myös heteromiehiä mukaan. Ovet pidetään auki kaikille kuorolaulusta nauttiville mieslaulajille seksuaalisesta suuntautumisesta välittämättä. Yksi heterokin on ollut mukana kuoron historian aikana.

Kuoroa on johtanut yli kymmenen vuoden ajan Hilikka Kangasniemi. Kangasniemi aloitti kuoron taiteellisena johtajana vuonna 2007. Hänen edeltäjänään toimi Tommi Varis, joka luotsasi Out 'n loud -kuoroa alusta asti. Tavoitteena oli heti kansainvälisyys, joka näkyy myös kuoron nimessä (Out 'n loud 2018). Kuoro on tehnyt keikkaa aktiivisesti Suomessa sekä maailmalla, josta mainittakoon kansainväliset ”Various Voices” lhbtq-kuorofestivaalit, joihin kuoro on osallistunut säännöllisesti. Tätä tutkimusraporttia tehdessäni, kuoro on valmistautumassa seuraavaa Various Voices -festivaalimatkaa varten, joka pidetään Münchenissä. Erityispiirteenä voidaan sanoa se, että Out 'n loud kuorolla on paljon ystävyyskuoroja, jotka ovat vierailleet heidän luonaan Suomessa. Yhteiskonsertteja ulkomaisten kuorojen kanssa on pidetty kuoron alkuajoista, vuodesta 2005 lähtien. Ensimmäinen vierailija olikin Stockholms Gaykör. Syksyllä 2009 Out 'n loud teki suuren työn yhteistyössä Kaupungin Naisten kanssa, kun he olivat järjestämässä pohjoismaalaisia

sateenkaarikuorofestivaaleja. Queertune – Nordic LHBTIQ Choir Festival -nimellä kulkenut konsepti toi kaikkialta pohjoismaista erilaisia kuoroja Helsinkiin esiintymään ja nauttimaan toistensa musiikista.

2.2 Keskeiset käsitteet

Tutkimukseni aihe liittyy vahvasti seksuaalivähemmistöön, joten seuraavaksi nostan esiin muutamia käyttämiäni termejä ja ilmaisuja, joita avaan tarkemmin lukijalle. Käytössäni on kansalaisjärjestön Setan materiaalipankista löytyvä ”Opas toimittajille – Näin kirjoitat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä”. Koin tärkeäksi ottaa selvää oikeista kirjoitusasuista ja ilmaisuista, jotta lukija saa paremman käsityksen, mitä ehkä hieman tuntemattomalla terminologialla tarkoitetaan. Käyttämäni opas on lähinnä suunnattu median edustajille, mutta koin sen päteväksi lähteeksi myös tutkimusraporttiin. Seta pyrkii tällä oppaalla edistämään kunnioittavaa ja oikeaa kielenkäyttöä, kun kirjoitetaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä (Setan toimittajaopas 2016, 3). Tässä tutkimusraportissa puhutaan lähinnä jälkimmäisestä, eli seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvistä aiheista.

Seta (2016) muistuttaa, että *seksuaalivähemmistö* -termiä ei ole syytä sekoittaa *sukupuolivähemmistöön*. Näillä kahdella termillä on eri merkitys, joista ensimmäisellä viitataan henkilöihin, jotka kuuluvat vähemmistöön heidän seksuaalisen suuntautumisen takia. Jälkimmäisellä viitataan sen sijaan esimerkiksi transihmisiin tai intersukupuolisiiin. *Sukupuoli* on moninainen ja monimuotoinen ilmiö, eikä sitä voi määrittää vain mieheksi tai naiseksi. Toisensa poissulkeva ajattelu mies vastaan nainen ei jätä tilaa muunsukupuolisille henkilöille. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan käsitellä sukupuolitematiikkaa sen enempää. (Setan toimittajaopas 2016, 6.)

Seta (2016) antaa selkeän neuvon liittyen seksuaalivähemmistöön. Termi kertoo siitä, keneen henkilö tuntee kiinnostusta emotionaalisesti ja/tai seksuaalisesti. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden kuuluvat esimerkiksi *homot*, *lesbot*, *heterot* ja *biseksuaalit*. Itsemäärittely on seksuaalisen suuntautumisen suhteen hyvin moninaista, mutta kuitenkin yhtä kaikki oikein. On tärkeä muistaa, että seksuaalinen suuntautuminen ei ole yksilön valinta, vaan havahtuminen omaan seksuaaliseen suuntautumiseen voi tapahtua minkä ikäisenä tahansa. Seta (2016) arvioi, että noin 5–15 prosenttia väestöstä on homo- tai biseksuaaleja. Tämä on

väestölukuun suhteutettuna suurimmillaan 800 000 ihmistä. (Setan toimittajaopas 2016, 9.) Onkin mielenkiintoista, miten Suomessa ei ole kuin yksi aktiivisesti toimiva homokuoro. Moni seksuaalivähemmistöön kuuluva henkilö ei kuitenkaan ole tullut ulos kaapista. *Ulostulo* -ilmaisulla viitataan seuraavaan ilmiöön:

Ulostulo tarkoittaa seksuaalisesta suuntautumisestaan, sukupuoli-identiteetistään tai sukupuolen ilmaisuun liittyvästä identiteetistään kertomista tai sen esilletuomista. Ulostulot ovat eri sosiaalisissa yhteyksissä tapahtuvia toistuvia prosesseja. (Setan sateenkaarisanasto 2018.)

Tässä tutkielmassa käytän Out 'n loud -kuorosta termiä gaykuoro tai homokuoro. Olen konsultoinut tästä Out 'n loud -kuoron hallituksen puheenjohtajaa ja kuorosta käytetään kontekstista riippuen kumpaakin termiä. Käytän kuitenkin enemmän gaykuoro termiä, sillä myös heidän omilla internetsivuilla tämä termi on käytetympi vaihtoehto. Tutkijana minun on otettava huomioon asianomaisten mielipide huomioon kohteliaisuussyistä ja, jotta välttyään väärinkäsityksiltä. Olen myös päättänyt käyttää sanaa ”moninaisuus” ennemmin kuin termejä ”erilaisuus” tai ”toisenlaisuus”, jolloin välttyään eriarvostamasta esimerkiksi seksuaalista suuntautumista (Ks. Setan toimittajaopas 2016, 10).

Tässä tutkielmassa käsittelen aihetta homous. Terminologian kanssa kannattaa olla johdonmukainen, sillä monet termit eivät välttämättä ole kovinkaan tarkkoja tai ne eivät avaudu oikealla tavalla. Joskus näkee käytettävän sanaparia *seksuaali- tai sukupuoli-identiteetti*. Setan mukaan termit voivat olla harhaanjohtavia tai ne on ainakin hyvä selventää lukijoille. Termiä seksuaalinen identiteetti saatetaan käyttää, kun puhutaan homoudesta tai muusta seksuaalisesta suuntaumisesta ja siihen liittyvästä identiteetistä. Termi on hieman harhaanjohtava, ja on parempi joko puhua suoraan seksuaalisesta suuntautumisesta tai homoudesta/heteroudesta. Setan ohje selventää asiaa seuraavasti:

Seksuaali-identiteetti ei välttämättä liity siihen, onko ihminen homo tai hetero vaan voi pitää pikemminkin sisällä sen, minkälaisesta seksistä hän pitää. -- Sukupuoli-identiteetti on hyvä ja korrekti termi, joka tarkoittaa ihmisen kokemusta sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan. (Setan toimittajaopas 2016, 10.)

Homoista puhuttaessa on totuttu käyttämään sanaa *homoseksuaali*. Homoseksuaalilla on usein tarkoitettu sekä mies että naishenkilö, joka kuuluu seksuaalivähemmistöryhmään. Tästä ilmaisusta on kuitenkin luovuttu, ja tässä tutkielmassa en myöskään käytä kyseistä ilmaisua. Puhun siis homoista ja lesboista.

Käytän myös tekstissä lyhennettä *lhbtq*. Tämä on lyhenne sanarimpsusta, joka viittaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin: lesbot, homot, biseksuaalit, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit. Kirjainyhdistelmästä on olemassa erilaisia versioita riippuen käyttökielestä. Liitteellä *sateenkaari*- ilmaistaan samaa merkitystä kuin lhbtq-lyhenteellä. Käytän usein termiä sateenkaarikuoro, joka viittaa esimerkiksi homokuoroon tai lesbokuoroon. *Heteronormatiivisuus* on myös yleinen termi, jota kuvaillaan Setan sateenkaarisanastossa (2018) seuraavasti: ”Ajattelutapa, jossa heterous nähdään kaikkia muita suuntautumisia toivotumpana, luonnollisempana ja parempana.”. (Setan sateenkaarisanasto 2018.)

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Tässä luvussa käyn kirjallisuuskatsauksen tapaan läpi suomalaisia sekä kansainvälisiä kuorotutkimuksia. Aloitan aiempien tutkimuksien esittelyn yleisen tason kuorotutkimuksista, jonka jälkeen kerron tarkemmin omaa teemaani koskevista gaykuorotutkimuksista.

3.1 Kuoro tutkimuskohteena

Louhivuori (2011, 97) sanoo artikkelissaan kuoroihin kohdistuvan tutkimuksen olevan kuoroharrastuksen yleisyyteen nähden melko vähäistä. Kuitenkin kiinnostus aihetta kohtaan on lisääntynyt. Tässä luvussa esittelen muutamia keskeiseksi kokemiani kuorotutkimuksia, jotka käsittelevät kuoroyhteisön sosiaalista merkitystä. Kuoro on ryhmä laulajia, joten on luonnollista, että tutkimukseni on myös painottunut yhteisöllisiin näkökulmiin. Kuoroja on tutkittu jonkin verran sekä kuoroyhteisöön (Putnam 2000; Louhivuori ym. 2005b) että kuoron fyysisiin ja henkisiin hyvinvointivaikutuksiin (Livesey ym. 2012; Hyyppä 2002; 2005) liittyvistä teemoista. Etenkin jälkimmäinen on osoittautunut suosituksi tutkimuskohteeksi. Louhivuori (2011, 97) kertoo yhteislaulun olevan luultavasti yksi ihmisen yleisimmin harjoittama musiikin tuottamisen muoto, joka on levittäytynyt laajalti eri kulttuureihin. Suomessa kuoroharrastuksella ja yhteislaululla on pitkä historia ja vahvat perinteet.

Kuorossa laulaminen on hyvin suosittua Suomessa ja on arvioitu, että Suomessa toimii lähes 3000 kuoroa. Lukuun ei ole laskettu koulujen kuoroharrastusta, joka nostaisi sitä vielä merkittävästi. (Louhivuori & Salminen 2005a). Tämä aktiivinen harrastuneisuus on peruja Pohjolassa vallinneesta laulujuhlaperinteestä, jossa kansalaiset kerääntyivät tapaamaan toisiaan musiikin innoittamana. Suuret yhteisesiintymiset lisäsivät jo aikanaan yhteenkuuluvuutta ja laulujuhlilta palattiin lähes uudesti syntyneinä. (Hyyppä 2005, 69–72.) Suomen koulujärjestelmää voidaan myös kiittää vahvasta kuoroperinteen ylläpitämisestä, sillä ensimmäiset kokemukset yhteislaulusta ja kuorosta saadaan yhä edelleen peruskoulun alaluokilla. Kuorolaulu on ollut vahvasti sidoksissa koulutusinstituutioihin vuosisatoja ja tämä perinne jatkuu edelleen. Vahvasta yhteydestä kertoo se, että Suomen vanhimmat kuorot ovat edelleen linkitettävissä korkeakouluihin. (Louhivuori ym. 2005b, 2)

SULASOL, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry:n lehtiartikkelissa Jouhivuori ja Salminen (2005a) avaavat kuorolaulua koskevan kyselyn tuloksia. Kyselyssä kartoitettiin kuoroon liittymisen syitä ja mitä kuoro tarjoaa laulajilleen. Pääpaino oli erityisesti sosiaalisessa pääomassa eli ihmissuhdeverkostojen ja luottamuksen rakentumisessa. Myös tunne-elämä sekä henkinen ja fyysinen terveys otettiin tutkimuskohteeksi. (Louhivuori ym. 2005a, 12–14.) Tutkimus lähinnä vahvistaa tunnettuja käsityksiä, joita kuoroelämässä jo tunnetaan. Kuorossa pidetään tärkeänä harrastuksen tarjoamia taiteellisia elämyksiä sekä kuoroyhteisön tuottamaa tukea. Taiteellisten elämysten lisäksi kuorossa voi kokea myös elämyksiä henkisellä tasolla. Laulaessa voi kokea ympäröivän maailman unohtuvan ja tunne-elämykset saattavat voimistua. Erityisesti artikkelissa mainitaan liikutus sekä kyyneleet. Kuorolaisille tehdyn kyselyn tulosten perusteella he kokivat sisäisen rauhan tunteen lisääntyvän kuorossa. Kuoro voi näin ollen toimia hyvänä vastapainona työelämän paineille ja tätä kautta vähentää stressiä. (Louhivuori ym. 2005a.)

Esittelen tämän suomalaistutkimuksen rinnalla myös englantilaisen tutkimuksen (Livesey, Morrison, Clift & Camic 2012), jossa tutkittiin kuoron mahdollisia yhteyksiä kuorolaulajan hyvinvointiin. Tutkimus lähti liikkeelle oletuksesta, että ryhmässä tapahtuva taiteellinen toiminta vaikuttaisi positiivisesti ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Lähtökohtana on, että kuoro vaikuttaisi myös ihmisten sosiaaliseen hyvinvointiin eli sosiaaliseen pääomaan. Tutkimuksessa selvitettiin kyselyn avulla, kokevatko kuorolaiset saavansa kuorosta henkistä ja psyykkistä hyvinvointia elämäänsä. (Livesey ym. 2012, 10.)

Journal of Public Mental Health -lehden julkaisemassa artikkelissa (Livesey ym. 2012, 20) todetaan, että sosiaaliset ja emotionaaliset hyödyt olivat keskeiset terveyttä edistävät osa-alueet. Ihmiset kokivat saavansa kuorosta positiivista virettä ja tarkoitusta elämäänsä. Nämä vaikuttavat paljon ihmisen henkiseen puoleen, joka osaltaan lisää hyvinvointia. Kuoron koettiin myös vievän päivän huolet ja muut murheet pois mielestä harjoitusten ajaksi. Tämä päätelmä tukee Louhivuoren ja Salmisen (2005a) tutkimusta, jossa todettiin kuoron vähentävän stressiä ja poistavan päivän painolastit kuorolaisten harteilta. Livesey ym. (2012) löysivät tästä aiheesta yhtymäkohdan flow-efektiin, jonka ihminen voi kokea tilanteessa, jossa hän keskittyy aktiivisesti johonkin haastavaan tilanteeseen. Tutkimukset osoittavat, että flow-tilaan pääseminen on yleisempää sosiaalisissa tilanteissa, kuten esimerkiksi kuorossa. Flow:n aikana ajantaju voi hämärtyä ja keskittyminen fokuksituu tehokkaasti parhaillaan tapahtuvaan tilanteeseen. (Livesey ym. 2012, 11–21.)

Useat tutkimukset painottuvat tukimaan kuorolaulun hyvinvointivaikutuksia ja muita positiivisia näkökulmia kuorolaulusta. Kuitenkin samaan aikaan herää kysymys siitä, luoko kuoroharrastus laulajalle myös negatiivisia kokemuksia? Sekä Louhivuori ja Salminen. (2005a) että Livesey ym. (2012) toteavat kuoron aiheuttavan myös kielteisiä tunteita kuorolaisten keskuudessa. Kuorolaiset voivat kokea laulaessa tapahtuvien virheiden tai esimerkiksi kuoronjohtajan luoman paineen aiheuttavan negatiivisia kokemuksia harjoituksissa (Louhivuori ym. 2005a). Livesey ym.:n (2012) tutkimustulokset tukevat Louhivuoren ja Saarisen (2005a) päätelmiä sanoen, että kuorolaiset kokivat ajoittain korkeiden odotusten ja esiintymisten luomaa painetta sekä äänen että fyysisen väsymyksen oireita harjoituksissa. Aihetta ovat myös käsitelleet Gunter Kreutz & Peter Brünger (2012) tutkimuksessaan, jossa etsittiin mahdollisia negatiivisia kokemuksia ei-ammattillisesta kuoroharrastuksesta. Tutkimus tehtiin laajalle yli 3500 hengen kuorolaulajien ryhmälle kirjallisen ja ”open-ended” -kyselyn muodossa. Negatiivisia kokemuksia löytyi ja ne usein liittyivät kuoronjohtajan ja kuorolaisten keskeisiin sosiaalisiin ongelmiin tai laulajien sisäisiin erimielisyyksiin. Myös musiikilliset erimielisyydet nousivat esiin. Kuorolaulussa on usein pyrkimyksiä, jotka ovat riskialttiita myös konflikteille. Niitä ovat pyrkimys korkeimpaan mahdolliseen taiteelliseen ja musiikilliseen tasoon sekä integroida eri musiikillisista taustoista ja lähtökohdista tulevat yksilöt yhdeksi kuoroksi. (Kreutz & Brünger 2012, 231, 235.)

Hyvä esimerkki eri kulttuurien välisistä kuorotutkimuksista on Louhivuoren, Salmisen ja Lebakan (2005b) Suomessa ja Etelä-Afrikassa toteuttama tutkimus. Tämä kahdessa eri maassa toteutettu kuorotutkimus pyrkii saamaan tietoutta siitä, miten sosiaalinen pääoma kehittyy musiikkiryhmässä sekä millainen rooli musiikkitoiminnalla on vuorovaikutussuhteiden ja luottamuksen muodostumisen kannalta yhteisössä. Kahdessa maassa tehty sama tutkimus edistää sosiaalisen pääoman muodostumisen ymmärtämistä eri kulttuurikonteksteissa. Tutkimukseen vastanneet kokivat kuoroharrastuksen olevan heidän lempi-, tai ainakin yksi lempiharrastuksen muoto. Selkein motiivi aloittaa ja jatkaa harrastusta on musiikillisten taitojen kehittäminen. Motiiveiksi lasketaan myös emotionaaliset kokemukset ja yhteisöön kuuluminen. Etenkin Etelä-Afrikassa henkilökohtaisten ihmissuhteiden muodostaminen koetaan tärkeäksi ja kuoro on muihin ryhmiin verrattuna luonnollisemmaksi yhteisöksi jakaa myös henkilökohtaisia ajatuksia muiden kesken. Lähtökohtaisesti kuoroon ei niinkään liitytty kuoroyhteisön takia, vaan ennemminkin yksityiskohtaisempien syiden takia. Niitä olivat musiikillisen sisällön oppiminen (E-A),

esiintymisitsevarmuuden kehittäminen (E-A), artistius, esiintymiskokemus ja emotiivinen kokemuksellisuus (Suomi) ja laulutaidon kehittäminen (E-A ja Suomi). Kuitenkin kuoroyhteisön keskeinen yhteisöllisyys koettiin vahvempana verrattuna muihin samankaltaisiin yhteisöihin. (Louhivuori ym. 2005b, 1, 12).

Kuorotutkimuksessa on myös ongelmansa Hyypän (2013) mielestä. Pääosin kuorotutkimukset ovat toteutettu haastattelujen avulla, jolloin tutkimusaineisto pohjaa kuorolaisten tuntemuksiin aiheesta. Hyypä (2013) kertoo kirjassaan *Kulttuuri pidentää ikää*, miten brittiläinen tutkija Stephen Clift uteli häneltä tieteellisesti tehtyjä kuorovaikutuksen tutkimuksia, joita hän voisi käyttää omassa tutkimuksessaan sen sijaan, että tulokset perustuisivat kuorolaisten tuntemuksiin ja haastatteluihin. Hyypä vastasi hänelle, että hänkään ei ole löytänyt objektiivisia kokemuseräisiä tutkimuksia, sillä niitä on äärettömän vähän ja nekin ovat tieteellisesti heikkoja. Hyypä mainitsee myös, että ”Musta tuntuu kivalta” -tutkimuksissa huono puoli on se, että tulokset saattavat perustua tutkittavien valikoitumiseen. (Hyypä 2013, 100.) Tutkimuksessani on hyvin samankaltaisia elementtejä kuin ennalta mainituissa, Hyypän näkemyksen mukaan ”ongelmallisissa” tutkimuksissa. Pysin kuitenkin valikoimaan haastateltavani suuresta joukosta, johon ilmoittautui vapaaehtoisesti valta osa kuoron jäsenistä. Vain yksi ennakkokyselyyn vastanneista kuorolaisista ei ilmoittautunut vapaaehtoiseksi yksilöhaastatteluihin. Toki kuorossa laulaa vain ne, jotka myös nauttivat musiikista ja laulamisesta tai ovat siitä kiinnostuneet.

3.2 Gaykuorotutkimuksesta

Kuorotutkimusta, sekä Suomessa että kansainvälisesti, on lähestytty monista eri näkökulmista ja myös oma tutkielmani ottaa uuden tulokulman kuorotutkimukseen. Kun tein pohjatyötä tätä tutkielmaa varten, en löytänyt aiempia suomalaisia tutkimuksia liittyen seksuaalivähemmistökuoroihin ja kysyin myös Out 'n loudin edustajalta, onko heidän kuorostaan tehty aiemmin tutkimusta. Haastattelut ovat lähinnä olleet lehtihaastatteluja, mutta oma työni on tietävästi ensimmäinen aiheesta tehty tutkimus. Homokuoroihin koskevaa tutkimusta sen sijaan on tehty Suomen ulkopuolella jo vuosikymmenten ajan, niin kauan, kun gaykuoroja on maailmalla ollut. Näitä sateenkaarikuoroja on ensimmäiseksi muodostunut Yhdysvaltoihin ja mainittakoon, että ensimmäinen gaykuoro perustettiin vuonna 1987 San Franciscossa. Tarkoitukseni oli etsiä myös tutkimustausta liittyen seksuaalivähemmistöjen

vapaa-ajan toimintaan ja harrastuksiin. Seksuaalivähemmistöihin ja vapaa-ajan harrastuksiin kohdistuvaa tutkimusta oli haastavaa löytää ja aiheet liikkuivat pitkälti joko urheiluharrastuksen tai seksuaalisen kanssakäymisen aihepiireissä. Omasta aiheestani gaykuoroihin liittyen löytyi kansainvälisiä tutkimuksia, mutta Suomessa seksuaalivähemmistöihin kohdistuva tutkimus käsittelee usein vain syrjimiseen ja vähemmistön henkiseen pahoinvointiin liittyviä teemoja. Urheilussa pureudutaan syrjinnän aiheeseen (Kokkonen 2016) kuin myös koulumaailmassa (Kankkunen ym. 2010; Lehtonen 2003; Huotari ym. 2011). Lhbtq-yhteisön syrjinnästä johtuvia mielenterveysongelmia on myös käsitelty tutkimuksissa (Alanko & Kaljunen 2014). Seuraavaksi esittelen kirjallisuuskatsauksen muutamasta keskeisestä sekä myös uudemmasta, yhdysvaltalaisesta gaykuorotutkimuksesta. Mitä kauemmas ajastamme tutkimukset menevät, on sitä tärkeämpi ottaa huomioon sosiaaliset ja yhteiskunnalliset muutokset.

Nämä tutkimukset ovat luonteeltaan erilaisia ja gaykuoro-teemaa lähestytään eri näkökulmista. Hendersonin ja Hodgesin (2007) tutkimuksessa näkökulma on gaykuoron toiminta ja miten se on yhteydessä ympäröivään yhteisöön. Latimer (2008) kohdisti tutkimuksensa enemmän kuoron sisäisiin teemoihin. Hän tutki yhdysvaltalaisen gaykuoron väestöjakaumaa, yhteisöä ja kuorolaisten identiteetin muodostumista. Nostin vielä tähän lukuun kolmannen gaykuorotutkimuksen, jossa käsitellään homokuorossa laulavien sosiaalisen identiteetin muodostumista (Ks. Taylor & Herring 2014).

Vuonna 2007 julkaistu, Shannon D. Hendersonin ja Stan H. Hodgesin toteuttama tutkimus käsittelee yhteisön muodostumisen ja sosiaalisten rakenteiden yhteyttä ulkopuolisen yhteisöön. Tässä fenomenologisessa tutkimuksessa pyrittiin löytämään vastauksia siihen, miten vähemmistö kulttuurin sisällä, tässä tutkimuksessa homokuoro, yhteisöllisyys rakentuu ja miten tämä yhteisö voi luoda positiivisia yhteyksiä vallitsevaan kulttuuriin taiteen keinoin. (Henderson & Hodges 2007, 57.) Henderson ja Hodges haastattelivat 20 oklahomalaista homokuorolaista, jonka lisäksi he observeivat tutkittavan kuoron harjoituksia ja konsertteja. Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen ja pyrkimys oli saada ymmärrystä kuorolaisten kokemuksista ja tässä haastattelu on toimiva metodi aineiston keruuseen. Tulokset käsittelevät pitkälti kuoron sosiaalista vuorovaikutusta, kuorolaisten keskinäistä yhteyttä sekä esiintymisympäristöä. (Henderson & Hodges 2007, 64.)

Hendersonin ja Hodgesin (2007) tutkimuksissa kävi ilmi, että laulu ja esiintyminen olivat matalan kynnyksen tapoja, joilla kuorolaiset pystyivät löytämään yhteyden yleisönsä kanssa. Yleisö tässä kontekstissa edustaa valtaväestöä. Laulut voidaan ymmärtää monitahoisesti, kun niiden esittäjänä on homokuoro ja yleisö voi niiden kautta myös saada lisää ymmärrystä homokulttuurista ja homona olemisesta. Kuorolaiset halusivat ilmaista myös, että vaikka elämänpiiri saattaa homomiehellä olla erilainen, verrattuna valtavirran edustajaan, ei se kuitenkaan saisi erottaa heitä yhteiskunnan ulkopuolelle. Konserttien kautta miehet kokivat, että he pystyvät osoittamaan yleisölle sen, miten normaaleja homomiehet ovat. Kuoron kautta pystytään siis lisäämään positiivista kuvaa homoudesta ja lhbtq-kulttuurista, joka vähentää valtaväestössä ilmenevää homofobiaa. (Henderson & Hodges 2007, 65–68.)

Kuoron ja ympäröivän valtaväestön keskeisen vuorovaikutuksen lisäksi Hendersonin ja Hodgesin (2007) tutkimus keskittyi kuorolaisten väliseen vuorovaikutukseen. Sosiaalista kanssakäymistä tulee luonnollisesti kuorossa harjoitusten ja esiintymisten kautta, mutta näiden lisäksi tutkimuksen oklahomalainen kuoro järjesti keskenään aktiivisesti kuoron ulkopuolista aktiviteettia. Kuorolaisten järjestämät juhlat ja illanvietot olivat keskeisiä yhteishengen luoja. Harjoitukset alkoivat usein äänenavauksella ja näistä oli muodostunut kyseiselle kuorolle yhteisiä rituaaleja, jotka loivat omalta osaltaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Henderson & Hodges 2007, 67.)

Kuorolaiset kokivat itsetunnon parantuvan kuorossa. Tähän vaikutti vahvasti ympäröivien ihmisten hyväksyntä, jota he saivat homokuorossa. Samalla tavalla yleisöltä tuleva hyväksyntä vaikutti kuorolasten omakuvaan homona olemisesta. Tähän taas vaikutti se, miten esiintymisten kautta kuorolaiset pystyivät osoittamaan olevansa hyvin ”tavallisia” miehiä kuin kaikki muutkin. Kuoro oli myös pyrkinyt nostamaan musiikin heidän esiintymisten keskiöön, eikä niinkään tuomaan omaa homouttaan esiin. (Henderson & Hodges 2007, 68.)

Hendersonin ja Hodgesin (2007) haastateltavat kuorolaiset kokivat, että heidän kuoronsa on hyvin heterogeeninen ryhmä, täynnä erilaisia miehiä, joilla ei ole paljon yhteistä keskenään. Kuitenkin homous ja rakkaus laulamiseen nousevat tässä ryhmässä selkeiksi yhteyttäviksi tekijöiksi. Osalle kuorolaisista kuoro toimii myös niin sanottuna toisena perheenä. Monilla kuorolaisilla oli kokemuksia yhteisön hylkäämisestä ja homoihin kohdistuvista negatiivisista ajatuksista. Nämä kokemukset pystyttiin jakamaan toisten kanssa. Musiikki oli väline, jonka avulla kuorolaiset pystyivät käsittelemään omia henkilökohtaisia asioitaan. Musiikin lisäksi

huumori ja nauru toimivat *coping*-keinoina, joiden avulla pystyttiin käsittelemään yhteiskunnan luomia normeja ja vastakkainasettelua käsitteleviä teemoja. Ainoa negatiivinen puoli kuorotoiminnassa, joka tässä tutkimuksessa kävi ilmi, oli ajankäyttö. Monet tutkimuksen haastateltavista kokivat harjoitusten vievän paljon aikaa ja niihin täytyi myös paneutua paljon. (Henderson & Hodges 2007, 64–65.)

Tutkimuksen kuoro esiintyi hyvin erilaisissa konserttipaikoissa, eri uskontojen kirkkotiloista konserttisaleihin. Tuloksissa näkyi, että kuoro pystyi kommunikoimaan ja löytämään yhteyden homokulttuurin ja valtakulttuurin välille, riippumatta siitä, onko näillä kahdella konseptilla normien mukaan mitään tekemistä keskenään. Yhteyden löytämiseen pystyttiin vaikuttamaan laulu- ja esiintymisvalinnoilla. Kuoro näin olleen pystyy toimimaan hyvinvoinnin edistäjän sekä kuorolaisille että lisäämään suvaitsevaisuutta ympäröivän yhteisön sisällä. (Henderson & Hodges 2007, 66.)

Marvin E. Latimer (2008) on tehnyt kaksiosaisen tapaustutkimuksen yhdysvaltalaisesta gaykuorosta, jossa tutustuttiin kuoron demografiaan eli väestöjakaumaan, sosiologiaan ja kuorolaisten identiteettiin. Tutkimuksen luonne oli sekä määrällinen että laadullinen: aineistoa kerättiin kyselyn, observoinnin sekä yksittäisten haastattelujen muodossa. Tutkimuksen tulokset käsiteltiin Troidenin (1989, 46) kolmiosaisen identiteettiteorian mukaisesti, jossa homouden identiteetti jaotellaan kolmeen osa-alueeseen: a) *self-identity*, jossa henkilö kokee itsensä homona, b) *perceived identity*, jossa henkilö hahmottaa muiden tunnistavansa hänet homoiksi ja c) *presented identity*, jossa henkilö ilmaisee olevansa homo. (Latimer 2008.) Tutkimus osoitti, että merkittävämmät syyt kuoroharrastukseen osallistumiseen olivat esiintymisestä nauttiminen, sosiaalinen muiden homomiesten kanssa, yhteisöllisyyden tunteminen, itsetunnon kohentuminen ja ulostulemisen helpottaminen (Latimer 2008, 23).

Määrällisessä lomakekyselyssä tiedusteltiin kuorolaisten henkilötietoja ja musiikillista taustaa. Kysymykset koskivat myös kuoroon liittymisen syitä. Latimerin (2008) kysely pohjasi Attinellon (1994) tutkimukseen, jossa Attinello tutki gaykuorolaisten väestöjakaumaa ja laulumotivaatiota. Tulokset vahvistivat aikaisempaa tutkimusta, joissa todettiin, että gaykuoroon liitytään usein poliittisista syistä. Selkeää oli myös se, että kuorossa jatketaan laulamista yhteisöllisyyden takia. Muita liittymisen syitä olivat esiintymisestä nauttiminen ja sosiaalinen kanssakäyminen muiden homomiesten kanssa. Latimerin tutkimukseen ja

aiempiin samankaltaisiin tutkimuksiin (Attinello 1994) osallistuneet miehet olivat pääosin valkoihoisia, ylempää keskiluokkaa ja koulutettuja miehiä. (Latimer 2008, 26–27.)

Tutkimuksen laadullinen osuus tehtiin kahden vuoden aikana ja aineiston keruuta tehtiin observoinnin, konserttavierailujen ja haastattelujen muodossa. Haastatteluihin valittiin suuresta joukosta 30 kuorolaista. Tutkimuksen laadullinen tutkimus tuki määrällistä osuutta ja antoi syvempää tietoutta henkilökohtaisesta aiheesta. Tutkimuksessa käytetty triangulaatio lisää tutkimuksen luotettavuutta. Haastattelun tulokset voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: identiteetin etsiminen, henkilökohtainen ulostulo, aktivismi ja identiteetin löytäminen. (Latimer 2008, 28–34.)

Latimerin (2008) haastatteluissa kävi ilmi, että tutkittavan gaykuoron miehet kamppailivat oman identiteettinsä kanssa vuosia. Kyseessä oli usein oman homo identiteetin suojaamisesta läheisiltä ihmisiltä ja arjessa yleisesti. Heidän tavoite on kuitenkin, että samalla tavalla kuin kaikki muutkin ihmiset, he voisivat elää ilman estoja osana yhteiskuntaa. Gaykuoro mahdollistaa turvallisen ympäristön, jossa kuorolaiset voivat vapaammin toteuttaa omaa identiteettiään samankaltaisten ihmisten seurassa. Gaykuoro toimi kuin henkisenä tukiryhmänä niille, jotka tarvitsivat tukea elämässään. Latimerin haastattelujen tuloksista kävi ilmi, että homokuoro on paikka, jossa kuorolaiset voivat olla vapaasti oma itsensä. Samanlaisia paikkoja ovat esimerkiksi homoklubit ja -baarit. Kuoro voi näin ollen antaa kaivatun, vaihtoehtoisen ympäristön, jossa tavata homomiehiä. Kuoro koettiin viikoittaisena turvapaikkana tai henkireikänä. Yhteenvetona, tutkimuksen kuorolaisten keskuudessa, homoidentiteetti vahvistuu ajan ja musiikillisten sekä sosiaalisten vuorovaikutusten lisääntymisen myötä. (Latimer 2008, 28–34.)

Musiikilla oli selkeä merkitys Latimerin (2008) tutkimuksen kuorolaisten yhteisöllisyyden tunteelle. Musiikki ja laulamainen oli niin sanotusti apuväline, joka paransi haastateltavien mielestä sitä negatiivista kuvaa, joka yhteiskunnalla oli homomiehistä. Yhdessä laulettu teksti henkilökohtaisista elämän haasteista ja niiden ylittämisestä, antoivat kuorolaisille myös mahdollisuuden reflektoida omaa minuutta homomiehenä. Latimerin (2008, 34) tuloksissa kävi myös ilmi selkeästi se, että homokuorolla voi olla yhteys oman homoidentiteetin muodostumiseen. Tähän vaikuttaa toimintaympäristö, jossa ollaan yhdessä laulua rakastavien homomiesten kanssa. Kuorolaiset kokivat, että esiintyminen voi itsessään olla väylä, jolla ilmaista omaa homoidentiteettiään tai kaapista ulostuloaan. Laulamaisella voidaan vaikuttaa

sekä omaan, että kuulijoiden ajatuksiin homoudesta. Kuoroon liittyttiin haastattelujen mukaan myös kuoron toimintamahdollisuuksien takia. Kuoro voi esimerkiksi edistää seksuaalivähemmistöjen asemaa ja tuoda sitä positiivisella tavalla esille. (Latimer 2008, 30–33.)

Kahden edellä mainitun tutkimuksen lisäksi, esittelen Don M. Taylorin ja Michelle L. Herringin (2014) tuoreen tutkimuksen homokuorossa laulavien miesten sosiaalisen identiteetin muodostumisesta. Tutkimus antaa esimerkin siitä, millä tavoin homokuoron sisäinen sosiaalinen toiminta edesauttaa yksilön henkilökohtaista kasvua ja mahdollistaa yhteisöllisyyden, jota ei muissa yhteisöissä voisi välttämättä tavoittaa. Samalla Taylor ja Herring tarkastelivat sitä, millä tavalla kuoro kokee heidän yhteisön verrattuna ulkopuolisiin tahoihin. Suurta vertailua heteronormatiiviseen yhteiskuntaan ei ollut, vaan asenne oli pitkälti tasavertainen. (Taylor & Herring 2014, 16, 20.)

Tutkimus on teorialähtöinen ja pohjaa *sosiaaliseen identiteetti teoriaan* (Social Identity Theory, SIT). Henri Tajfel ja John C. Turner (1986) kehittivät sosiaalisen identiteetin teorian, jossa ihmistä tarkastellaan ryhmän jäsenenä ja sitä mitä kaikkia seurauksia on sillä, että yksilö kokee kuuluvansa johonkin tiettyyn ryhmään. Teoriasta lisää luvussa 4, jossa raportoin tarkemmin SIT:n sisällöstä. Taylorin ja Herringin tutkimus teetettiin 16 vasta harrastuksen aloittaneelle laulajalle, jotka olivat taustoiltaan hyvin heterogeeninen ryhmä. Suurin osa laulajista oli kuitenkin valkoihoisia, joka vaikuttaa olevan tyypillinen jakauma gaykuorotutkimuksissa. Tämä tapaustutkimus on tehty kahden edellä mainitun homokuorotutkimuksen tapaan Yhdysvalloissa ja aineiston keruu tapahtui harjoitusobservoinnin sekä yksilö- ja ryhmähaastattelujen avulla. (Taylor & Herring 2014, 16–18.)

Tutkimuksessa mainitaan, että musiikki ja laulamainen ovat keskeisiä syitä, miksi kuorolaiset hakeutuvat gaykuoroon. Gaykuorojen sosiopoliittiset lähtökohdat eroavat toisistaan. Jokainen kuoro luo oman ideologiansa ja aatemaailmansa sekä pyrkivät omanlaiseensa ilmaisuun, oli se sitten poliittisesti kantaottavaa tai ei. Oletus on siis, että jokainen homokuorossa laulava rakentaa oman henkilökohtaisen tai sosiaalisen identiteetin eri tavalla. (Taylor & Herring 2014, 16.)

Suurin osa Taylorin ja Herringin (2014) tutkimuksen kuorolaisista oli ylpeitä kuoroharrastuksestaan, mutta vain kolme yhdeksästä yksilöhaastateltavasta oli täysin avoin siitä, että he olivat mukana homokuorossa. Pääosin homomiehistä koostuvan kuoron kanssa esiintyminen vaatii tietynlaista julkituloa, oli se sitten suoraa tai epäsuoraa. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan pyrkinyt täysin ylläpitämään heterokulissia tai piilottamaan omaa homouttaan. Niin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, myös tässä laulajat kokivat kuoron antavan positiivisia välineitä omalle homoidentiteetilleen, joita ei arkielämässä saa. Muissa yhteisöissä ei ollut mahdollista luoda samanlaista positiivista yhteisöä, mitä heidän gaykuorossaan. Myös kuoron sisäiset alaryhmät otettiin positiivisella tavalla huomioon. Yleisemmällä tasolla gaykuoro koettiin ehdottoman tärkeänä osana homokulttuurin ylläpitoa. Gaykuoro mahdollistaa ympäristön, jossa ei tarvitse pelätä tulla rangaistuksi, vaan jossa voi nauttia laulusta, ja samaan aikaan olla vapaasti oma itsensä. (Taylor & Herring 2014, 18–20.)

Useimmat tutkimuksen laulajista eivät pitäneet sosiaalista aktivismia tärkeänä heidän gaykuorossaan, eikä politiikasta tai strategioista sovittu erikseen. He kokivat, että musiikki pystyi kertomaan välillisesti paljon tehokkaammin heidän omasta arvomaailmastaan. Näin yleisölle pystyttiin kommunikoimaan erilaisista kuorolle tärkeistä teemoista, kuten erilaisuuden hyväksymisestä ja inklusiosta. Kuoron tarkoitus ei ole rakentaa muureja vaan lisätä ymmärrystä ja kommunikaatiota ympäröivän yhteisön kanssa. Liiallinen aktivismi voisi vieraannuttaa kuulijat homokulttuurista. (Taylor & Herring 2014, 20.)

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuskohteeni on ainutlaatuinen kuoro, joka koostuu pelkästään seksuaalivähemmistön edustajista. Kuoro mahdollistaa näin ollen musiikillisen toiminnan lisäksi myös yhteisön, jossa voi olla positiivisessa vuorovaikutuksessa samaan vähemmistöön kuuluvien miesten kanssa. Koen, että yhteisön merkitys nousee tässä tutkimuksessa keskeiseen rooliin, kuin myös ne keinot, joilla laulaja pystyy kehittämään omaa identiteettiään Out 'n loud kuorossa. Kuorossa lauletaan ensisijaisesti musiikillisten elämysten vuoksi, mutta kuoroyhteisön sosiaalinen merkitys koetaan samalla suureksi (Louhivuori 2011, 97).

4.1 Sosiaalinen identiteetti ja ryhmän jäsenyys

Lähden avaamaan ryhmän ja identiteetin käsitystä minäkäsityksen kautta, joka on suhteessa myös myöhemmin esiteltäviin identiteettiteorioihin. *Minäkäsitys* on vuosisatojen varrella saanut hyvin erilaisia käsityksiä läntisessä yhteiskunnassa (Ks. Helkama, Myllyrinne & Liebkind 1999, 362–367). Minäkäsityksellä tarkoitetaan usein sitä, mitä ihminen ajattelee omista piirteistään, motivaatioistaan tai käyttäytymisestään. Käytännössä se sisältää kaikki ihmisen itseensä kohdistamat tunteet ja ajatukset. Minäkäsitystä voidaan nähdä siis hyvin laajana kokonaisuutena, joka kehittyy koko ihmisen elinajan ja johon voi vaikuttaa lähes kaikki kokemukset, etenkin ihmissuhteet. (Helkama ym. 1999, 362–363.)

Minäkäsitystä on tutkittu psykologiassa, sosiologiassa ja sosiaalipsykologiassa myös egon ja identiteetin käsitteiden avulla. Merkittävä kehityspsykologi Erik H. Erikson (1959) yhdisti egon käsitteen identiteettikäsitteeseen. Hän kutsui tätä tiedostamattomaksi ego-identiteetiksi. Erikson otetti huomioon koko elämän aikaiset tapahtumat tarkastellessaan identiteettiä. (Helkama ym. 1999, 366). Moderni ego-psykologinen näkemys keskittyy kuitenkin tähän hetkeen, ennemmin kuin menneeseen, ja kysyy: Kuka me olemme nyt? Mikä määrittää meitä? ja, Miten meidän tulevaisuuden päämäärät auttavat meitä muodostamaan tämän hetkisen identiteettimme? (Friedman & Schustack 2012, 136.)

Minäkäsitykseen verrattuna, identiteetistä puhuttaessa huomio on enemmän sosiaalisessa elämässä kuin minuudessa. Identiteetti liittyy usein jonkinlaisiin sosiaalisiin suhteisiin ja se voi muodostua myös projektimaisiksi aikajaksoiksi. Tämä osoittaa, että identiteetti on altis

muutoksille. Puhutaan henkilökohtaisesta identiteetistä ja sosiaalisesta identiteetistä. Näitä ihminen pystyy ilmaisemaan hyvin eri tavalla. Tämä onkin haaste identiteettitutkijoille, sillä ilmaistu identiteetti ja yksilön kokemuksen välinen suhde on haastava tutkimuskohde. (TYT 2018.)

Sosiaalisen identiteetin teoria (Social Identity Theory, SIT) tutkii ihmistä ryhmän jäsenenä. Niin kuin edellä mainitsin, minäkäsityksemme ja identiteettimme linkittyy läheisesti ryhmäjäsennyteen. Esimerkiksi kuoro on toimintaympäristö, jossa yksilö toimii ryhmän jäsenenä ja on osa isompaa yhteisöä. Ihmiset määrittelevätkin itsensä usein ryhmäjäsennyksien avulla ja tähän sosiaalisen identiteetin teoria pohjautuu. Sosiaalisen identiteetin teoria (Tajfel & Turner 1986) käsittelee ryhmien välistä käyttäytymistä ja sitä, miten ryhmä vaikuttaa ihmisen omaan minäkuvaa ja identiteettiin. Ihmisellä on Tajfelin ja Turnerin (1986) mielestä useammin myönteinen kuin kielteinen kuva itsestään. Tähän johtuu siitä, että osa minäkuvasta ja identiteetistä määräytyy ryhmäjäsennyksien kautta, jolloin oma ryhmä nähdään mieluummin myönteisessä kuin kielteisessä valossa. (Helkama ym. 1999, 312.)

Oman ryhmän arvoa vertaillaan siis muihin ryhmiin. Tajfel ja Turner (1986) toteavat tämän vertailun olevan yhteydessä suoraan omaan identiteettiin. Helkama ym. (1999) sanovat, että mikäli oma ryhmä on jolloin mittareilla toista ryhmää huomattavasti parempi, silloin minäkuva paranee. Jos yksilöllä on tarve myönteiseen identiteettiin, niin silloin omaa ryhmää pyritään erottamaan ulkoryhmästä myönteisellä tavalla, ja ulkoryhmän syrjimistä tapahtuu. Mitä sitten, jos ryhmän status on pienempi kuin toisen ryhmän? Syntyy vähemmistöryhmiä, joita sorretaan. Nämä heikommassa asemassa olevat ovat myös psykologisesti heikommassa asemassa ja silloin SIT:n mukaisesti näiden kahden eriarvoisen ryhmän vertailun tulos vaikuttaa kielteisesti heikomman statuksen ryhmän itsetuntoon. (Helkama ym. 1999, 314.) Tämä heikomman statuksen ryhmä voi olla esimerkiksi seksuaalivähemmistöt.

Mitä toimintatapoja ryhmäläisillä on silloin kun he ovat heikommassa asemassa? Helkama ym. esittelevät Tajfelin ja Turnerin (1986) toteamat kolme erilaista toimintatapamahdollisuutta. Ensimmäinen on se, että ryhmä voidaan jättää ja siirtyä korkeamman statuksen ryhmään. Toinen vaihtoehto on sosiaalinen vertailu eli rajoittaa oman ryhmän vertailu vain samankaltaisiin, matalamman statuksen ryhmiin. Tällöin vertailun tulos on omalle ryhmälle edullinen. Sosiaalista vertailua voidaan tehdä myös niin, että ryhmä

sivuuttaa sen vertailu-ulottuvuuden, jolla omaa ryhmää pidetään huonompana. Tällöin ryhmä kehittää jonkun muun vertailumuodon tai uudelleen arvioi olemassa olevan muodon. Kolmas on kieltää vallassa olevan ryhmän ylivalta ja vaatia esimerkiksi sosiaalista muutosta ja tasa-arvoa. (Helkama ym. 1999, 314–315.)

Helkama, Myllyniemi ja Liebkind (1999, 317) haluavat myös tuoda esiin ryhmien välisten suhteiden parantamiseen liittyviä syitä. He kokevat, että sosiaalisen identiteetin teoriassa keskitytään paljon ryhmien vertailuun ja vastakkainasetteluun. Kuitenkin on hyvä muistaa millä keinoilla ryhmien välistä toimintaa voidaan parantaa. He esittävät, että ryhmien väliset ristiriidat ja ennakkoluuloisuus paranevat, kun ryhmien väliset stereotypiat muuttuvat vähemmän jyrkiksi ja halventaviksi. Ryhmien välillä toteutettaisiin vain yhdessä hyväksytyjä ja ei-aggressiivisiä kilpailumuotoja. Tiedon lisääminen on myös suvaitsevaisuutta edistävä toimenpide. (Helkama ym. 1999, 317.)

4.2 Homouden identiteettimallit

Tutkimukseni kohdistuu homokuoroon ja siihen, onko homokuoron muodostamalla yhteisöllä ja laulajien seksuaalisen suuntautumisen identiteetillä yhteyttä. Toisin sanoen minua kiinnostaa millä tavalla kuoro voi vaikuttaa laulajan homouden identiteettiin. Ennen kuin tähän aiheeseen pystyy menemään syvemmälle, on ymmärrettävä, kuinka homous muodostuu yksilön identiteetin kannalta. Olen kerännyt teoriamaalleiksi materiaaleja, jotka ovat vuosikymmenten takaa, joten niihin on syytä asennoitua sopivalla kriittisyydellä. Kulttuuri, asenteet ja poliittinen tilanne on muuttunut vuosikymmenten mittaan.

Esittelen australialaisen Vivienne C. Cass'n (1979) kehittämän homouden identiteettimallin (The Homosexual Identity Formation Model), joka on luonut vahvan pohjan seksuaalisen suuntautumisen identiteettitutkimukselle. Cass laati kyseisen mallin käyttämällä hyödykseen hänen omia klinikkapotilaitaan 1970-luvulla, jotka kertoivat omista kokemuksistaan seksuaalivähemmistön edustajina. Hän loi ensimmäisen mallin 1979, jonka jälkeen Cass jatkoi saman aiheen parissa ja teki julkaisuja vuosina 1984, 1990 ja 1996. Esittelen hänen identiteettimallinsa niin, että otan mukaan myös hänen viimeisimmät lisäykset. Cass'n identiteettimalli on saanut paljon tukea seksuaalivähemmistön tutkijoilta, mutta esittelen myös hänen työhönsä kohdistuvaa kritiikkiä.

Cass'n identiteettimalli on alun perin kuusiportainen, jossa henkilö kulkee lineaarisesti eri identiteettivaiheesta seuraavalle. Cass (1979, 220) kuvaa identiteetin muodostumisen olevan prosessi, jossa henkilö toimii aktiivisena tekijänä. Henkilön on kuljettava eri identiteettitasojen läpi, jolloin hänen kokemuksensa hänestä itsestään ja homoudestaan/lesboudestaan vahvistuu. Ihmisen identiteetillä on henkilökohtainen ja julkinen puoli ja nämä identiteetit voivat olla samaan aikaan erilaiset. Yksinkertainen esimerkki tästä on se, että henkilö voi itse kokea olevansa homo tai lesbo, mutta ylläpitää heteron statusta. Cass kuvailee, että identiteettivaiheelle voi pysähtyä pidemmäksi aikaa tai lopullisesti. (Cass 1979, 220.)

Cass on ensimmäisessä julkaisussa luonut kuusiportaisen mallin (1979), mutta jälkikäteen hän on kokenut, että kuusivaiheinen malli voi olla myös neliportainen (Cass 1984). Jatkaessaan tutkimusta Cass (1996) lisäsi vielä alkuvaiheen, ennen ensimmäistä identiteettivaihetta. Lopullinen Cass'n homouden identiteettimalli on seuraava:

Alkuvaihe

Oletus, että yksilön seksuaalinen suuntautuminen on osa heteronormia. Yksilö tunnistaa tämän ja kokee homouden vähemmistöksi.

Vaihe 1: Identiteetin epäselvyys (Identity Confusion)

Yksilö tunnistaa eroavaisuuksia omassa käytöksessään verrattuna vallalla olevaan heteronormiin sekä huomioi ja kyseenalaistaa homoutensa. Edelliseen identiteettikokemukseen muodostuu ristiriita.

Vaihe 2: Identiteetin vertailu (Identity Comparison)

Epäselvyyttä oman seksuaalisen hyväksymisen kanssa. ("Olen ehkä homo"). Sisältää usein ymmärryksen siitä, että homous on osa itseään. Vaiheeseen liittyy vieraantumista itsensä ja heterouden kanssa.

Vaihe 3: Identiteetin suvaitsevaisuus (Identity Tolerance)

Yksilö tunnistaa hänen homouden, ilman seksuaalista identiteettiä. Henkilöt on jaettavissa kolmeen eri ryhmään: niihin, jotka kokevat asian houkuttelevaksi tai ei-toivotuksi tai niihin, jotka kokevat asia osittain positiiviseksi. Ulkopuolisuus vähenee, kun yksilö löytää enemmän saman henkisiä ihmisiä ympärilleen ja näin hänen itsetunto kohenee.

Vaihe 4: Identiteetin hyväksyminen (Identity Acceptance)

Vuorovaikutus lisääntyy 4. vaiheessa ja yksilön identiteetti on selkeämpi ja itsekuva parempi kuin aikaisemmin. Hänen kuva itsestään homona on vahvempi. Osallistuminen homojen alakulttuuriin lisääntyy ja muodostuu yleisemmäksi.

Vaihe 5: Ylpeys identiteetistä (Identity Pride)

Yksilö näyttää ylpeydentunteensa homoudestaan ja on lojaali omaa homoyhteisöään kohtaan. Yksilö saattaa käydä vastaan heteronormatiivisuutta osoittaakseen tukensa seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Tunne saattaa sisältää vihaa heteroutta kohtaan.

Vaihe 6: Identiteetin synteesi (Identity Synthesis)

Viimeisessä vaiheessa yksilön henkilökohtainen homouden identiteetti ja yleinen heteronormatiivinen identiteetti muodostuvat samaksi kokonaisuudeksi. Samalla tunne omasta itsestään kehittyy täysin. Homous koetaan tärkeäksi osaksi yksilöä, mutta se ei ole yksinomaan ainut identiteettiin vaikuttava tekijä. Aikaisempien vaiheiden vihaa, vieraantumista on edelleen olemassa, mutta ne ovat kontrolloidumpia kuin ennen. (Cass 1979, 1984, 1990, 1996.)

Yhdysvaltalainen tutkijakaksikko Kenneady ja Oswalt julkaisivat vuonna 2014 *American Journal of Sexuality Education* julkaisussa tutkimuksen, jossa he pohtivat Cass'n identiteettiteorian pätevyyttä 2000-luvun modernissa yhteiskunnassa. He totesivat tutkimuksen olevan suurilta osin edelleen pätevää, vaikka se on julkaistu 70-luvun lopulla. Kuitenkin tutkimus on luonnollisesti ajasta jäljessä, sillä esimerkiksi poliittinen tilanne ja teknologian taso ovat hyvin erilaiset kuin 40 vuotta sitten. Cass'n jälkeen on luotu uusia identiteettiteorioita seksuaalivähemmistöistä hyvin eri näkökulmista, mistä Cass teemaa tutki. Kuitenkin kaikki lähtevät samasta näkemyksestä, että yksilön seksuaalinen suuntautuminen on vahvasti yhteydessä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Kyse ei ole siis vaan yksilön ajatuksista, vaan mukaan on otettava yksilön suhde ympäröivään yhteiskuntaan. (Kenneady & Oswalt 2014, 234.)

Kenneady ja Oswalt (2014, 233) mainitsevan, että myöhemmissä seksuaalisten vähemmistöjen identiteetin muodostumiseen liittyvissä tutkimuksissa Cass'n lineaarista järjestelmää kritisoiin vaiheiden 1 ja 2 sekä 5 ja 6 välisten erojen epäselvyyksien takia. Kritiikit on yleisesti kohdistuneet neljään isompaan alueeseen. Niitä ovat: a) lineaarisen järjestelmän rajoitukset (yksilön ei tarvitse käydä vaiheita läpi niin jäykästi, kun ne on tässä mallissa ilmoitettu), b) malli keskittyy vain homojen ja lesbojen identiteetin vaiheisiin (muut seksuaalivähemmistöt jäävät huomiotta), c) kahden sukupuolen eriaikainen identiteetin kehittyminen sekä d) etnisten taustojen huomioimattomuus. (Kenneady & Oswalt 2014, 235–237.)

Cass'n mallia ovat tutkineet myöhemmin myös Johns ja Probst (2004). Seksuaalivähemmistöön kuuluville henkilöille teetetty tutkimus tarkasteli Cass'n seksuaalisen identiteetin muodostumisen mallia aikuisten näkökulmasta. Tutkimus osoitti, että perinteisen mallin sijaan aikuisväestö koki oman identiteettinsä muodostuvan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa yksilö on niin sanotusti epäeheän tai epäyhtenäisessä identiteetin tilassa, kunnes merkittävien tapahtumien jälkeen oma seksuaalivähemmistöstatus tulee osaksi omaa identiteettiä. (John & Probst 2004, 81–83.)

Tutkimuksen toteutusajankohdan takia Cass on pitkälti tutkinut vain valkoihoisia miehiä. Otanta on siis hyvin kapea, mutta se liittyi myös ajan kuvaan. Vaikka tutkimus on vanha, ei homoihin ja muihin seksuaalivähemmistöihin kohdistuva syrjintä ole täysin poistunut yhteiskunnastamme. Tietenkin eri valtioilla on omat lakinsa ja poliittiset tilanteensa, mutta koska variaatiota on, niin Cass'n malli on edelleen sovellettavissa. Suomessa, esimerkiksi kiusaaminen on kielletty laissa ja voimassa on yhdenvertaisuuslaki. Vaikka laki kieltää seksuaalivähemmistöjen syrjinnän ja sisältää yhdenvertaisuuden edistämisvelvoitteen, ei vähemmistöjen asema ole täysin turvattu.

Toinen merkittävä tutkimus seksuaalivähemmistön identiteetin muodostumisesta on Richard R. Troidenin (1989) kolmitasoinen malli, joka on sosiologiseen teoriaan pohjaava identiteettimalli. Tutkimuksessa kuvataan, miten seksuaalivähemmistön edustajat, homot ja lesbot, kokevat löytävänsä oman identiteettinsä. Tutkimus eroaa Cass'n mallista, sen sosiologisen näkökulman takia. Troiden lähtee liikkeelle siitä, että nainen ja mies oppivat olemaan seksuaalisia, samalla kun he oppivat kaiken muun. Nuoruusiässä kumpikin sukupuoli oppii ympäröivältä yhteiskunnalta seksuaaliset toimintatavat (scripts). Nämä toimintatavat luovat käsityksen kenen kanssa, miten, miksi ja kuinka seksuaalisuutta toteutetaan. (Troiden 1989, 44.)

Troidenin (1989, 45) näkemys on, että ihminen oppii ja antaa merkityksiä hänen seksuaalisille ajatuksilleen ympäristöstä saatujen sukupuoliroolien ja toimintatapojen kautta. Identiteetin muodostumisessa on kyse yksilön ja yhteisön välisestä suhteesta (Cass 1979; 1984; Troiden 1989). Troidenin näkemys on, että ihmiset voivat päättää, minkälaisia emootioita ja tunteita heillä on, ja ovatko ne keskeisiä tai olennaisia heidän seksuaalisen suuntautumisensa kannalta (Troiden 1989, 45). Friedman & Schustack (2012) osoittavat, että näkemys on vanhakantainen, sillä seksuaalivähemmistöjen syrjinnän ja alistamisen takia on hyvin epätodennäköistä, että kukaan homo tai lesbo haluaisi tiedostaen valita tämän kaltaisia tunteita. Koska homous vaikuttaa olevan vain asia, joka on, eikä siihen pystytä jälkikäteen vaikuttamaan, moni tutkija on kiinnostunut sen biologisesta taustasta. Mitään yksiselitteistä vastausta ei saada myöskään biologisista tutkimuksista, sillä yksittäiset tutkimukset eivät pysty todistamaan homouden syytä. Kuitenkin homoutta on ollut historiassamme aina ja jokaisessa kulttuurissa, joten tutkijat ovat todenneet, että jonkinlainen biologinen syy voi löytyä tämän ilmiön takaa. Tutkimusta on syytä jatkaa edelleen aiheen

parissa, sillä myöskään ympäristön merkityksen määrää ei olla vielä täysin osattu selvittää, kun on kyse seksuaalisesta käyttäytymisestä. (Friedman & Schustack 2012, 163–164.) Tässä tutkimuksessa ajatukseni ei ole paneutua aiheeseen syvemmin, vaan tutustua millainen yhteys homouden identiteetillä on yhteisöön.

Troiden esittelee työssään kolmijakoisen malli, jossa ei-heteron yksilön seksuaalinen identiteetti voi toimia minäkäsityksen kautta. Kyse on siitä, miten yksilö näkee ja kokee itsensä. Identiteetti muodostuu kun, a) henkilö kokee itsensä homona (self-identity), b) henkilö ajattelee tai tietää muiden näkevän hänet homona (perceived identity) tai kun, c) henkilö ilmaisee sosiaalisessa ympäristössä muille olevansa homo (presented identity). Troidenin tutkimus myös osoittaa sen, että seksuaalivähemmistöihin kohdistuva stigma ja syrjintä vaikuttavat vahvasti homouden identiteetin kehitykseen. Muiden homoyhteisöön kuuluvien henkilöiden kanssa toimiminen ja sosialisointi sen sijaan vahvistavat omaa itsemäärittelyä positiivisella tavalla. (Troiden 1989, 46, 70–71.)

4.3 Musiikki ja sosiaalinen pääoma

Ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Hyypä (2005) muistuttaa, että jo Aristoteleen ajoista lähtien ihmistä on pidetty yhteiskunnallisena eläimenä. Järjestelmäteoreettisesta näkökulmasta ihminen muodostuu ruumiistaan, mielestään ja yhteisöstä. Kun yhteisö ja yhteisöllisyys ovat sosiaalisen pääoman keskeisiä ominaisuuksia, on yhteishenki tarpeellinen asia täydellisen ihmisyyden saavuttamiseksi. (Hyypä 2005, 19–20.) Kulttuuri ja taiteet vaikuttavat ihmiseen monella tavalla. Ne saavat ihmisen aivoissa aikaan emootioita, jotka tasapainottavat aivojen psykofyysistä säätelyjärjestelmää. Tämä psykofyysinen järjestelmä säätelee ihmismielen, aivojen ja elimistön toimintoja. Kun järjestelmä pysyy tasapainossa ihmistä ympäröivän sosiaalisen ympäristön kanssa, se saa aikaan hyvinvointia ja terveyttä. (Hyypä & Liikkanen 2005, 50.)

Musiikin monipuolisista merkityksistä on tehty tutkimusta myös identiteetin rakentumisen näkökulmasta. Saarikallio (2009) on tutkinut musiikin merkitystä nuorten psykososiaaliseen kehitykseen. Musiikilla on nähty olevan merkitystä nuoren identiteetin rakentumisessa. Musiikki voi toimia välineenä, johon yksilö peilaa omia minuuteen liittyviä kokemuksia. Näin musiikin avulla voidaan pohtia omaa minuuttaan omassa rauhassa, yksityisesti. Etenkin

nuorilla musiikki on apuvälinen itsereflektioon ja keino työstää omia identiteetin osa-alueita sekä vahvistaa itseymmärrystä. Musiikki ei pelkästään vaikuta identiteetin rakentumiseen, vaan sen avulla voidaan myös vahvistaa ja ilmaista omaa, olemassa olevaa identiteettiä. (Saarikallio 2012, 224.) Musiikki on myös vahva osa kuorolaulua ja syy miksi kuorolaiset ovat osallistuneet harrastukseen. Hyyppä ja Liikkanen (2005) totesivat musiikilla olevan moniulotteisia merkityksiä ihmiseen, niin emootioiden kuin psykofyysisten ilmiöiden kautta, mutta samalla laulaja voi rakentaa ja työstää omaa identiteettiään (Saarikallio 2009).

Musiikin harrastuksessa, esimerkiksi kuorolaulussa yhdistyy lukuisia eri merkitysyhteyksiä. Ihmisen olleessa vuorovaikutuksessa muiden ihmisten tai luonnon kanssa, hän voi saada kokemuksen osallisuudesta. Osallisuus on siis kokemus kuulumisesta johonkin, mukaan ottamista, yhteisyyttä ja monia muita kuulumisen ominaisuuksia. (Isola ym. 2017, 3, 16.) Se on tunne omien ajatusten ja toiminnan merkityksestä sekä mahdollisuus toimia omien kiinnostusten mukaan. Jotta ihminen voi kokea osallisuutta, hänelle on tarjottava ja luotava mahdollisuuksia liittyä yhteisöön ja tulla kuulluksi. Myös omaa halua osallistua tarvitaan. Kun ihminen huomaa omien mielipiteidensä ja tekojensa vaikutukset, hän myös kiinnittyy yhteisöön vahvemmin. Osallisuus ja osallistuminen niin sanotusti ruokkivat toisiaan. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 7–9.) Kuoro on hyvä esimerkki osallisuuden mahdollistavasta yhteisöstä. Siellä laulaja pääsee olemaan osana ryhmää fyysisesti kuin myös oman äänensä kautta. Kuorotoimintaan tarvitaan jokaista jäsentä ja laulajille voidaan antaa mahdollisuus vaikuttaa kuoron toimintaan monin tavoin. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015) näkevät yhteisön voimavarana. Suhteiden kautta ja yhteisöissä ihminen saa kokemuksen johonkin kuulumisesta ja yksilöllisyyden ylittämistä. Kuorossa laulaja voi olla osana jotain suurempaa kokonaisuutta. Kuorossa tai homoyhteisössä jaetaan samankaltaisia kokemuksia, joka merkitsee vertaisuutta ja samalla osallisuuden kokemus vahvistuu. (Ks. Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 15.)

Putnam (2000) on tutkinut sosiaalisen pääoman luonnetta kirjassa *Bowling alone*. Hänen käsityksensä sosiaalisesta pääomasta pohjautuu verkostoihin, normeihin ja luottamukseen. Yhteisöllisyys, esimerkiksi kuorolaulu, on aineetonta pääomaa, sosiaalista pääomaa. Hyyppä (2002) sanoo termin historian olevan luonteeltaan monimutkainen. Sitä on käytetty jo vuosisadan verran hieman eri konteksteissa. Muutama kymmenvuosi sitten termin funktio vakiintui kuitenkin kuvaamaan aristoteelista ajatusta ihmisestä laumahenkisenä toimijana. Ajatus on siis melko tuore, ihmisten keskeistä yhteenkuuluvuutta ja siitä kumpuavaa pääomaa

ei ole tutkittu siis vielä kauaakaan. (Hyypä 2002, 48.) Sosiaalista pääomaa voi olla rakenteellista eli kulttuuririentoja tai kansalaistoimintaa sekä kognitiivista, joka mitataan ihmisten välisenä luottamuksena. Putnam (2000) ja Hyypä (2002) ovat samaa mieltä siitä, että luottamus on siis yksi sosiaalisen pääoman perusrakenteista. Miten kulttuuri, esimerkiksi kuoro, liittyy sosiaaliseen pääomaan? Kuoro on sosiaalinen tapahtuma, joka perustuu yhteisön toimintaan ja luottamukseen. Nämä kertovat jo itsessään taustassa piilevästä sosiaalisesta pääomasta. (Hyypä 2011, 15–16.)

Kuorolaulun lisäksi, sosiaalinen pääoma liittyy vahvasti myös seksuaalivähemmistöihin. Kummatkin teemat ovat osa tutkimukseni ydintä, joten sosiaalinen pääoma on yksi keskeinen tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen osa. Putnam (2000, 152–153) toteaa leikkisästi, että, sosiaalisen aktivismin olevan niin vahvasti linkittynyt ihmisten väliseen kanssakäymiseen, että on vaikea erottaa, kumpi oli ensin: sosiaalinen pääoma vai sosiaaliset liikkeet. Lhbt-liike 60-luvun Yhdysvalloissa toimii hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka vaikeassa asemassa oleva, vähemmistöjen oikeuksia edistävä liike voi kansanliikkeen avulla luoda itselleen vahvan identiteetin ja samalla luoda sosiaalista pääomaa (Putnam 2000, 152). Mielestäni homoyhteisössä on yhä nähtävissä kansanliikkeen omaisuutta. Tämä näkyy erityisesti isoimmissa kaupungeissa järjestettävissä Pride-tapahtumissa, jossa juhlitaan ihmisten välistä tasa-arvoa ja solidaarisuutta. Koko kulkuetraditio on peräisin New Yorkin Stonewall Inn'n mellakasta, joka syttyi vuonna 1969.

Miten tämä aineeton pääoma voi sitten muotoutua ihmisten terveydeksi? Hyypä (2005, 19) sanoo, että tähän ei ole selkeää vastausta, mutta voidaan olettaa, että sosiaalinen ilmiö muuttuu psykologiseksi ja psykologinen toiminta aivotoiminnaksi ja tätä kautta aivotoiminta vaikuttaa meidän olemiseen ja terveyteen. Sosiaaliset tilanteet vaikuttavat siis tekemiseemme eli aivoissamme tapahtuu hormonaalisia toimintoja. Ilmiötä on tutkittu eläinmaailmassa, mutta tutkimuksissa sosiaalisten toimintojen merkityksiä ihmisen terveyteen ei ole vielä saatu päteviä tutkimustuloksia. Sen verran tiedetään, että mikäli ihmisen luottamus toiseen ihmiseen rikkoutuu tai yhteisöllisyys kokee kolauksen, aineenvaihdunnallinen säätelyjärjestelmä ja immuunipuolustus muuttuvat eli ihminen sairastuu. Toisten tuki, positiivisten asioiden kokeminen ja kuvittelemisen sekä luottamus parantavat ihmisen immuunivasteita. Tämä vähentää myös tulehdustauteihin sairastumista. (Hyypä 2005, 19–23.) Tutkimuksissaan Hyypä (2005) toteaa myös, että jos musisointi ja soitto eivät ole terveydeksi, niin ainakin se on mieleniloksi.

Me-asette ilmenee Hyypän (2005) mielestä vastuussa olemisena, toivomisena, uskomisena, tekemisena, rakastamisena ja normien noudattamisena. Yhteiset uskomukset ja taustatiedot ovat yhteisöllisyyttä. Me-henki on usein piilevää eivätkä ryhmän yksittäiset ihmiset sitä edes tiedosta. Kun ryhmässä yhteisöllisyyttä ylläpitävä me-henki toimii, omiin joukkoihin kuulumisen tunne vahvistuu. Ryhmä toimii ja voi paremmin, mitä enemmän me-henkeä liikkuu ilmassa. (Hyypä 2005, 20, 25.) Ryhmän vetäjä, esimerkiksi kuoronjohtaja, on osaltaan luomassa me-henkeä ryhmään. Ryhmän vetäjä voi sanella tavat joilla toimitaan ja tätä kautta hän luo ryhmän pelisäännöt. Tämä koko vetäjästä ja ryhmäläisistä koostuva yksikkö voi toimia tiiminä ja saada aikaan tiiviin me-hengen tunteen. Paljon on siis kyse johtajan toiminnasta, kuinka me-henki saadaan luotua ryhmään.

5 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa käyn läpi tutkielmani tutkimusasetelmaa. Luvun alussa esitelen tutkimustehtävän ja siitä johdetut tutkimuskysymykset. Menetelmäosuudessa raportoin prosessin vaiheista, tutkimusmenetelmän valinnasta, jonka jälkeen esittelen aineiston keruuta. Lopuksi, tutkimusaineiston analyysi -osuuden jälkeen, käyn läpi tutkimuksen luotettavuutta sekä pohdin tutkimukseen liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Menetelmä osuuden lopussa pohdin omaa tutkijan rooliani.

5.1 Tutkimuskysymykset

Out 'n loud kuoro on uniikki kuoro Suomessa ja sen takia haluan selvittää, mitkä asiat nousevat tärkeimmiksi osa-alueiksi kuorolaisten keskuudessa, kun kyseessä on gaykuoro, kuoro josta suurin osa kuorolaisista kuuluvat seksuaalivähemmistöön.

Tutkimukseni pääkysymykseksi muodostui:

Minkälainen merkitys kuoroharrastuksella on gaykuorossa laulavalle miehelle?

Pääkysymyksen selvittämiseksi etsin vastausta myös kysymyksiin:

a) Miksi kuorolaiset ovat liittyneet gaykuoroon?

b) Mitkä asiat kuorolaiset kokevat gaykuorossa tärkeäksi?

c) Millainen yhteys gaykuoron yhteisöllä on kuorolaisten homouden identiteettiin?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuskysymysten pohjalta tutkimusote valikoitui laadulliseksi tapaustutkimukseksi. Tarkoitus on saada lisää tietoa yksittäisen kuoron laulajien ajatuksista ja henkilökohtaisista kokemuksista. Laadullisen tutkimuksen tästä tutkielmasta tekee sen tutkimusote ja menetelmät, joilla tutkimuskysymyksiin pyritään saamaan vastauksia. Laadullinen ote näkyy siinä, että tutkimus on aineistolähtöistä, *induktiivista*, joka usein rinnastetaan laadulliseen tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Täysin puhtaaseen aineistolähtöisyyteen on kuitenkin mahdotonta päästä, sillä tutkijan omat havainnot ovat yleensä teoriapitoisia ja havaintoja kuvaillaan omista lähtökohdista (Tuomi & Sarajärvi 2009,

96). Olisi siis mahdotonta havainnoida ja lukea aineistoa täysin objektiivisesta näkökulmasta, mutta lähtökohta on kuitenkin, että menetelmälliseen ja kielelliseen objektiivisuuteen on pyrittävä (Sajavaara 2009, 280–281).

Tutkimukseni on aineistolähtöinen, koska tarkoitukseni on antaa painoarvoa tutkimuksen haastatteluista saadulle uudelle aineistolle, kuorolaisten henkilökohtaisille ajatuksille. Olen tullut siihen tulokseen, että tämän kaltaisia gaykuorotutkimuksia ei ole Suomessa aikaisemmin tehty, joten rinnastan tulokseni pitkälti kansainvälisiin gaykuorotutkimuksiin ja suomalaisiin kuorotutkimuksiin. Tarkastelutapani vahvistaa aineiston merkitystä, eikä se ole sidottu yhteen teoreettiseen viitekehykseen. Aineistolähtöisyyden lisäksi tutkielmassani on nähtävissä monimenetelmällisyyttä, joka on myös tyypillistä tämän kaltaisissa laadullisissa tapaustutkimuksissa. Niin kuin edellä mainittiin, on vaikea erottaa teoreettista ja aineistolähtöistä menetelmätapaa toisistaan, vaan joskus on myös järkevää yhdistää erilaisia lähestymistapoja keskenään ja tässä tapaustutkimus on toimiva vaihtoehto sen monipuolisuuden ja joustavuuden takia (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 180–190).

Tämä monimenetelmällisyys näkyy esimerkiksi siinä, että tutkimukseni on myös luettavissa fenomenologis-hermeneuttiseksi tutkimukseksi, sillä pyrin tutkijana lisäämään ymmärrystäni tutkimuskohteen, tässä tapauksessa gaykuorosta valikoituneiden laulajien merkitysmaailmasta. Timo Laineen (2015, 33) mukaan hermeneuttisessa tutkimuksessa haastattelu on luonnollisin tapa kerätä aineistoa ja tietoutta, jolloin haastateltava puukee sanoiksi kokemuksiaan.

Hirsjärvi (2009) kertoo, että *tapaustutkimus* (case study) on yksityiskohtaista tutkimusta yksittäisestä tapauksesta, jossa tyypillisesti valitaan jokin tilanne tai joukko tapauksia, joita havainnoidaan, haastatellaan tai dokumentoidaan niiden luonnollisessa ympäristössä. Laadullisessa tapaustutkimuksessa tutkimusmenetelmäksi valitaan keino, jolla saadaan parhaiten tutkittavan ”ääni” ja näkökulma esille. (Hirsjärvi 2009.) Tämä tutkimus täyttää tapaustutkimuksen piirteet, kun tarkoitus on saada yksityiskohtaista tietoutta kuorolaisten mielipiteistä ja henkilökohtaisista ajatuksista. Olen rajannut tutkimukseni kohteen yhteen kuoroon, joka on myös hyvin ainutlaatuinen kuorotyyppi Suomessa. Suomen ainoana toimivana gaykuorona Out ’n loud on tarkka tapaus. Kuitenkaan tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää suoraan muihin samankaltaisiin kuoroihin. Tutkimuksen luotettavuudesta lisää luvussa 5.5 ja tulosten luotettavuudesta myöhemmässä pohdinta-luvussa, luvussa 8.

Tapaustutkimuksissa pyritään lisäämään ymmärrystä, jostakin tietystä aihealueesta tai ilmiöstä ilman, että pyrittäisiin saamaan yleistettävää tietoa. Vaikka tämän kaltaisissa tutkimuksissa tulokset kertovat vain yhdestä, yksilöllisestä tapauksesta, voidaan myös tämän tutkielman tuloksista saada uusia näkökulmia muita samanlaisia tapauksia varten. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimukseni aineistoista on löydettävissä yhdenmukaisuuksia aikaisempiin kuoro- ja gaykuorotutkimuksiin, joista kirjoitin aiemmassa luvussa 3.2. Tulokset ovat yhteydessä aiempiin, saman aihepiirin tutkimustuloksiin, mutta sen lisäksi tulososuudesta voi olla hyötyä myös tuleville gaykuoroja käsitteleville tutkimuksille.

5.3 Aineiston keruu

Tutkimuksen alussa tutkijalla on muutamia vaihtoehtoja, joiden kautta hän lähestyy tutkimuskohdettaan, Alasuutari (2011) muistuttaa. Tutkimukseen voi lähteä liikkeelle kokoamalla aineistoa, jonkin teoreettisen viitekehyksen ympärille tai vaihtoehtoisesti aineiston luonne antaa rajat teoreettisen viitekehyksen ja metodien valintaan. (Alasuutari 2011, 83.) Tässä tutkimuksessani olen valinnut jälkimmäisen ratkaisun. Olin tutkimuskohteen valinnan jälkeen valinnut aineiston keruun metodin, joka on toimiva tutkimusotteeni kannalta. Tämän jälkeen sain paremman kuvan siitä, millainen teoreettinen viitekehys tutkimukselleni on syytä luoda.

Valitsin aineiston keruutavaksi teemahaastattelun, jonka avulla koin parhaiten saavani uutta tietoa ja ymmärrystä, osittain hieman sensitiivisestäkkin aihevalinnastani. Haastateltavan kohtaaminen kahden kesken tuntui olevan eniten luottamustaherättävä menetelmä käsitellä tämän kaltaista aihetta, jossa pääpainona on omissa henkilökohtaisissa kokemuksissa. Eskolan ja Suorannan (2008, 85) mukaan haastattelu on osa normaalia elämää, joten normaalit sosiaaliset, fyysiset ja kommunikaatioon liittyvät asiat vaikuttavat haastattelutilanteeseen. Koin, että kahdenkeskinen keskustelu rauhallisessa ilmapiirissä on turvallinen ympäristö haastatteluja varten. Vaihtoehtoinen haastattelutapa olisi ollut yksilöhaastattelun sijaan ryhmähaastattelu, joka kuitenkin osoittautui ongelmallisemmaksi vaihtoehdoksi. Ryhmähaastattelun positiivisiin puoliin voidaan lukea sen haastattelujännityksen poistava ominaisuus, etenkin jos yksilöhaastattelu tuntuisi haastateltavasta liian painostavalta tilanteelta (Eskola 2008, 94). Ryhmähaastattelu voi olla rennompia tilanteita haastateltaville,

mutta mikäli haastattelun sisältö on arkaluontoista ja henkilökohtaista voi se myös jumiuttaa haastattelun etenemisen, ja omia ajatuksia ei uskalleta ilmaista vapaasti.

Keräsin aineiston vuoden vaihteessa 2017–2018 Helsingissä. Haastateltavat valitsin Out 'n loud -kuoron joukosta ennakkoon täytetyn haastattelulomakkeen avulla (ks. liite 1). Yhteensä kahdenkeskisiin haastatteluihin valitsin viisi kuoron jäsentä, jotka olivat tarittaessa käytettävissä haastatteluja varten. Ennakkolomakkeen tehtävä oli saada parempi kuva kuorolaisista ja helpottaa haastatteluvalintaprosessia. Tarkoitukseni oli myös saada hieman näkemystä millaisia ajatuksia gaykuorossa laulaminen kuorolaisissa herättää. Aiheen sensitiivisyydestä johtuen strukturoitu kyselylomake vaikutti sopivalta tavalta herätellä ajatuksia liittyen aihealueeseen. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 115) kirjoittavat strukturoidun kyselylomakkeen olevat helpompi menetelmä arkaluontoisissa aiheissa verrattuna haastatteluun. Kuorolaiset täyttivät lomakkeen internetissä ja tulokset näin vain minä. Lomakkeessa oli muutama avokysymys, joiden avulla kuorolaiset saivat ilmaista vapaammin omia ajatuksiaan kuorossa laulamisesta. Ennakkolomake oli laajuudeltaan pienempi kuin lopullinen kahdenkeskinen haastattelu. Käytin lomakkeen tietoja pitkälti taustatietojen keräämiseen ja haastatteluvalintaprosessissa. Hyödynsin lomakkeesta avokysymykset, henkilö- ja yhteystiedot sekä kuoroon liittymisvuoden tiedot. Lomake löytyy tutkimusraportin liitteestä 1.

Viidelle kuorolaiselle pidetty haastattelu oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, jossa tavoitteena oli saada avoimen haastattelun tapainen keskusteleva ilmapiiri. Keskustelu seurasi siis löyhästi ennalta valittuja teemoja, joita täydennettiin tarkentavien kysymysten kautta (ks. liite 2). Tarkoitus oli jättää tilaa myös kysymysten ulkopuolelta nouseville teemoille. Teemahaastattelu osoittautui hyväksi tavaksi etsiä vastauksia omiin tutkimuskysymyksiini sen puolistrukturoidun lähestymistavan takia. Tuomi (2009, 75) kirjoittaa, että teemahaastattelun idea on löytää merkityksellisiä vastauksia, jotka ovat tutkimuskysymysten ja ongelmanasettelun mukaisia. Haastattelijan rooli on siis varmistaa, että ennalta päätetyt teema-alueet tullaan käymään läpi haastattelun edetessä, mutta vastausten laajuus ja järjestys voivat vaihdella haastattelusta toiseen (Eskola ym. 2008).

Syyt, joiden takia päädyin tutkielmani viiteen haastateltavaan, tulivat työn ohjaajaltani sekä omasta näkemyksestäni. Viisi yksittäistä haastattelua on tarpeeksi laaja määrä, jotta voidaan saada monipuolinen näkemys kuorolaulun merkityksistä kuorolaisille. Tuloksia ei voida

kuitenkaan yleistää koko kuoron vastauksiksi, vaan kyseessä on viiden anonyymin kuorolaisen henkilökohtaisia näkemyksiä. Käytin ennakkoon kerättyä lomakemateriaalia tukena valitessani viittä kuorolaista teemahaastatteluun. Päädyin itse valitsemaan lomakekyselyn pohjalta haastateltavat ilman, että konsultoisin kuoronjohtajaa tai muita kuoronpäätoimijoita tästä. Pyrin löytämään sekä vasta-aloittaneita, että jo kuorossa pidempään laulaneita kuorolaisia haastatteluihin saadakseni mahdollisimman monipuolisia näkökulmia aiheesta. Haastateltavat edustivat tasaisesti eriaikoina aloittaneita kuorolaisia, mutta kaikki kuorolaiset ovat edelleen aktiivisia kuorolaulajia Out 'n loudissa. Valitsin haastatteluihin myös hyvin eri-ikäisiä kuorolaisia. Koin, että eri ikäpolven laulajilla voisi olla eroavaisi ajatuksia gaykuorossa laulamisesta ja osittain näin tuloksissa on myös luettavissa. Seksuaalivähemmistöjen asema Suomessa on vahvasti muuttunut muutamassa vuosikymmenessä ja jokainen henkilö haastateltavista pystyi avaamaan omaa näkemystään vuosien varrella tapahtuneista muutoksista.

Hirsjärvi ja Hurme (2000) näkevät haastattelun olevan käytetyimpiä tiedonkeruumuotoja. Kuitenkin heidän mukaansa menetelmä ei ole täysin ongelmaton ja siihen usein asennoidutaan liiankin kevyesti. Yksi selkeistä ongelmallinen osa-alue on virheelliset lähteet: haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää pyrkimys sosiaalisesti suotaviin vastauksiin. Haastattelut myös vievät aikaa ja vaativat mahdollisesti kustannuksia, joka näkyi erityisesti tässä tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2000, 34–35.) Kaikki haastattelut pidettiin Helsingissä, joka vaati melko paljon työtä ajankäytöllisesti ja matkakustannuksia kertyi. Koin kuitenkin tämän ongelman olevan melko vähäpätöinen, sillä mielestäni oli tärkeää, että voin tavata haastatteluun valitut viisi kuorolaista heille sopivassa ympäristössä ja kasvotusten. Vaihtoehtona olisi ollut internetin välityksellä käytävä videokeskustelu. Haastattelujen lisäksi vierailin Out 'n loud kuoron harjoituksissa tapaamassa kuoroa ja kertomassa maisterintutkielmani taustoista sekä tapasin kuoronjohtajan taustatutkimusta varten.

5.4 Aineiston analyysi

Laadulliselle tutkimukselle tyypillinen aineiston analyysikeino on sisällönanalyysi. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91) kuvailevat sisällönanalyysia, joko yksittäisen metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä. Sitä pidetään laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä, mikäli sillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysinä.

Sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle siitä, mikä tutkijaa kiinnostaa aineistossa. Omassa tutkimuksessani haluan antaa paljon painoarvoa aineistolle ja analyysivaiheessa pyrin etsimään keskeisimmät ja painokkaimmat teemat, jotka liittyivät kuoron merkityksiin ja syihin miksi kuorolaiset ovat mukana Out 'n loudissa. Ongelmana voidaan pitää sitä, että tutkija löytää liikaa mielenkiintoisia aiheita aineistosta, eikä pysty fokusoimaan tutkimustaan (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

Aineiston analyysi alkoi haastattelumateriaalin litteroimisella. Hirsjärvi ja Hurme (2000) suosittelevat litterointia tehtäessä ottamaan huomioon tutkimuskysymykset ja ote, jolla tutkimus tehdään. Nämä aiset huomioon otettuna voidaan päättää, kuinka tarkkaan litterointiin on syytä ryhtyä. (Hirsjärvi ym. 2000, 20.) Litteroin haastattelut ja keskustelut sanasta sanaan, mutta koska tutkimusote ei sisällä emootioiden kuvausta tai muussa kommunikaatiossa ilmeneviä ilmaisuja, ylimääräiset äänenkäyttötapojen ja eleiden merkinnät jäivät litteroinnista pois. Pääpaino oli pitkälti haastateltavien mielipiteissä ja kommentteissa.

Lähdin purkamaan litterointejani teemoittelun avulla. Teemoittelu sopii erityisesti aineistolähtöiselle tutkimukselle, sillä teemoittelussa voidaan seurata teemahaastattelun mukaisia teemoja ja jakaa aiheet omiin yhteneväisiin lokeroihinsa. Aineistosta voi löytyä teemahaastattelun ulkopuolista aineistoa, jotka ovat osaltaan yhtä tärkeitä löytöjä. Omasta haastattelumateriaalista löytyi juuri tämän kaltaisia löydöksiä, jotka eivät kuuluneet puolistrukturoidun haastattelurungon sisältöön. Käytin aineiston kasaamisessa taulukointia, josta Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) kertovat olevan apua aineiston strukturoinnissa. On kuitenkin vältettävä liiallista lainaamista, ilman, että lainausten ympärille ei lisätä tutkijan kommentteja tai kytköksiä teoriaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Pyrin tämän takia valitsemaan haastattelujen lainaukseni tarkoin ja asianmukaisesti.

Analyysivaiheeni on edennyt vaihe vaiheelta kohti raporttia. Olen ensin tehnyt päätöksen omasta tutkimusotteestani ja -kysymyksistäni. Sen jälkeen olen litteroinnin ohella tehnyt itselleni muistiinpanoja sanasta sanaan kirjoitettuihin haastatteluteksteihin, jotka olen sitten luokitellut ja teemoitellut omiksi teema-alueikseen. Tämän haastattelujen pilkkomisen jälkeen olen pystynyt laatimaan tulosluvun tutkimusraporttiini. Tässä tulosluvussa olen taas pystynyt kasaamaan aiheet isommiksi kokonaisuuksiksi, jotta lukijan on helpompi havaita aineistosta nousseet ydinasiat. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

Tutkija ei voi olla onnistunut analyysissään, mikäli tutkija valitsee vain hyviä tai aihetta kuvittavia näytteitä kustakin lajitteluluokasta. Aineisto ei voi lainausten avulla puhua puolestaan, vaan analyysivaiheessa tehdyssä työssä on saatava irti jotain, joka ei suorassa lainauksessa ole sellaisenaan läsnä. (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 18–21.) Tutkimukseni teemat nousevatkin tutkimuskysymysten ja haastattelussa nousseiden erilaisten aiheiden synteisistä. Seuraavat teemat nousivat kahden keskisissä haastattelutilanteissa keskeisiksi:

1. Laulajan musiikillinen tausta
2. Kuoroon liittymisen taustat ja laulumotivaatio
4. Kuorolaulun kokemuksellisuus
5. Kuoron musiikillinen sisältö
6. Kuorolaisen osallisuus ja rooli kuorossa
7. Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys

Analysoin jokaisen haastateltavan yksitellen näiden teemojen puitteissa ja tein yhteenvedon heistä seuraavien pääteemojen kautta. Nämä lopulliset teemat ovat linjassa tutkimuskysymysten kanssa:

1. Gaykuoro identiteetin tukijana
2. Gaykuoro yhteisönä
3. Musiikki, ilmaisu ja laulumotivaatio

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tuomi ja Sarajärvi (2009) muistuttavat, että tutkimuksen eettiset ratkaisut ja uskottavuus kulkevat täysin yhdessä. Uskottavuus perustuu, hyvälle tieteen käytännöille (good scientific practice), joita käyn läpi tässä kappaleessa oman tutkimukseni kautta. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole yhdenmukaisia ohjeita luotettavuuden arvioimisesta, mutta suositeltavaa on tarkastella tutkimusta kokonaisuutena, jossa sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu. Tutkijan on syytä ottaa huomioon siis monia luotettavuuteen liittyviä ulottuvuuksia tehdessään tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–140.) Käsittelen tässä kappaleessa myös tutkimuksen *reliabiliteettiin* (analyysin systemaattisuus ja tutkimuksen luotettavuus) sekä *validiteettiin* (tutkimusaineiston ja niiden tulkintojen käyppyy) liittyviä osa-alueita (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 26–27).

Useat eri laadullisen tutkimuksen metodikirjat lähestyvät tutkimuksen luotettavuutta esimerkiksi triangulaation kautta, joka on suosittu tutkimuksen validiteettikriteeri.

Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten menetelmien, tutkijoiden, tietolähteiden ja teorioiden yhdistämistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143–144). Eri tutkimustapojen yhdistelmillä pyritään parempaan luotettavuuteen, sen monimuotoisen lähestymistavan perusteella. Tämä voi paljastaa esimerkiksi mahdollisia aineiston ristiriitoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tässä tutkimuksessani triangulaatiota on nähtävissä menetelmän yhteydessä. Puhutaan siis menetelmätriangulaatiosta, joka on tarpeen, jos yhdellä tutkimusmenetelmällä ei saada tarpeeksi kattavaa kuvaa tutkittavasta kohteesta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Olin toteuttanut koko Out 'n loudille suunnatun ennakkokyselyn lomakkeen muodossa. Tämän tarkoitus oli kartoittaa kuorolaisten taustaa ja minkälaisia ajatuksia tutkimukseni aihe heissä herättää. Tämä oli tärkeää tietoa siinä vaiheessa, kun valitsin itse viisi haastateltavaa kahdenkeskisiin haastatteluihin. Tutkijoita tässä tutkimuksessa on ollut vain yksi, joten subjektiivisia näkökulmia ei ole enempää kuin yksi. Aineistotriangulaatiota on löydettävissä melko vähän, sillä haastattelujen lisäksi olen vain käyttänyt pienehköä lomakekyselyä edellä mainituin tavoin. Haastatteluaineistoni on selkeästi tutkimukseni keskiössä, jota peilaan tulosten tarkastelu -luvussa, aikaisempiin tutkimuksiin ja teorioihin. Keräämäni aineisto antaa rajat teoreettiselle viitekehykselleni (Ks. Alasuutari 2011, 83).

Tutkimukseni kohdistuu kuorossa laulavien homomiesten kokemuksiin ja mielipiteisiin. Tutkielman tarkoitus on siis kuvata kuorolaulajien merkityskokonaisuuksia ja ymmärtää kokemusten monikerroksellisuutta. Analyysin kautta pyritään löytämään uusia näkökulmia aiheeseen, ei köyhdyttää tutkimusaineistoa kategorisoimalla sitä (Ks. Laine 2015, 45). Tarkoitukseni on siis tulkita haastattelijoiden lauseita suhteessa kokonaisuuteen. Monimerkityksellisyyden ongelma on läsnä, etenkin kun on kyse fenomenologis-hermeneuttisesta tutkimuksesta. Koska olen itse ollut tekemässä haastatteluja sekä litteroinut ne, pystyn hahmottamaan kokonaisuuden paremmin ja ottamaan huomioon myös monitulkintaiset viestit. Tulosoudessa käyttämäni lainaukset mukailevat tätä ajatusta, jossa pyrin välttämään irrallisia lainauksia tai irrottamaan lauseita kontekstista. Haastattelujen analyysivaiheessa oli huomattavissa, että eri haastattelusta nousseet teemat olivat yhteydessä toisiinsa. Tässä tilanteessa luotin kuitenkin itseeni ja etsin selkeät linjat ja yhtymäkohdat, jotka lopulta pystyin raportoimaan tuloksiksi. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 141) muistuttavat, että tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös se, kuinka selkeästi tutkimus on raportoitu.

Tutkijana minun on otettava huomioon myös tulosten yleistettävyyden etiikka. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa tutkija voi tehdä yleistyksiä etsiessään tai

muotoillessaan yhden tai useamman tutkittavan kokemuksen keskeisiä sisältöjä. Tällöin yleistyksiä ei voida siis tehdä tutkittavien ulkopuolelle. Yleistyksiä voidaan tehdä tutkimuksen ulkopuolelle, vain jos tulosten lukija löytää niistä jotakin omaa kokemusmaailmaansa kuvaavaa. (Perttula 1996, 90.) Tässä tutkimuksessa kokemuksia on kerätty vain viideltä anonyymiltä kuorolaiselta, joten näin ollen aineistoa ei voida yleistää koko kuoron laulajien kommentteiksi tai mielipiteiksi. Eräs ongelma, mikä tässä tutkimuksessa nousi esiin ajatuksiini, on se, kuinka tarkasti minun on mahdollista kirjoittaa haastateltavista, jotta hyvän tieteellisen käytännön mukainen anonymiteetti säilyisi. Mitä minä tutkijana en voi jättää huomiotta tai mainitsematta?

Perttula (1996) mainitsee, että laadullisessa, kokemuksiin perustuvassa tutkimuksessa tulosten tulee olla siinä muodossa, että tutkittavan ulkopuoliset tahot eivät pysty häntä tunnistamaan. Nimien ja muiden elämäntilannetta kuvaavien faktojen poistaminen onnistuu helposti, mutta miten tajunnallisten merkityskokonaisuuksien tunnistettavuuteen on suhtauduttava? Perttula (1996) mainitsee kysymyksen olevan niin moniulotteinen, että se herättää enemmän kysymyksiä kuin selkeitä vastauksia. Hänen ajatuksiaan kuvaa kuitenkin hyvin seuraava lainaus:

”On loogista ajatella, että tutkimukseen osallistuneen näkökulmasta ei ole eettisesti väärin, jos hänen kokemusmaailmansa arkipäiväisessä elämässä hyvin tunteva henkilö tunnistaa tutkimuksen tuloksista sellaista häntä koskevaa tietoa, joka on jo ennestään tutkimustuloksia lukevan ihmisen tiedossa.” (Perttula, 1996, 96.)

Kaikki tutkimukseeni osallistuneet kuorolaiset olivat täysi-ikäisiä Out 'n loud kuorossa laulavia henkilöitä. Mitään erillistä tutkimuslupaa ei pyydetty, mutta tarkoituksenmukainen informointi tutkimuksen luonteesta oli kuitenkin eettisistä syistä tarpeen. Informoin kuoroa tutkimuseettisistä huomioista sähköpostin välityksellä sekä henkilökohtaisesti joko kuoroharjoitusvierailussa tai haastattelutilanteen alussa. Ruusuvuori ja Tiittula (2005, 17) muistuttavat, että haastateltavan anonymiteettiä on suojeltava tutkimusraporttia kirjoitettaessa. Mainitsin, että aion suojata haastateltavien anonymiteettiä sekä analyysivaiheessa, että tutkimusraportin lopullisessa versiossakin. Anonymiteetin suojaamiseksi vaihdoin haastateltavien henkilöiden nimet suomalaisesta kalenterista löytyvien miesten nimiin, jotka eivät löydy kuoron jäsenrekisteristä. Pyrin raporttia kirjoittaessa huolehtimaan, ettei tekstistä pysty tunnistamaan yksittäisiä henkilöitä. Raportin valmistumisen jälkeen annoin jokaisen haastateltavan lukea ja käydä läpi tulosraporttini. Mitään lisäyksiä ei ollut tarvetta tehdä. Näin ollen pystyin vahvistamaan tutkimukseni reliabiliteettia, kun haastateltavat varmistivat omien

osuuksiensa paikkansapitävyyden. Otin myös raportin kirjoittamisen yhteydessä yhteyden erääseen haastateltavaan erikseen, varmistaakseni hänen mielipiteensä anonymiteettiin liittyvässä kysymyksessä. Haastateltava koki tärkeäksi pitää tärkeitä henkilötietoja mukana tutkimuksessa, eikä hänen osuudestaan poistettu mitään.

Toteutin aineistonkeruun haastattelujen muodossa, mikä on osoittautunut hyväksi metodiksi, joka tukee tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiä. Haastattelu on suosittu aineistonkeruumenetelmä, joka antaa hyvän kuvan, kun halutaan saada tietoa haastateltavan näkemyksistä, ajatuksista ja uskomuksia. Ihmistutkimuksessa tärkeimmiksi eettisiksi periaatteiksi Hirsjärvi ja Hurme (2000, 20) luettelevat informointiin perustuvan suostumuksen, luottamuksellisuuden, seurauksen ja yksityisyyden. Onkin usein haastavaa arvioida, kuinka paljon haastattelijan on sopivaa paljastaa haastateltavalle omasta tutkimuksestaan, jottei haastattelun vastauksen olisi liian ohjailtuja. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.) Luottamuksellisuus muodostetaan avoimuuden ympärille. Haastattelussa on käytävä ilmi haastattelun tarkoitus ja haastattelumateriaalin säilytyksen luottamuksellisuus (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 17). Kaikki haastateltavat ovat kuitenkin antaneet suostumuksensa haastatteluille asianmukaisten ja luottamuksellisten informaatioiden pohjalta, jotka kuvaavat tutkimuksen luonnetta ja tarkoitusta.

5.6 Tutkijan rooli

Tutkielmani aihe, kuorolaulu on hyvin tuttu aihealue itselleni, sillä koen kuorolaulun ja kuorotoiminnan omaksi erityisosaamisalakseni. Sekä omissa musiikkikasvatuksen pääaineopinnoissani kuin myös muusikon lauluopinnoissani olen vahvasti painottunut vokaalimusiikinpuolelle niin kuorolaulajana kuin myös kuoronjohtajana. Olen saanut laulaa kuorossa kouluajoista lähtien läpi Kouvolan musiikkiluokkien, jossa sain hyvin positiivisen kuvan kuorolaulusta. Tämä lämmin kokemus kuorolaulusta on pysynyt mukanani tähän päivään saakka ja opintojen rinnalla harrastan aktiivisesti laulamista eri kuoroissa sekä vokaaliyhtyeissä. Omat kokemukseni mieskuorossa laulamisesta innoittivat minua myös valitsemaan mieskuoron tutkimuskohteekseni. Roolini kuorossa on muuttunut ajan myötä rivilaulajasta myös ohjaajan rooliin. Mitä enemmän kuoronjohtokokemusta on karttunut, sitä tärkeämmäksi kokemukseni kuorossa laulamisesta on muodostunut ja saanut merkityksellisempiä ulottuvuuksia. Teen tämän tutkielman myös kunnioituksesta Out 'n loud

kuoron miehiä kohtaan. Elämme yhteiskunnassa, jossa gaykuoron ei tarvitse enää taistella tasa-arvokysymysten vuoksi, mutta toisin oli kuitenkin silloin, kun tämä Suomen ainoa gaykuoro on perustettu.

Oma historia ja kokemukset laulajana ovat olleet mukana, kun olen työstänyt tätä tutkimusraporttia ja niistä on ollut ajoittain vaikea päästää irti. Vaikka nämä näkemykset ovat vaikuttaneet tutkimusprosessiin, on tutkimuksessa lopulta pyrittävä heijastamaan tutkittavien maailmaa, ei tutkijan omia subjektiivisia näkemyksiä, muistuttavat Hirsjärvi ja Hurme (2000, 18). Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) mainitsevat, että vaikka täysin neutraaliin asenteeseen omaa tutkielmaa kohtaan on vaikea päästä, riittää sekin, että tutkija itse tiedostaa omat asenteensa ja uskomuksensa. He myös muistuttavat tutkijan luottamuksen tärkeydestä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Olen pyrkinyt toteuttamaan luotettavuutta koko maisterintutkielmaproessin ajan ylläpitämällä haastateltavien anonymiteettia ja tiedottamaan tutkimuksen tarkoituksesta ja mahdollisista vaikutuksista tutkittaville henkilöille.

Vaikka teen tutkimusta tieteellisestä näkökulmasta, taustalla tavoitteeni on myös saada tutkimuksestani tietoa ja näkökulmia käytännön työhön. Tiedän, että tulen tulevaisuudessa musiikinopettajana toimimaan kuorojen sekä seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten parissa ja tämä tutkimus antaa minulle loistavat lähtökohdat siihen. Koko tutkimusprosessi on ollut opettavainen kokemus niin tutkijana kuin kuorolaisena. Tulevana kuoronjohtajana, kuin myös musiikinopettajana on tärkeä tiedostaa yhteislaulun monipuolisuutta, niin sosiaalisen kun henkisen tason näkökulmasta.

6 TULOKSET

Tähän lukuun olen koonnut yhteen kaikkien viiden haastateltavan ajatuksia ja kokemuksia Out 'n loud -kuorosta. Jokainen luvun teemoista on vahvasti linkittynyt toistensa kanssa ja niiden tarkka erottelu on mahdotonta. Olen koonnut aihealueita, jotka nousivat aineistosta ja luonut niistä pääteemoja ja niiden alateemoja. Käsittelen aiheita tutkimuskysymysten mukaisesti ja kategorisoinnissa olen ottanut huomioon myös kokemukseni aineiston painoarvosta ja merkityksellisyydestä aineiston kannalta.

6.1 Homous yhdistävänä tekijänä

6.1.1 Kuoro ”toimintaryhmänä”

Yksi merkittävimmistä teemoista, joka nousi haastatteluista esiin, oli yhteisö ja tässä tilanteessa homoyhteisö. Haastatteluissa keskustelimme paljon siitä, mikä on tärkeää kuorolaisille Out 'n loudissa. Turvallinen sekä salliva yhteisö nousi keskeiseksi ominaisuudeksi, jota arvostettiin:

”No se on tosi turvallinen olla semmosessa homoyhteisössä kuitenkin. Ja sitten siinä kaikilla on halu ilmaista itseään musiikilla ja halu näyttää ihmisille, että homous on ok” (Lauri)

”Se on harrastus ja elämäntapa. Että, kun Out 'n loud ei ole pelkkä kuoro, vaan se on homokuoro ja se on toimintaryhmä” (Ahti)

”Että mun ei tarvitse niinkun olla mitään muuta kun mä olen, että jos mä esimerkiksi menisi tavalliseen mieskuoroon, niin mä en voi niiku ihan kaikkea puhua siellä, mitä ehkä tuolla Out 'n loudissa voi vaikka tauolla jutella.” (Oskari)

Out 'n loud on kuoro, johon ei pidetä virallisesti koelauluja, mutta kuoronjohtaja pyrkii kuuntelemaan kaikki uudet kuoroon saapuvat laulajat erikseen. Kaikkia hakijoita ei kuitenkaan voida ottaa mukaan, mutta ajatuksena on, että kuoroon liittymiseen olisi mahdollisimman matala kynnys. Ahti kertoo, että kuorossa pyritään ”pitää porttia mahdollisimman auki” uusille laulajille. Out 'n loud ei ole pelkästään itsensä seksuaalivähemmistöön lukeville miehille, sillä mukana on kuoron historian aikana ollut myös heteromies. Kuoro on olla turvallinen paikka myös sellaisille henkilöille, jotka eivät ole tulleet ”ulos kaapista” läheisille sukulaisille:

”Ja kyllä tässä Out 'n loudssa niin yksikin kuorolainen on tullu tän kuoron kautta niiku vanhemmilleen ulos kaapista, että ei tarvinnu montaa kertaa esiintyä ku sitten vanhemmat osas laskea yks plus yks on kaks. (naurua)” (Ahti)

Ahti myös muistuttaa, että on olemassa ”vain yksi Out ’n loud”. Hän mainitsee, että Helsingin sisällä on löydettävissä satoja kuoroja, joista voisi valita, mutta tämän kuoro pystyy tarjoamaan jotain erilaista. Toimijana kuoro on siis ainutkertainen ja se tarjoaa seksuaalivähemmistöön kuuluville miehille ainutlaatuisen ympäristön tavata uusia ihmisiä ja toimia yhdessä yhteisen päämäärän puolesta. Haasteltavat kokivat, että homous yhdistää kuorossa.

”Moni on kuitenkin kokenut niinku justiin seksuaalisuuden takia monen näköistä elämässään, ja niistä paljon siellä [kuorossa] keskustellaan” (Lauri)

Niin kun edellä mainittiin, Ahti kokee Out ’n loudin olevan myös ”toimintaryhmä”, joka kuorotoiminnan lisäksi myös on edistämässä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvoa. Tähän toimintaryhmään on vuosien varrella ollut paljon kiinnostuneita osallistujia, mutta kuitenkin ajatuksena on ylläpitää kuoron toimintaa ja se taas vaatii esiintymisiin osallistumista. Toisille tämä on koitunut isoksi kysymykseksi:

”Kukaan ei tule paperipussi päässä laulamaan ja no tänä päivänä se ei ole enää niin iso juttu, mutta ihan alku aikoina oli semmosia tiedusteluja, että niinku ihmiset ois halunnu tulla kuoroon mukaan, mutta eivät halunneet esiintyä julkisesti. Ja valitettavasti tämmösiä ihmisiä jouduttiin käännättämään pois. Toisaalta vähän kurjaa, koska sitten ehkä nää ihmiset olisivat jossain vaiheessa sitten rohkaistunu ja uskaltanu sitten niinku mennä yleisön eteen, epäheteron ominaisuudessa.” (Ahti)

Sakun ja Oskarin haastatteluista kävi-ilmi, että kuoroon on tultu musiikin lisäksi myös löytämään uusia tuttavuuksia. Tarkoitus on päästä tutustumaan, vasta uudelle paikkakunnalle muuttaneena, uusiin ihmisiin ja päästä sisälle yhteisöön:

”Kun tosiaa olin uus helsinkiläinen, niin mä ajattelin, et se olis kiva paikka tavata uusia ystäviä. Et silleen ja sitten, että ihmisillä on niiku samat mielenkiinnot ja tota. Se, et se on niinku homokuoro niin se mun mielestä tuo siihen sellasen oman elementtinsä, et se ei ole pelkästään niiku se kuoroyhteisö, vaan et siin on se toinen juttu. Se kuoron on vaan osa siitä, et siinä ollaan sit tavallaan oman joukkonsa, niinku omien ihmistensä kanssa.” (Saku)

Oskari oli vasta myöhemmällä iällä tullut ”ulos kaapista”, jolloin hänen sosiaaliset piirinsä olivat muuttuneet. Myös muutto Helsinkiin vaikutti sosiaaliin kanssakäymisiin.

”-- sitten oli kaikkien homosuhteiden, tämmöisten homokuvioiden ja se sosiaalisen elämän ulkopuolella ja mietin sitten sitä, että pitäis päästä johonkin tämmöseen yhteisöön mukaan ja koska sitten musiikki on ollu koko ikäni ja varsinkin laulupuoli sieltä tärkeitä ja sydäntä lähellä ja ajatteli, että sitä kautta vois päästä --” (Oskari)

Homokuoro on myös hyvin erilainen ympäristö toimia. Oskari painottaa, että vaikka hän olisikin voinut valita jonkun toisen kuoron itselleen ja löytää sitä kautta uusia tuttavuuksia itselleen, oli Out ’n loud selkeä valinta, koska kyseessä oli homokuoro. Tässä kuorossa on mahdollisuus olla oma itsensä, ilman että joutuu esittämään jotain muuta:

"Mä koen, että mä voin olla vapaammin ja aidommin se mitä mä olen. Ja tuun hyväksytyksi sellasena, että jos mä menisin johonki semmoseen kuoroon jossa on hyvin paljon heteromiehiä tai semmoseksi itsensä kokevina, niin ne ei välttämättä hyväksy sitä, jos he tietää. Koska vaikka Suomi pyrkii olemaan tasa-arvonen, niin se on se, että miten kukakin mieltää sitten toisen, sanotaan vähän erilaisen maailman, niin se on vähän eri asia." (Oskari)

Out 'n loudiin on siis helppo tulla mukaan sellaisena, kun on. Homokuorossa ei tarvitse selvittää erikseen omia elämänvalintojaan esimerkiksi kumppanin valinnasta tai miettiä erikseen mistä aiheista puhuu:

"-- jos nyt voi kliseisesti sanoa niin voi olla oma itsensä kokonaan tavallaan. Ei niinku, et sinänsä, no mulla on aina ollu fiilis, et vaikka miten ihmiset on suvaitsevaisia ja niin edespäin, niin silti sitä tosi useesti niinku jollain tavalla mietti et millä tavalla käyttäytyy ja mitä sanoo ja mitä tekee ja näin pois päin. Mut sit tota, mut siel sit ei tarvitse. Tai, se on jännä et se tulee jotenki tavallaan jotenki niinku melkeen automaattisesti, ettei sitä niinku aktiivisesti mieti--Se on todella samanlainen niinku nää muut kokoemukset näistä sateenkaari-yhteisö-jutuista." (Saku)

6.1.2 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Suomessa ei ole tiettävästi ollut aikaisempia homokuoroja ennen Out 'n loudia. Aika oli otollinen ja lhbtq-piireissä koettiin, että tämän kaltaiselle homoutta positiivisella tavalla edustavalle ryhmälle oli tarvetta. Haastatteluissa Ahti mainitsi, että "[Out 'n loud on] ainut tapa, että pääsee lavalle julistamaan homoseksualismin ilosanomaa". Hän myös muistuttaa muutamasta uudemmasta sateenkaarikuorosta, jotka ovat muodostuneet Out 'n loudin jälkeen. Mieskuoron lisäksi Helsingissä toimii lesbokuoro Kaupungin naiset sekä sateenkaarimessuissa esiintyvä Ääniset. Tarjolla on siis yhä enemmän vaihtoehtoisia kuoroja, joihin seksuaalivähemmistöön kuuluvat, kuorolaulusta innostuneet ihmiset voivat hakea.

Haastateltavat kokivat, että Out 'n loud on avannut aivan uudenlaisen väylän tavata homomiehiä. Viikoittaiset harjoitukset kasaavat yhteen 20–30 miestä, jotka pääsevät jakamaan yhdessä omia ajatuksiaan vapaasti, ilman heteronormatiivisen ajattelun vaikutuspiiriä. Ahti kuvaa yleisellä tasolla kuorossa laulamista:

"--toissa pitää käyttäytyä silleen niinku normatiivisesti ja sitten tota, ehkä kotona pitää käyttäytyä kans hyvin. Homokuoron se kaksituntinen tai vähän yli kaksituntinen niin on sitten semmonen että, jutut on aika roisia välillä, mutta sitten kyllä siellä lauletaankin välillä tai enimmäkseen." (Ahti)

Lauri haluaa Out 'n loudin kertovan ihmisille, että homous on "ihan ok". Hän kokee, että kuoron tarkoitus ei ole vain esittää homous jonkinlaisena erilaisuutena tai erikoisena asiana. Hän toivoo, että kuoron kautta homotkin voisivat näyttäytyä ihan "tavallisina miehinä". Samalla Lauri mainitsee, että tämän kaltaiselle kuorolle on edelleen tarvetta tässä ajassa, niin kuin oli kuoron alkuaikoina. Suvaitsevaisuutta viedään eteenpäin yhdessä ja siitä hyvä osoitus

on, että kuoro on hionut yhteistä soundia jo yli kymmenen vuotta. Lauri kokee, että esimerkiksi Out 'n loudin ainutlaatuinen ote esiintymisiin erottaa heidät muista mieskuoroista:

”Kyllä sitä [Out 'n loudia] niinku [tarvitaan], ei ehkä enää niin paljon sillä, että se on nimenomaan gaykuoro, mutta kyllähän niinku kaikki se, me uskalletaan kaikki revitellä sitte siellä lavalla ja pukeutuu vaikka mekkoo tai mitä siellä ikinä sitten tapahtuukaan. Kyllähän me erotutaan noist perinteisistä mieskuoroista.” (Lauri)

Riku näkee, että osalle homomiehistä on jäänyt edelleen vahva tarve taistella seksuaalisen tasa-arvon puolesta. Hän kokee, että toiset yrittävät toimia niin sanotusti ”etutaistelijoina” tasa-arvopäämäärien eteen. Riku itse pyrkii avoimuuteen ja siihen ettei tee omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan numeroa. Riku mainitsee, että ”hänen oma seksuaalinen suuntautuneisuus tulee siellä niiden muiden asioiden joukossa”. Hän lähinnä viittaa tässä vanhempaan sukupolveen, jonka homona oleminen on ollut taisteluhenkisempää, kun taas nuorempi sukupolvi on kasvanut suvaitsevampaan yhteiskuntaan.

Jos Out 'n loud on edistämässä suvaitsevaisuutta, niin Rikun mielestä kuoro on viemässä suvaitsevaisuutta eteenpäin myös kaksikielisyyden näkökulmasta. Out 'n loud on kaksikielinen kuoro, jossa toimitaan kummallakin Suomen virallisella kielellä, suomella ja ruotsilla. Suuri vaikuttava asia tällä hetkellä on se, että kuoro toimii Helsingin ruotsinkielisen työväenopiston, Arbiksen yhteydessä. Yhteistyö Arbiksen kanssa on alkanut hyvin varhaisessa vaiheessa ja jatkunut edelleen. Rikulle ruotsin kieli on lähellä sydäntä oman historiansa takia. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei jää siis hänen mukaansa vain seksuaalivähemmistön piiriin.

Keskustellessamme kuorolaisten kanssa Out 'n loudin merkityksestä niin kuorolaiselle itselleen kuin myös yleisesti, päädyimme puhumaan usein myös lhbtq-kulttuurista yleensä. Monet ovat huomanneet, että jos homoyhteisölle on suunnattu jonkinlaista aktiviteettia, niin siihen usein yhdistetään alkoholi tai se tapahtuu baariympäristössä. Tietenkin kukaan ei halunnut yleistää tätä ajatusta kaikkiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, mutta tämän tapaista tendenssiä oli kuitenkin havaittavissa. Erikseen mainittiin, että ihmisoikeusjärjestö Seta on toki tehnyt suuresti töitä sateenkaarikansan eteen, nyt jo 40 vuoden ajan. Kuorolaiset kokevat kuitenkin, että Out 'n loudissa on jotakin erilaista:

”- ehkä mä vähän liioittelen, mutta että niinku homokulttuurissahan ei ole ollut mitään muuta kun siis baarit ja että Out 'n loud on melkeinpä niinku ensimmäistä sellaista baarien ulkopuolista tekemistä.” (Ahti)

Ahti jatkaa, että Out 'n loud on isosti toimiva, homomiehille suunnattua järjestelmällistä toimintaa. Riku toteaa, että tämän kuoron kautta voidaan osoittaa myös se todeksi, että seksuaalisen suuntautumisen ei tarvitse leimata vapaa-ajantoimintaa tai vaikuttaa siihen:

”Että siinä mielessä tämmönen normaalin elämän eläminen, että se ei oo vaan alkoholin ympärillä pyörivää, niin se on ehkä osalle ollu semmosta yhteiskunnalle esimerkkinä olemista, että näin ihan normaalistikin voi toimia. -- mutta että tämä on osittain sitä semmosta esitaistelijan roolia ja osittain sitä, sitä että esitaistelut on tehty ja nykytilanteessa voi niinku kustomoida harrastuksia myös sitten tämmösestä homonäkökulmasta.” (Riku)

6.2 Kuoro yhteisönä

Out 'n loud -kuoroon mahtuu monenlaisia laulajia eri ammattikunnista ja yhteisöistä. Jokaisella on kuitenkin annettavaa kuorolle ja ryhmässä tullaan toimeen. Tässä luvussa käyn läpi mitä haastatteluissa keskusteltiin yhteisön merkityksestä ja mitä asioita nousee Out 'n loudin toiminnassa esiin, kun puhutaan kuorolaisten välisestä vuorovaikutuksesta.

6.2.1 Yksilönä yhteisössä

Kuoro on yhteisö, jossa koko ryhmä on mukana tekemässä töitä yhteisen tavoitteen eteen. Niin myös tässäkin kuorossa yhteisön jäsenillä on tehtäviä ja kuoro pystyy osallistamaan eri tavoin kuorolaisia toimintaan. Out 'n loudissa on vahva hallitus ja järjestötoimintaa riittää niitä haluavalle. Myös kuoron hallituksen ulkoisia toimia riittää, joista mainittakoon äänenjohtajat, jotka huolehtivat omaa stemmaa koskevat asiat. Näitä ovat esimerkiksi stemmaharjoitukset ja yleiset käytännönasiat. Rikun näkemys on, että harjoitusten ja leirien lisäksi myös muu toiminta mahdollistaa sen, että kuoron toimintaan voi käyttää niin paljon aikaa, kun vaan haluaa. Hänellä on itsellään hallituksen ulkopuolinen vastuualue, mutta pyrkii ottamaan tehtävän rennosti, että kuoron toiminta ja yksityiselämä pysyisivät sopivassa balanssissa. Ahti kuvailee, että hän on itse pitää paljon järjestötoiminnasta ja hän on Out 'n loudissa ottanut paljon vastuuta kuoron toiminnasta läpi yli kymmenvuotisen historian. Out 'n loudin rinnalla hän laulaa toisessa kuorokokoonpanossa ja kokee siellä myös mieleiseksi toimia vastuutehtävissä. Osallistuminen yhteisten asioiden hoitamiseen on niin mieluista, että Ahti mainitsee, että hän ei osaa olla järjestötoiminnassa, jollei hän ole myös hallituksen jäsen. Pitkäaikaisena Out 'n loudin laulajana ja kokeneena kuorolaisena Ahti sanoo olevansa kuoron tsemppaaja ja sparraaja. Hän pyrkii toiminnallaan kannustamaan kuorolaisia ja viemään toimintaa eteenpäin.

Vastuualueiden ei tarvitse olla niin selkeitä. Jokainen pääsee vaikuttamaan kuoron toimintaan antamalla oman panoksensa ja Out 'n loudissa vaikuttaa olevan hyvin avoin ajattelu tässä suhteessa. Jokainen haastateltavista ilmaisi, että he pystyvät jakamaan muiden kanssa ajatuksia ja näkemyksiä etenkin, kun on kyse omasta osaamisalueestaan. Kuorossa siis ymmärretään käyttää hyödyksi yksilöiden erityisosaamista. Lauri kokee, että hän pääsee kuoron kautta toteuttamaan omaa ilmaisullista puoltaan. Out 'n loud haluaa panostaa lavatyöskentelyyn, joka on myös saanut Laurin alun perin liittymään kuoroon.

Saku pystyy oman äänensä lisäksi tuomaan kuoroon myös teknologiaosaamista. Yhteistyö hallituksen kanssa sosiaalisen median ilmeen ylläpitämisessä on hänelle mieleistä työtä: ”Joo, se oli siis ihan mun oma ehdotus, kun sanoin joskus mielipiteitä (naurua). Ihan mielelläni siis vedän sitä kuitenkin.” Oskari kertoi pystyvänsä myös antamaan kuorolle oman panoksensa äänenhuolto asioissa. Taidot, jotka hän on oppinut musiikin ammattiopinnoissa, hän pystyy jakamaan kuoron kanssa auttamalla äänenmuodostuksessa ja musiikin teoreettisissa kysymyksissä. Tarvittaessa, Oskari mielellään auttaa lauluteknisissä asioissa.

”-- kun johtaja sanoo äänenmuodostuksesta tai on johonkin nuottiin liittyen jotain, niin saatan sanoa jotain, mutta yleensä pyrin hyvin harkitusti sanomaan, ettei tuu ajatusta, että tuo haluaa brilieerata tuolla.” (Oskari)

6.2.2 Huumori

Haastatteluissa keskustelimme kuorosta myös yhteisön näkökulmasta ja millä tavalla yhteisöllisyys ilmenee kuorossa. Harjoituksissa jää aikaa laulun lisäksi myös vuorovaikutukselle. Kuorolaiset voivat jakaa kuulumisiaan ja ajatuksia kuoroon mennessä, tauloilla, lähtiessä ja salaa kesken harjoitusten, kun ei ole mitään laulettavaa. Keskustelun aiheet liikkuvat henkilökohtaisista aiheista jutusteluun. Haastatteluissa kävi ilmi, että myös huumorilla on oma paikkansa Out 'n loudin keskustelukulttuurissa. Osa jopa ajatteli, että se on yksi erottava asia homokuoro ja normaalin mieskuoron välillä. Huumorilla kevennetään tunnelmaa ja voidaan lisätä yhteisöllisyyttä.

Yhteisöllisyys voi lisääntyä, kun homokuorossa käsitellään huumorin kautta homona olemista. Lauri mainitsee, että homous on yksi merkittävä yhdistävä tekijä laulajien kesken ja siitä osataankin heittää välillä ”aikamoista” huumoria. Ahti laulaa toisessa kuorossa Out 'n loudin lisäksi ja hän huomaa selkeän ero näiden kahden kuoron välillä. Toinen kuoro ei ole mieskuoro vaan sekakuoro. Vitsin heitto voi Ahdin mielestä yltyä joskus kovaksikin: ”likaisia

homovitsejä, joita koskaan ei voisi sietää heteron suusta”. Hän kokee, että kuorolaiset pystyvät puhumaan eri tavalla Out ’n loudissa kuin mitä he voisivat puhua kuoroyhteisön ulkopuolella. Saku mainitsee myös, että vitsit voivat olla vaikeasti ymmärrettäviä ei-homomiehille:

”Et [yhteisöllisyys] näkyy sinänsä sellasena, että heitetään jotain tietynlaista läppää, mitä ei välttämättä kuulemma esimerkiksi meidän kuoronjohtaja aina ymmärrä. Et se on sellainen vähän niiku oma salaseuransa. Et se yhteisöllisyys ei välttämättä oo niinku konkreettista, mut se on enemmän niinku sellain fiilis, et ”hei näillä ihmisillä on tää yks osa elämästä mikä on niinku sama”. Ja sit se laulu tuo meidät yhteen (naurua) tai jotain.” (Saku)

6.2.3 Vuorovaikutus harjoituksissa ja sen ulkopuolella

Haastateltavat kertovat sitoneensa uusia ystävyysuhteita kuorotovereittensa kanssa. Kuorossa he ovat pystyneet tutustumaan ihmisiin, joihin he eivät välttämättä kuoron ulkopuolella olisi edes tutustuneet:

”--mä itse asiassa sanoisin, että suurin osa niinku kuorolaisista joihin mä oon kuoron kautta tutustunut, niin todennäköisesti en olisi tutustunut muulla tavoin” (Ahti)

Sosiaalisia suhteita ylläpidetään sekä harjoituksissa että harjoitusten ulkopuolella. Harjoituksissa erityisesti samaa ääntä laulavat stemmakaverit ovat haastateltavien mukaan muodostuneet läheisimmiksi henkilöiksi kuorossa. Stemmojen kesken on muodostunut verkosto, joka pitää yhtä ja tukee toisiaan. Tähän ajatukseen yhtyy kaikki haastateltavani henkilöt. Mieskuorossa äänet jaetaan tenoreihin ja bassoihin, jotka taas jaetaan alempaan ja ylempään ääneen. Kuorossa on nähtävissä selkeä jako tenori 1, tenori 2, basso 1 ja basso 2 stemmojen välillä. Tämä on luonnollista, sillä kuoro järjestää ajoittain stemmaharjoituksia, jotka ovat myös itsessään sosiaalisia tilanteita, jossa kukin stemma pääsee harjoittelemaan keskenään. Lauri mainitsee, että stemmojen kesken on muodostunut myös pienimuotoista ”kilpailua”:

”Joo, että ne on niikun läheisimpiä ne ihmiset. Ainakin harjoitustilanteissa, kun se on semmosta leikkisää kilpailua, että kuka stemma pitää eniten stemmiksiä ja kuka on aina ruodussa ja niin pois päin.” (Lauri)

Saku mainitsee myös, että hänen oman stemman sisällä vuorovaikutus on aktiivista: ”-- hihitellään ja ehkä joidenkin muiden stemmalaiisten mielestä ollaan ärsyttäviä (naurua). Meillä on mun mielestä vaan hauskaa, mikä on se ykkösasia”. Ahti pukee hyvin sanoiksi, juuri sen, miksi vuorovaikutus ja yhteisöllisyys on juuri tärkeää Out ’n loudissa:

”Niin Out ’n loudissa on se spetsiaali juttu se, että, no tää nyt on vähän sisäsiittosta ajatella näin mutta mut kuitenkin se, että pääsee ikään kuin omiensa joukkoo ja se että saa olla sitten omiensa joukossa niin se sitten antaa sitä jonkinlaista erityisyhteisöllisyyttä, mitä mä arvosta O ’n Loudissa niinku valtavan paljon.” (Ahti)

Ajoittain Ahdin mielestä ihmiset tulevat toimeen keskenään paremmin ja toisinaan kanssakäyminen kuorolaisten kanssa on vähäisempää. On aikoja, jolloin kuorolaiset käyvät vain harjoituksissa ja stemmatreeneissä, eikä toimintaan liity sen enempää vuorovaikutusta. Lauri kertookin toiminnan muodostuvan vuosi vuodelta yhä ammattimaisemmaksi, jolloin kuorolaiset keskittyvät enemmän harjoitusten sisältöön ja sosiaaliset kuoron ulkopuoliset menot jäävät vähemmälle. Haastattelussa Lauri sanoi myös, että laulajien vaihtelevuus vaikuttaa myös yhteisöllisyyteen. Laulajia tulee ja menee ja se vaatii aina uusiin ihmisiin tutustumista. Toisaalta pitkäaikaiset kuorokaverit pysyvät usein läheisimpinä. Tämä vaihtuvuus tarkoittaa myös sitä, että kuorossa laulaa lauma hyvin erilaisia homomiehiä. ”Vaikka on niin erilaisia ihmisiä, niin semmonen yhteishenki siinä on”, sanoo Lauri. Kuoroon tullaan monista eri ammattikunnista, mutta usein ammattiin tai yksityiselämään liittyvät aiheet jätetään harjoitusluokan ulkopuolelle:

”Ihmiset halua niinku unohtaa sen työminän ja kaikilla on kuitenkin se halu laulaa ja esiintyä niin niin se puoli tulee sitten niin jotenki siinä ei määritetä itteään sitten työn kautta vaan kuorossa voi olla ihan niinku mikä tahansa taiteilija” (Lauri)

Lauri jatkaa: ”Moni on kuitenkin kokenut seksuaalisen suuntaamisensa takia monen näköistä elämässään, ja niistä paljon siellä keskustellaan”

Kuorossa kohdataan uusia tuttavuuksia ja osittain ystävyyssuhteet jatkuvat myös kuoron ulkopuolelle. Kuorolaisilla on ollut tapana käydä aika-ajoin yhdessä laulamassa karaokea tai istumassa iltaa harjoitusten jälkeen. Myös koko kuoron yhteisiä tapahtumia järjestetään. Kuoron sisältä on kaveruussuhteiden lisäksi myös muodostunut parisuhteita. Haastatteluissa kävi ilmi, että pareja on muodostunut kuoron sisällä tai sen kautta pitkin Out 'n loudin historiaa.

6.3 Musiikki ja ilmaisu

Out 'n loud on vahvasti homoyhteisö, mutta ensisijaisesti myös kuoro. Tässä luvussa avaan tarkemmin sitä, mitä haastatteluissa keskusteltiin kuoron lauluun ja musiikkiin liittyvistä osa-alueista. Avaan hieman haastateltavien musiikillista taustaa ja kokemuksia, miten he näkevät musiikin merkityksen kuorossa. Haastateltavat ovat olleet Out 'n loudissa mukana hyvin

erimittaisia aikoja, joten näkemykset ohjelmistosta vaihtelevat ja ne on suhteutettava kuorohistorian pituuteen. Muutosta on selkeästi reilun kymmenen vuoden varrella tapahtunut:

”On, on, siis alkuvaiheessa, ku oli vähän laulajia ja jollain tapaa se oli semmosta, silloin kuorojohtaja oli aika, siinä oli semmonen tietty repseys ja vähän semmonen ”tärkeintä on laulaa kuorossa” -- ja sitten seuraavassa vaiheessa kuoronjohtaja vaihtu nykyiseksi niin sitä myötä on tullu sitten tätä tämmöistä niinku vaatimusta puhtauteen, tulkintaan, läsnäoloon.” (Riku)

6.3.1 Musiikillinen tausta ja laulumotivaatio

Aloitin jokaisen haastattelun niin sanotulla lämmittelyaiheella, jossa tiedustelin sitä, milloin laulajat ovat aloittaneet kuoroharrastuksen Out 'n loudissa. Olin valinnut haastateltavat haastatteluun ennakkokyselylomakkeen avulla ja ottanut huomioon esimerkiksi ajan, kuinka kauan kukin on laulanut kuorossa. Liittymisvuosi oli siis tiedossa jo entuudestaan. Tämän jälkeen otin selvää, millaisia musiikillisia taustoja haastateltavilta löytyi. Tulokset olivat melko erilaisia, mutta selvää oli, että kuoroon on tultu sosiaalisten kontaktien löytämisen lisäksi myös laulamaan. Jokaisella haastatteluun osallistuneella laulajalla oli jonkinlaista musiikillista historiaa, jotka olivat painottuneet joko kuoro- tai instrumenttikokemuksiin. Joukosta löytyi sekä musiikin harrastajia kuin myös ammattilainen. Musiikki harrastuksena ei jää pelkästään Out 'n loudin varaan, vaan musiikkia harrastetaan myös kuoron ulkopuolella monipuolisesti. Karaoke-laulu oli esimerkiksi muodostunut kuoron yhteiseksi ajanvietteeksi, jossa käytiin aika-ajoin pienemmällä ja joskus isommalla porukalla. Useimmat haastateltavista olivat myös kehittäneet lauluaan esimerkiksi laulutunneilla. Seuraavassa hieman tarkemmin haastateltavien musiikillisesta taustasta ja laulumotivaatiosta.

Lauri on muuttanut Helsinkiin kauempaa ja pian muuton jälkeen hän löysin tiensä Out 'n loudiin. Musiikillista pohjaa oli kertynyt aiemmista kuoroista omassa kotikaupungissa, ja edelleen hän kuluttaa paljon musiikkia. Kuorotaustan lisäksi Lauri oli käynyt myös yksityisillä laulutunneilla. Lauri mainitsi, että hän on lähtökohtaisesti tullut kuoroon musiikillisen kehittymisen ja lauluinnon takia.

”Musiikki on lähellä sydäntä, kulutan paljon musiikkia ja koko ajan olen niiku pyrkiny sitä kehittään kaiken muiden töiden ohella. Kuoro on yks hyvä siinä --” (Lauri)

Hän oli tullut tietoiseksi kuoron toiminnasta lehtijuttujen ja internetvideoiden välityksellä ja päätti hakea kuoroon, jonka ilmaisulähtöinen esiintyminen teki vaikutuksen. Kuorossa hän kertoo nauttivansa erityisesti esiintymisistä ja kokee, että näissä ilmaisullisissa tilanteissa hänellä on paljon annettavaa. Juuri kuoron esiintymisissä vahvasti näkyvä lavatyöskentely ja ilmaisu olivat selkeä syy miksi hän päätyi kuoroon. Laurin kiinnostus teatteria kohtaan kertoo

paljon siitä, miksi hän kokee myös kuoron toiminnassa tärkeäksi edellä mainitut osa-alueet. Haastatteluissa keskustelimme myös siitä, että Laurilla oli ajatuksissa pitää pieni tauko Out 'n loudista pitkän ja yhtämittaisen lauluhistorian jälkeen. Kuitenkin ajatus ei vielä tuntunut ajankohtaiselta, sillä laulun ylläpito ja ihmiset motivoivat siirtämään taukosuunnitelmia tulevaisuuteen.

Riku liittyi Out 'n loud -kuoroon hyvin varhaisessa vaiheessa, kun kuoroon etsittiin lisää laulajia. Tutut kaverit kuorosta lopulta saivat hänet liittymään kuoroon toteuttamaan kuorohaaveitaan:

”– ei se ollu ryhmän painostusta, mutta ehkä se oli tällä tapaa solidaarisuutta [, että liityin kuoroon]. Ja sitten se, et mä olin joskus aikasemmin lukioaikoina laulanu kuorossa, niin sitten olin sopivassa iässä, niin voisin kokeilla tätä harrastusta uudestaan.” (Riku)

Hieman samaan tapaan kuin Lauri, myös Riku oli kiinnostunut näkemään, millainen lavaolemus kuorolla oli:

”Mä luulen, että se [motivaatio liittyä] oli ehkä sitten into kokeilla laulaa kuorossa. Mä olin nähny Tukholman gaykuoron tai joidenki amerikkalaisten gaykuorojen esiintymisiä ja ne oli niinku aika näyttäviä tai siis spehtaakkelimaisia, et kyllä siitä jäi siitä kuorolaulamisesta niinku ehkä se semmonen hyvä olo, et aplodeja on kiva saada, vaikka se vaatii sitten tietysti paljon työtä.” (Riku)

Musiikillista kokemusta oli kerääntynyt nuoruusiässä, jolloin Riku lauloi lukion kuorossa ja oli aloittanut instrumenttitunnit. Nyt aikuisiällä musiikin harrastamisen uudelleen aloittaminen onnistui Out 'n loudissa luontevasti. Ryhmä, jossa oli valmiiksi kavereita ja mielenkiintoinen konsepti kiinnostivat.

Lauri ei ole ainut haastateltavista, joka on muuttanut Helsinkiin hieman kauempaa Suomesta. Myös Saku ja Oskari ovat muuton jälkeen löytäneet pian tiensä Out 'n loud -kuoron pariin. Saku on kehittänyt omaa lauluinstrumenttiaan laulutunneilla ja hän mainitsi haastatteluissa huomanneensa, miten eri asioihin tulee keskittyä, kun vertaa yksinlaulua ja kuorolaulua. Lauluintoa löytyy ja Saku kokee Out 'n loudissa kehittyvänsä monilla musiikillisilla osa-alueilla. Erityisesti musiikin teoriaan liittyvissä asioissa Saku kokee saaneensa tukea kuorossa ollessaan:

”Noh siinhän uutena tulee sellanen tietynlainen rooli. Ei mitenkään niinku huonolla tavalla, mut silleen et ihmiset niinku vastaa ja kertoo asioita, mikä on tietysti tosi hienoa, koska varsinki ku miettii niin mullahan ei ollu sitä teoriaosaamista ollenkaan, niin ihmiset on selittäny siitä tosi paljon asioita ja sun muita.” (Saku)

Saku ei erikseen mainitse laulun olevan erityinen syy miksi hän on hakeutunut kuoroon. Laulu on hänelle kuitenkin mieluinen asia, jota pääsee kehittämään kuorossa samalla, kun

tutustuu uusiin ihmisiin uudessa kaupungissa. Myös Oskarille kuoro sosiaalisena ympäristönä oli merkittävä syy liittyä juuri tähän kuoroon. Kuoroyhteisön merkityksestä raportoin tarkemmin aiemmassa luvussa 6.1.

Haastatteluissa kävi ilmi, että Oskarilla on vahva historia musiikin parissa ja on koulutautunut pitkälle vokaalimusiikissa. Aiempaa kokemusta laulamista niin kuorossa kuin solistina on paljon ja Oskari koki, että hän tarvitsi vastapainoa perinteiselle kuoromusiikille ja liittyi Out 'n loudiin. Hänellä oli aikaisempia kokemuksia kamarikuorosta ja produktioista, joissa laulettiin perinteisempää kuoro-ohjelmistoa, joten tässä kuorossa hän saisi laajennettua kokemusta myös viihdemusiikin puolelta. Musiikillisen osaamisen monipuolistamisen lisäksi melkein tärkeämpi asia Out 'n loudissa on Oskarille se, että pääsee laulamaan yhdessä muiden kuorolaisten kanssa:

”Kyl mä sillai niinku koen, että kun meni tonne kuoroon ja vähän aikaa oli ja sai niinku homomiesten kanssa tehdä, kuitenkin meillä tietyllä tavalla suhtautuminen tähän maailmaan on niinku tietynlainen. Ja sitten mä tiedän, että mä saan olla semmonen mies kun mä olen.” (Oskari)

Ahti on ollut mukana kuorossa sen alkuvaiheista saakka. Hän on yksi perustajajäsenistä ja pystyi kertomaan tarkempaa tietoutta kuoron historiasta ja sen alkutilanteesta. Muutaman muun haastateltavan tapaan myös Ahdilla on taustalla lauluopintoja ja kokemusta aikaisemmista kuoroista. Ahti mainitsi, että hän laulaa aktiivisesti myös toisessa kuorossa yhtäaikaaisesti Out 'n loudin ohella. Tämä kuoro on nimeltä mainitsematon, seurakunnan yhteydessä toimiva kuoro ja näiden kahden musiikilliselta estetiikaltaan eroavan kuoron yhdistäminen sopii Ahdille oikein hyvin:

”Se [toinen kuoro] on iso kuoro, siellä on 50 ihmistä ja sitten miehistä viis tai kuus on homoja, et siellä on aika paljon. Ja sitten naislaulajista tota mun tietääkseni kolme on lesboja. -- Et jos ne olis hyvin tiukkoja uskiksia niinku ne kuorolaiset, niin en mä sitten viihtyisi siellä. Että mä kuitenkin arvosta sellasta vapaamielisyyttä ja tota suvaitsevaisuutta ihmisissä. -- Ja mun ois tietysti tai siis onkin hyvin vaikea nähdä semmosta tilannetta, että mä olisin vaan niiku yhdessä kuorossa ja vaan tätä yhdenlaista musiikkia. Että nyt niinku on toisenlainenkin musiikki, niin se on elämän henkireikä, että saa laulaa kaikkea mahdollista. (Ahti)

Ahti mainitsee, että kahdessa hyvin erilaisessa kuorossa on hyvä laulaa, sillä ohjelmistorepertoari on laaja. Toisessa kuorossa Ahti pääsee laulamaan monipuolisesti taide- ja ”suurten säveltäjien” musiikkia, kun taas Out 'n loudissa ohjelmisto koostuu pitkälti viihdemusiikista. Ahti arvostaa suuresti klassista musiikkia, mutta pitää siitä, että pääsee laulamaan myös toisenlaista ohjelmistoa. Samankaltaisiin ajatuksiin yhtyy myös Oskari, joka toivoi Out 'n loudin tuovan musiikillista monipuolisuutta elämään.

6.3.2 Ohjelmisto ja ilmaisu

Musiikillisesti kuoro on monipuolinen ja ohjelmisto sisältää laajan kattauksen kuorolle sävelletystä musiikista tuoreisiin populaarimusiikin kappaleisiin. Keskustelimme jokaisen haastateltavan kanssa kuoron musiikillisesta sisällöstä ja etenkin kappalevalinnat sekä musiikkityylit herättivät keskustelua kuorolaisten keskuudessa. Lähes kaikissa haastatteluissa kuoron monipuolista repertoaria kiiteltiin ja kuoron moninainen ohjelmisto koettiin voimavarana:

”Ja kivaa on että me tehhään tosi monipuolista, että on sitä taiteellisempaa ja on poppia. Joskus aika kokeellista ja sitten meidän kuoron sisällä on niinku esimerkiksi semmonen ku [säveltäjän nimi], niin säveltää paljon meille tosi hienoja biisejä” (Lauri)

Kauemmin kuorossa laulaneet tunnistivat, että tyyliuunnat kappalevalinnoissa ovat muuttuneet vuosien varrella, mutta ne ole vakiintuneet mihinkään tiettyyn genremuottiin. Haastatteluista kävi silti ilmi, että tyyli on viime vuosina muuttunut enemmän viihteellisempään suuntaan. Kuitenkin variaatiota ohjelmistosta löytyy.

Useissa haastatteluissa nousi esiin laulajien henkilökohtaisia näkemyksiä siitä, mitkä musiikkigenret sopivat heille parhaiten. Eroavaisuuksia löytyi ja mieltymyksiä oli yhtä paljon, kun oli haastateltavia. On siis huomattavissa, että kuoron sisällä on monia eri näkemyksiä siitä, mitkä kappaleet toimivat ja mitä tyyliä toivottaisiin lisää. Erityistä kiitosta sai kuorolle itselleen sävelletyt teokset. Kuoron omissa riveissä laulava säveltäjä on tehnyt teoksia juuri Out 'n loud kuorolle ja ne koettiin mukavana vaihteluna. Ohjelmisto on kuitenkin monipuolista ja lähtökohdat esiintymisille vaihtelee. Lavalla voidaan nähdä energistä parodiaa koreografialla tai hillitympää musiikin tulkintaa.

Out 'n loud on kaksikielinen kuoro, jossa panostetaan suomen kielisten kappaleiden lisäksi myös ruotsin kielisen ohjelmiston laulamiseen. Kuoro toimii Helsingin ruotsinkielisen kansanopiston yhteydessä, joten myös sen puolesta on luonnollista, että ruotsinkielinen ohjelmisto on mukana repertoarissa. Ohjelmistosta päättää taiteellinen johtaja eli kuoronjohtaja, mutta ajoittain niistäkin sovitaan joukolla. Kaksikielisyydestäkin nousi erilaisia kommentteja haastatteluissa. Riku kokee kaksikielisyyden olevan positiivinen aspekti ja näin ollen kuoro voi samalla toimia suvaitsevaisuuden edistäjänä myös kielikysymyksissä. Osa kuorolaisista koki kaksikielisyyden hankalana asiana, sillä ruotsin kielen osaamattomuus vaikutti heidän tulkintaan.

Keskusteluissa kävi ilmi myös ilmaisun keskeinen rooli. Osa kuorolaisista lähtivät mukaan kuoroon mielenkiinnosta nähdä, mihin suomalainen gaykuoro voi taiteellisesti taipua:

”Ehkä sekin [kiinnosti] konseptissa, et mitä tää suomalainen homokuoro pystyy tekemään, et jos miettii näitä muita kuoroja tai muita maita, onks siellä jollain tapaa vapautuneempaa touhua vai ollaaks täällä luonnonstaan jäyhempiä, vai mikä tässä tää kuvio oikein on? Et se oli ehkä se kiinnostava puoli.” (Riku)

Ilmaisu ja esityksiin liitetty show on Out ’n loud -kuoron tavaramerkki. Esityksissä mennään usein parodia edellä, mutta myös teksti ja ilmaisulähtöisyyteen keskitytään, kertoo Helsingin Sanomille Out ’n loudin kuorojohtaja Hilikka Kangasniemi (Mattila 2017). Pelkäsi showkuoroksi Out ’n loud ei kuitenkaan halua leimautua. Toisaalta gaykuorojen perinteeseen kuuluu populaarimusiikki ja näyttävyyys. Out ’n loud on hyvässä asemassa musiikillisesti, sillä heille myös sävelletään omaa musiikkia. Kuoro on löytänyt Sakun mielestä hyvän ”esiintymisen kanavan”, jolla käsitellä homona olemista. Sakun näkemys on, että lauluvalinnoissa ja performansseissa näkyy, että kyseessä on gaykuoro, sillä niissä leikitään homostereotypioilla. Show’lla on keskeinen rooli, etenkin, kun lauletaan hauskoja kappaleita ja juuri niissä päästäänkin leikkimään huumorilla. Saku kokee, että homomiehinä he voivat nauraa yhdessä yhteiskunnan luomille stereotypioille. Riku kokee, että kun käsitellään stereotypioita, niin on tärkeää ottaa myös huomioon se, kuinka spontaanisti ne tuodaan esille. Ilmaisullisuus erottaa Out ’n loud -kuoron muista mieskuoroista. Näin ainakin toteaa Lauri. Hän kokee, että monet muut mieskuorot eivät uskalla lähteä revittelemään samalla tavalla kuin Out ’n loud. Myös Ahti mainitsee, että Out ’n loudissa kuorolaiset voivat nauraa homojutuille vapaasti, eikä kenenkään kannata ottaa sitä liian vakavasti, koska se tapahtuu turvallisessa ympäristössä. Hän ei usko, että muut voisivat käyttää samaa huumoria mitä he pystyvät homokuorossa käyttämään. Sama on nähtävissä myös heidän esiintymisissään.

"Se mitä ihmiset saa Out ’n loudista on se, että voi niinku mennä niinku rinta rottingilla esiintymään ja että tässä laulaa homo" (Ahti)

Lauri ja Riku mainitsivat, että Out ’n loud ei ole ”pönöttävä” kuoro, vaan heittäytyminen on osa kuoron ilmaisua:

”-- kuoro ei ole tämmönen kansiokuoro joka seisoo liikkumatta paikallaan ja laulaa sitä madrigaalia tai motettia vaikka osa sitä toivoisi, vaan enemmän pitää olla läsnä ja liikkua ja olla niinku enemmän yksilönä, mut silti kuoron jäsenenä, eikä sillä tapaa, että kuoro on sellanen saman näkösten, samalla lailla pukeutuneiden joukko joka seisoo liikkumatta paikallaan.” (Riku)

Kuoro on kuitenkin täynnä erilaisia ja eri henkisiä ihmisiä. Joukko on hyvin heterogeeninen ryhmä, jossa on miehiä eri taustoista ja eri ammattikunnista. Lauri naureskelee:

”Varmaan siinä vaiheessa jos siihen [Out ’n loud] hakeutuu niin ymmärtää itse, että kuitenkin on showkuoro, vaikka tuota se on välillä kovan työn takana kuoronjohtajalla, että saa liikkeelle ne miehet siellä” (Lauri)

Sekä Lauri että Riku kokevat, että esiintymisissä vaaditaan jokaisen panostusta. Jokainen kuorolainen tarvitaan mukaan, jotta esiintymisestä saadaan luontevan oloinen, eikä päälle liimattu. Myös Saku kokee show’n hyvin keskeiseksi osaksi kuoron esiintymisiä. Kuorolla on hyvin vähän suoraan homomiehenä olemisen tuskaan viittaavaa ohjelmistoa, mainitsee Saku. Kuitenkin hillitympää ohjelmistoa päästään myös esittämään. Muutama haastateltava muisteli esiintymistään maailman AIDS -päivän kappelitilaisuutta, jossa kuoro lauloi tunnelmallisen ohjelmiston. Saku kertoi, että ohjelmisto oli pitkälti samanlaista kuin missä tahansa hartaammassa tilaisuudessa, jonkun muun kuoron laulamana, mutta tunnelma oli varmasti koskettava ainakin seksuaalivähemmistön edustajille. Riku kokee, että kuoron ohjelmisto tulee rakentaa kuoron tyyllilajista käsin. Koska kyseessä on gaykuoro, on yleisöllä myös jonkinlainen käsitys siitä, mitä he ovat tulleet kuulemaan. Tämä tulisi ottaa harkintaa ohjelmiston laatimisessa:

”Mut ehkä sit enemmän se sanoma siinä tulee sitten, et onks tää valittu ohjelmisto semmosta, että siinä on joku merkitys tai sanoma, tai saako joku tuttu laulu uuden tulkinnan tän kuoron esittämänä. Et se on ehkä mun mielestä se tärkeä, et se ohjelmisto on se minkä kautta mennään eteenpäin.” (Riku)

Oskarin mielestä kuoro on mennyt hyvin paljon eteenpäin musiikillisesti. Oskari ei itse ole laulanut kuorossa muutamaa vuotta kauempaa, mutta selkeää edistymistä on tapahtunut. Hän kokee, että osa kuorolaisista haluaisi keskittyä harrastuksessaan enemmän mukavaan yhteisöön, eikä musiikillisilla ambitioilla olisi niin paljon merkitystä. Hän kuitenkin kannustaa kuoroa laittamaan tavoitteet mahdollisimman korkealle, sillä sitä kautta saadaan ylläpidettyä kuoron hyvää kehityskulkua. Hän mainitsi, että osa haluaisi haastavampaa ohjelmistoa kuin toiset. Ahti kokee myös, että kuoro voisi laulaa haastavampaa ohjelmistoa. Ongelmaksi saattaa kuitenkin hänen mukaansa koitua uusien laulajien mukaan saaminen. Jos taso on liian kova, voi uusien laulajien olla vaikea hypätä mukaan. Lauri, Saku ja Riku puolestaan kokivat, että heille ei ole niin tärkeää minkä tasoisia kappaleita kuorossa lauletaan. Lauri kertoi, että hän ”ottaa sitä mitä annetaan”. Hän haluaa kehittyä laulajana, joten hän on valmis kokeilemaan kaikenlaista. Riku taas haluaa miettiä kappaleita enemmän sanoman kannalta, esimerkiksi sitä, miten kappale muuttuu, kun homokuoro esittää sen. Sakulle myös kappaleiden sanoma ja merkityksellisyys vaikuttivat olevan tärkeämpää kuin laulujen haasteellisuustaso.

6.4 Negatiivisia kokemuksia

Olen kerännyt aineistoa tähän tutkimukseen viideltä Out 'n loud -kuorossa laulavalta henkilöltä ja tarkoitukseni on ollut saada keskustelua aikaan kuoroon liittyvistä positiivisista aiheista, kuten kuoron merkityksestä ja kuorolaisten kokemuksista kuorossa. Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan ollut etsiä kuoroon tai kuorolauluun liittyviä negatiivisia asioita, mutta haastattelujen yhteydessä niitä on kuitenkin noussut. Jokainen kokemus on haastateltavan oma henkilökohtainen ajatus ja kokemus, joten niitä ei voida yleistää toisten kuorolaisten ajatuksiksi tai yleisiksi mielipiteiksi.

Negatiiviset asiat tai kehityskohdat liittyivät usein aiheisiin, joita kuorolaiset pitivät erityisen tärkeinä. Mitä merkityksellisempi aihe, sitä kriittisempi näkemys. Moni mainitsi kuitenkin sen, miten heterogeeninen ryhmä voi aiheuttaa ristiriitaisuuksia ihmisten välillä. Ilmiö koettiin luonnolliseksi, sillä moninainen ryhmä sisältää erilaisia persoonia ja yhteistyö ei aina voi toimia. Mitään kiusaamiseen viittaavaa ei kuitenkaan käynyt ilmi haastatteluissa. Ahti mainitsi, että ihmiskemiat eivät aina sovi keskenään, mutta niistä tilanteista aina selvitään. Oskari myötäilee samaa ajatusta omassa haastattelussaan. 20–30 miehen ryhmä sisältää niin monenlaisia persoonallisuuksia, että jännitteitä syntyy luonnostaan. Kuoron historiassa on myös ollut myrskyisempiä aikoja ja kriiseiltä ei olla välttytty.

Kuoroaktiivisuus puhutti myös muutamaa haastateltavaa. Aktiivisuudella tarkoitetaan tässä kohtaa kuoroharjoituksissa käymistä ja sitoutumista yhteisiin päämääriin. Harjoitukseen osallistumisesta tuli muutamakin maininta. Kuorolaisilta toivottaisiin aktiivisempaa harjoituksissa käymistä myös aikoina, jolloin ei ole tiedossa mitään erityisluontoista, kuten esimerkiksi matkaa tai konserttia. Matkat luonnollisesti lisäävät harjoitusaktiivisuutta, mutta myös esiintymiset, jotka toisivat kuorolle rahaa ovat yhtä tärkeitä ja arvokkaita kuorolle. Aktiivisuusongelmaa ei välttämättä olisi, jos kuoro olisi isompi kuin mitä se on tällä hetkellä. Muutama kuorolainen toivoi, että kuoro olisi kookkaampi.

Kuoro on harrastuksena aikaa vievää ja se vaatii sitoutumista. Harjoituksissa käymisen lisäksi sitoutuminen voi vaatia pidempiaikaisia leiriharjoituksia ja stemmatreenejä. Lauri mainitsi, että kuorotoiminta on ajoittain työlästä ja kotonakin tulee käyttää aikaa kappaleiden harjoitteluun. Myös Riku kommentoi, että oman työn ja perhe-elämän lisäksi yksi kuoro riittää hänelle hyvin, sillä aikaa on jäätävä myös muille vapaa-ajan menoille. Samaa

kommentoi Oskari. Etenkin jos esiintymisiä ja harjoituksia kerääntyy tietyille ajanjaksoille enemmän, voi se vaikuttaa myös yksityiselämään. Työmäärän paljoudesta Oskari mainitsi myös sen, että hän koki etenkin kuoroon liittymisen aikoina paineita uuden kuoro-ohjelmiston omaksumisen suhteen. Kappaleita otettiin esiintymisiin kuoron repertoaarista ilman tarkempaa harjoittamista ja Oskarin koki sen olevan "tosi iso haaste henkilölle, joka hyppää vasta mukaan". Hän kokee, että vuosien varrella opittua ohjelmistoa pidetään aktiivisena materiaalina koko ajan, jolloin uusille tulee enemmän paineita opetella kappaleita, kun oletetaan, että ne hallitaan kuorossa jo.

7 TULOSTEN TARKASTELU

Olen tyytyväinen tutkimuskysymyksiin saamiini vastauksiin, ja tuloksista nousi esiin myös arvokkaita näkökulmia gaykuorossa laulamiseen. Tuloksissa ilmeni selkeitä teemoja identiteetistä, yhteisöstä sekä musiikin monipuolisista merkityksistä. Jokainen haastattelu oli rikas keskustelu, ja ne olivat pitkälti hyvin samansuuntaisia. Moni näkemys toistui lähes jokaisessa haastattelussa, joten tutkijana oli helppo löytää selkeitä teemoja tulosten sisällä. Kuitenkin jokainen teema tuntui olevan kytköksissä vahvasti toistensa kanssa, joten tulosten raportointi vaati aikaa. Tuloksissa näkyi jokaisen haastateltavan persoonallinen ja henkilökohtainen ote, ja haastateltavat lähestyivät aiheita omista lähtökohdistaan. Käsittelen tuloksia tarkasteluluvussa tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä. Tarkastelen tuloksia tarkasteluluvussa tutkimuskysymysten mukaisesti.

Kuoroon liittyminen

Haastatteluissa kävi ilmi se, että Out 'n loudiin liitytään kahdesta merkittävästä syystä. Kuoroon tullaan usein lauluinnon takia, mutta sosiaaliset kontaktit nousivat haastatteluissa myös merkittävään asemaan. Ajatukset jakaantuivat tasaisesti näiden kahden motiivin kesken. Muutamit kuoroon liittyneet miehet sanoivat kiinnostuneen kuoron vahvasta ilmaisullisuudesta, kun taas toiset näkivät kuorossa mahdollisuuden löytää uusia tuttavuuksia, jotka jakaisivat samoja arvoja ja ajatuksia. Aikaisemmissa kuorotutkimuksissa (Latimer 2008; Louhivuori ym. 2005b) on myös käynyt ilmi, että kuoroon liitytään yhteisön takia. Kuorosta usein toivotaan löytyvän ryhmä, johon voi tutustua ja päästä osalliseksi. Tuloksissani näen, että osallisuus, ryhmään kuuluminen ja uudet, saman henkiset ystävät olivat keskeisiä asioita, jotka saivat laulajat kiinnostumaan Out 'n loud -kuorosta. Tähän vaikuttaa varmasti myös se, että kuoro on ainut homokuoro Suomessa, ja monet kommentit kertoivatkin siitä, miten laulajat kokevat olonsa turvalliseksi ja ymmärretyksi Out 'n loudissa. Haastateltavat sanoivat suoraan, että vaihtoehtoja kuoroharrastukselle olisi ollut muitakin, mutta Out 'n loud pystyi tarjoamaan muista poikkeavan yhteisön.

Selkein osa-alue, joka motivoi kuorolaisia tutkimusten mukaan osallistumaan kuoroharrastukseen on laulaminen; esiintymiskokemus ja laulutaidon kehittäminen (Taylor & Herring 2014; Latimer 2008; Louhivuori ym. 2005b). Tälle väittämälle on kerääntynyt kiitettävästi tutkimustietoutta, sillä lähes kaikki taustatutkimukset, joita tässä tutkimuksessa olen käyttänyt, toteavat laulun olevan tärkein motivaatio kuoroon liittymiseen. Yhdessä

laulaminen on ehkä kuoron määrittävin tekijä, joten luonnollisesti tämä nousi esiin myös haastatteluissani. Jokainen haastateltavani on käynyt ennen Out 'n loudia tai sen aikana yksityisillä laulutunneilla tai osallistunut jonkinlaiseen kuorotoimintaan. Sattumalta haastateltavieni joukko oli hyvin aktiivisia laulun harrastajia ja heidän vastauksistaan kävi ilmi, että kuoroon tullaan kehittymään ja toteuttamaan itseään esiintymiskokemusten avulla. Haastateltavat olivat erityisen kiinnostuneita näkemään, millainen kuoro suomalaisista homomiehistä koostuva kuoro voisi olla.

Ilmaisu ja lavaesiintyminen kiehtoivat erityisesti kahta laulajaa. Tuloksissa kävi ilmi se, että Out 'n loud -kuoro on alun perin muodostettu lauluporukaksi, jossa tärkeintä oli rento ilmapiiri ja musiikista nauttiminen ilman liiallista ryppyotsaisuutta. Rennosta ilmapiiristä ei olla luovuttu, mutta kuorossa on keskitytty myös tarkempaan laulajamateriaalin valikointiin ja kunnianhimoisempiin tavoitteisiin. Kuoron toimintaa kuvailtiin haastattelussa myös ammattimaisemmaksi kuin aikaisemmin. Out 'n loudissa on tapahtunut musiikillisen tason nousua, joka voi entisestään motivoida miehiä liittymään kuoroon. Ainakin kaksi laulajaa mainitsivat, että he kuuluivat Out 'n loudista lehtiartikkelien ja videoiden kautta mediasta. Tulokseni ovat aikaisempien kuorotutkimusten linjoilla siinä, että kuoroon on tultu kehittymään laulajana (Louhivuori ym. 2005b). Kuitenkin tähän kuoroon on selkeästi tultu mukaan myös sillä perusteella, ketä kuorossa laulaa mukana ja että minkälaisen arvomaailman kuoro jakaa keskenään. Kun kuorotoiminta sisältää yhteneväisiä arvoja, syntyy luottamusta ja sitä kautta sosiaalista pääomaa (Ks. Hyypä 2002).

Ydinviesti, miksi kuorolaiset ovat liittyneet Out 'n loudiin koostuu useammista tekijöistä. Jokainen kuorolainen on tullut omaa tietään kuoroon ja tähän vaikuttaa se, että olen pyrkinyt valitsemaan haastateltavani hyvin heterogeeniseksi ryhmäksi. Laulajia on eri ikäpolvista ja he ovat aloittaneet kuorossa laulamisen hyvin eri aikoihin. Kuoroon liittymiseen vaikuttaa elämäntilanne. Uuteen kaupunkiin saapuneet etsivät uusia tuttavuuksia ja toiset vain hakeutuvat samanhenkisten ihmisten joukkoon. Kun tarkastelen liittymisen syitä Cass'n identiteettimallin näkökulmasta, huomaan myös yhteyden kuoroon liittymisen sekä homouden identiteetin välillä. Cass (1979; 1984; 1996) osoittaa, että mitä pidemmälle yksilön kokemus omasta homoudestaan kehittyy, sitä enemmän yksilöllä on tarve osallistua ja kuulua homojen alakulttuuriin ja yhteisöön. Vuorovaikutuksen tarve toisten seksuaalivähemmistön edustajien kanssa lisääntyy, mitä paremmin yksilö alkaa tuntea itseään ja tunnistaa itsessään homoidentiteetin kasvun (Ks. Cass 1979, 1984, 1996).

Tärkeät elementit kuorossa

Kun kysyin haastateltavilta suoraan, että mitä haastateltavat arvostavat Out 'n loudissa, vastaus oli lähes yksimielisesti yhteisö. Gaykuorossa ryhmä ja kanssalaulajat ovat ne, joiden merkitykset nousevat erityiseen asemaan. Tämä näkyy sekä kuoroharjoituksissa että harjoitusten ulkopuolella. Yhteisöllisyys voidaan kokea kuorossa vahvempana kuin muissa ryhmäharrastuksissa, toteaa Louhivuori ym. (2005b). Haastateltavat kuvailevat Out 'n loudin harjoituksia sallivaksi ja turvalliseksi ympäristöksi, jossa voi jakaa henkilökohtaisia asioita muiden kuorolaisten kanssa. Erityisesti haastatteluisissa mainittiin se, miten kuorossa voidaan jakaa toisten kanssa asioita, joita muissa yhteisöissä ja yhteyksissä ei välttämättä voida jakaa. Out 'n loudissa yhteisön sisälle muodostuu omia pienempiä ryhmiä, joka jakautuvat usein stemmakohtaisesti. Stemmoissa pidetään huolta toisistaan ja tutustutaan lähemmin kanssalaulajiin. Nämä huomiot ovat samankaltaisia kuin, mitä Taylor ja Herring (2014) totesivat kuorosta yhteisön tarjoajana. Eräs haastateltava mainitsi, että harjoituksiin tullaan usein kiireen keskeltä, mutta musiikin avulla päivän huolet ja paineet unohtuvat. Toinen haasteltava kommentoi samaan aiheeseen, että kuoron harjoituksissa ei puhuta paljoa työasioista, jolloin jokainen voi sosiaalisesta statuksesta huolimatta olla tasavertaisessa asemassa. Louhivuoren ja Salmisen (2005a) kuorokyselyn perusteella kuoro vaikuttaa olevan hyvä tapa vähentää elämän tuomaa stressiä, sillä laulu ja yhdessä toimiminen vievät ajatukset pois arjen paineista. Huumori on myös yksi keino, jolla keventää ilmapiiriä ja käsitellä vaikeampiakin asioita. Out 'n loudissa vitsaillaan homouteen liittyvistä asioista, koska gaykuoro yhteisönä sallii muissa tilanteissa ei niin hyväksytyt tematiikan käytön. Henderson ja Hodges (2007) kertoivat heidän tutkimuskuoronsa käyttävän huumoria keinona, jolla käsitellään homouteen liittyviä negatiivisiakin aiheita.

Kuoroon haetaan musiikillisten kykyjen avulla, mutta kuorotoiminta on vahvasti sosiaalista työskentelyä. Ryhmässä tehdään tarkasti töitä musiikillisten tavoitteiden eteen, puhalletaan niin sanotusti yhteen hiileen. Harjoituksissa luodut sosiaaliset suhteet jatkuvat myös kuoron ulkopuolella, ja mainittakoon, että Out 'n loudin kautta on kehittynyt myös parisuhteita. Musiikin ammattipiskelijana ja muusikkona on hienoa huomata, miten kuoro ja musiikki voi toimia välikappaleena ja luoda kestäviä yhteyksiä ihmisten välille. Kuoroharjoitukset tuovat ihmiset yhteen samaan tilaan laulamaa. Tämä voi itsessään luoda me-henkeä ja yhteisöllisyyttä (Hyypä 2005; 2013). Musiikin yhteinen syke sitoo laulajat toisiinsa niin psyykkisellä, fyysisellä kuin henkisellä tasolla. Kun puhutaan yhteisöstä, on täysin

ymmärrettävää, että ihmisten välisiltä ristiriidoilta ei aina vältytä. Negatiivisia kokemuksia muodostuu kuorossa sekä ihmisten välisistä erimielisyyksistä sekä ajankäytön ongelmista johtuen (Kreutz & Brünger 2012; Henderson & Hodges 2007). Myös Out 'n loudissa ei haastattelujen mukaan vältytä kriiseiltä. Ihminen on henkisesti haavoittuvainen, sillä kyse on luovasta toiminnasta, jolloin pelataan paljon tunteilla sekä primitiivisillä kokemuksilla. Kuorotoiminta on aikaa vievää, joka näkyy myös Out 'n loudissa.

Kuorolaiset mainitsivat Out 'n loudissa olevan myös vahva yhteiskunnallinen puoli. Kuoro on mielestäni itsessään hyvin monimerkityksellinen, sillä pelkällä olemassa olollaan Out 'n loud voidaan nähdä poliittisena kuorona. Omassa ainutlaatuisuudessaan kuoro vie eteenpäin tasa-arvoa, sillä se osoittaa, että homomiehetkin voivat perustaa kuoron ja harrastaa musiikkia ja taidetta järjestyneesti siinä missä kaikki muutkin. Out 'n loud on myös ensimmäinen sateenkaari-kuoro Suomessa, joten he ovat voineet esimerkillään osoittaa tietä myös muille seksuaalivähemmistökuoroille. Erityisesti tämä yhteiskunnallinen merkitys näkyi kuorolaisten kommentteissa, joissa he toivoivat Out 'n loudin kautta voivansa viestiä yleisölle homouden normaaliudesta ja tasa-arvosta. Haastattelemi kuorolaiset haluavat näyttäytyä ihan ”tavallisina” miehinä. Molemmat, sekä Latimerin (2008) että Hendersonin ja Hodgesin (2007) kuorotutkimukset osoittivat kuoron merkinneen laulajille vapautta ilmaista itseään ja omaa homouttaan. Latimerin (2008) tutkimuksessa mainittiin, että gaykuoro antaa miehille mahdollisuuden tavata homomiehiä baarikulttuurin ulkopuolella ja tämän saman ajatuksen toisti myös suurin osa tutkimukseni haastateltavista. Kuoro on siis välinen, jonka avulla homomiehet voivat tavata toisiaan organisoidusti musiikin merkeissä sekä tuoda ilmi omaa homouttaan. Tärkeä huomio tässä mielestäni on se, että kuoro on instituutio, joka mahdollistaa seksuaalivähemmistöjen keskeisen toiminnan, joka ei ole kytköksissä alkoholiin ja baarikulttuuriin. Out 'n loud toimii toisin sanoen tukiverkkona, toimintaryhmänä ja ponnahduslautana. Ponnahduslautana siinä mielessä, että kuoro mahdollistaa foorumin ilmaista itseään ja jakaa ajatuksia niin kansalaulajille kuin ulkopuolisille. Henderson ja Hodges (2007) raportoivat, että kappale- ja esiintymisvalinnoilla voidaan vaikuttaa siihen, millä tavalla kuoro saa luotua yhteyden yleisönsä kanssa.

Sosiaalinen pääoma on moninainen kokonaisuus, joka koostuu erilaisista pienemmistä yhteisössä muodostuvista ilmiöistä (Hyypä 2002). Esimerkiksi luottamus on sosiaalisen pääoman osa, mutta samalla alusta, jolle se rakentuu. Luottamuksen kautta voidaan kokea osallisuutta, joka on merkittävä osa kuorotoimintaa. Kaikki haastateltavani ovat löytäneet

oman paikkansa kuorosta ja totesivat, että kuoro antaa mahdollisuuden toteuttaa itseään myös ulkomusiikillisin keinoin, kuten esimerkiksi järjestötoiminnan kautta. Keskusteluissa kävi ilmi, että hallitustoiminnan lisäksi kuorolaisten osaamista ollaan hyödynnetty lavailmaisun, musiikin teoreettisten kysymysten ja soittotaidon osalta. Osallisuuden kokemus on Isolan ym:n (2017) mielestä juuri tämän kaltaista toimintaa, jossa ryhmä antaa yksilölle mahdollisuuksia toteuttaa itseään eri tavoin. Osallisuus on monimuotoista ja sen rinnalla voidaan saada kokemus esimerkiksi vertaisuudesta. Vertaisuus koetaan kuorossa merkittävänä asiana ja se näkyy Out 'n loudissa samanlaisten kokemusten jakamisena. Aiheet voivat liittyä homona olemiseen tai yhteisiin kuorokokemusiin liittyviin asioihin. Meriluoto ja Marila-Penttilä (2015, 15) kertovat lausahduksen ”Tiedän, mistä puhut!” olevan tyypillinen vertaisuuden synnyttämä tunne. Omaa identiteettiä muodostetaan suhteessa ympäröiviin ihmisiin (Tajfel & Turner 1986), joten vertaisuus on osaltaan kehittämässä yksilön kokemusta itsestään. Kuoro koostuu usein hyvin erilaisista laulajista ja tässäkin Out 'n loudin tapauksessa esimerkiksi kuoron ikäjakauma on suuri. Haastatteluissa tulikin kommentti siitä, että Out 'n loudissa tutustuu ihmisiin, joihin ei olisi muussa yhteydessä edes tutustunut. Kuoron kautta pääsee tutustumaan uusiin ihmisiin ja tämän vuorovaikutuksen kautta voi saada mahdollisuuden peilata omaa elämää muiden homomiesten elämään. Tätä voidaan myös nähdä vertaisuuden tunteeksi ja sitä kautta sosiaalisesti pääomaksi.

Kun keskustelimme haastatteluissa musiikin merkityksellisyydestä, puhuimme paljon ohjelmistovalinnoista sekä ilmaisusta. Stereotypioille leikkiminen jakoi mielipiteitä, mutta laulujen sanoma koettiin tärkeäksi. Kuoron kaksikielisyyden takia osa kuoron ohjelmistosta on ruotsiksi, joka aiheutti tulkintaan liittyviä haasteita muutamalle haastateltavalle. Eräs kuorolainen kommentoi lauluihin liittyen, että laulujen kautta kuoro pääsee nauramaan yhdessä yhteiskunnan luomille normeille. Turvallisessa yhteisössä stereotypioista voidaan myös vitsailla. Musiikki voi vaikuttaa myös kuoron yhteisöllisyyden muodostumiseen. Latimer (2008) raportoi sen tapahtuvan ryhmässä laulamisen kautta. Etenkin homokuorossa Latimer totesi laulujen tekstien tulkinnan toimivan välikappaleena, jonka avulla voidaan reflektoida omia homouden kokemuksiaan. Näitä kokemuksia päästään ilmaisemaan ryhmässä, jolloin tapahtuu vertaisuutta. Jokainen laulaja käy läpi omia kokemuksiaan henkilökohtaisesti, mutta esimerkiksi esiintymisissä kappaleet tulkitaan kuorona. Kuoro voi toimina niin sanottuna henkisenä tukiryhmänä ja laulu on yhteisön rinnalla yhtä merkittävässä asemassa henkisen tuen luomisessa. (Latimer 2008.)

Kuoro identiteetin tukijana

Tutkimukseni kiinnostavimmat kysymykset ovat mielestäni seuraavat: Voiko kuoro kehittää laulajan identiteettiä ja erityisesti minkälainen yhteys gaykuorolla ja homouden identiteetillä on? Taylor ja Herring (2014, 16) totesivat omassa tutkimuksessaan kysymyksen olevan hyvin henkilökohtainen. Edellä mainittujen havaintojen ja huomioiden valossa koen, että yhteys on mahdollinen. Tutkimustulokseni tukevat aikaisempia tutkimuksia, joissa on löydetty yhteys gaykuoroharrastuksen ja homona olemisen identiteettikehityksen välillä. Latimer (2008) toteaa tutkimuksessaan, että identiteettinsä kanssa kamppailevat homomiehet saivat kuorosta tukiverkon ja jopa toisen perheen. Latimer huomio myös sen, että homot joutuvat kohtaamaan elämässä vastoinkäymisiä, joita ei välttämättä osaisi edes odottaa länsimaisessa yhteiskunnassa. (Latimer 2008.) Gaykuoro voi siis toimia kantavana yhteisönä, joka vahvistaa samalla yksilön tunnetta omasta homoidentiteetistä. Taylorin ja Herringin (2014, 18) tulokset osoittivat, että gaykuoro antaa kuorolaisille positiivisia välineitä rakentaa omaa homoidentiteettiään, joita ei muista yhteisöistä saa. Näistä kuorolaisille merkittävistä osa-alueista olen raportoinut jo aikaisemmin.

Haastatteluissa en päässyt kovin syvälle kuorolaisten henkilökohtaiseen historiaan, eikä siihen ollut edes mahdollisuutta vain yhden haastattelukerran puitteissa. Syvempiin kokemuksiin oltaisiin päästy kiinni, jos haastatteluja olisi tehty useampi ja menetelmä olisi ollut syvähaastattelun tyylinen. Kuitenkin sain vahvan kokemuksen siitä, että kuoro toimii myös Out 'n loudissa tukiverkoston tapaisena yhteisönä, jonka avulla voidaan peilata omaa identiteettiään. Tätä tapahtuu kuorolaisten mukaan sekä keskustelujen että musiikin välityksellä. Jälkimmäisellä osa-alueella on todettu myös olevan merkitystä identiteetin kehittymiselle (Saarikallio 2009). Toisiin laulajiin tukeutuminen ja me-hengen muodostuminen tapahtuvat Hyypän (2005) mielestä piilevästi, ja ne ovat tärkeitä rakennusmateriaaleja toimivan tukiverkoston muodostumisessa.

Henderson ja Hodges (2007) huomasivat kuoron yleisöltä tulevan positiivisen huomion nostavan myös kuorolaisten itsetuntoa. Out 'n loud on saanut vakiintuneen kuulijakunnan ja omalla uniikkiudellaan heillä on aina selkeä ja kiinnostava imago, jota he voivat markkinoida kuoropiireissä. Ympäröivän yhteisön hyväksyntä edesauttaa omakuvan kehittymistä, johon myös Troidenin (1986) identiteettiteoria perustuu. Troidenin kolmijakoinen identiteettimalli (self-identity, perceived identity ja presented identity) on sovellettavissa monin tavoin

tutkimaani Out 'n loud kuoroon. Lähtökohtaisesti kuoroon hakee seksuaalivähemmistöön kuuluvia miehiä, joten uskon, että heillä on jo jonkinasteinen käsitys omasta homoudestaan (self-identity). Out 'n loud -kuorossa ei ole pakko olla seksuaalivähemmistön edustaja, jotta voi laulaa kuorossa. Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, että kuorossa jaetaan avoimesti homouteen liittyviä asioita, joten kanssalaulajat saavat myös käsityksen yksittäisen laulajan homoudesta (perceived identity). Viimeinen identiteetin taso (presented identity) Troidenilla (1986) oli julkinen homouden osoitus. Tämä taso toteutuu esimerkiksi esiintymisten kautta, joissa Out 'n loud osoittaa avoimesti olevansa gaykuoro. (Ks. Troiden 1986.) Homoutta ei piilotella Out 'n loudissa ja sen voi todeta myös kuoron nimestä. On siis melko selvää, että gaykuorolla on vahva mahdollisuus ainakin edistää positiivisesti yksilön omaa kokemusta ja identiteettiä homoudesta.

8 POHDINTA

Tutkimuksessani päätin haastatella vain viittä Out 'n loud -kuorossa laulavaa henkilöä. Tutkimuksesta olisi voinut nousta erilaisia näkökulmia, jos olisin haastatellut isompaa joukkoa, mutta tällöin aineisto olisi kuitenkin kasvanut liian suureksi tätä maisterintutkielmaa varten. Tutkimukseeni menneet kustannukset olisivat kasvaneet entisestään, sillä Out 'n loudin kaikki jäsenet asuvat pääkaupunkiseudulla. Tutkimustyön aikana asuin itse Jyväskylässä, josta käsin kävin toteuttamassa kaikki viisi haastattelua. Tapaamiset menivät mutkattomasti, sillä kaikki haastateltavat olivat erittäin yhteistyöhaluisia. Koin tärkeäksi kuitenkin tavata jokaisen kasvotusten tutkimukseni luonteen takia.

Haastatteluaineisto on tutkimukseni keskiössä, joten olen pyrkinyt tulosten analyysiprosessissa valitsemaan aineistolle sopivimmat menetelmätavat. Tästä olen kertonut tutkimusasetelmaluvussa tarkemmin. Tulosten luotettavuus kertoo tutkimukseni onnistumisesta. Tulokset on annettu haastateltavien luettavaksi vielä raportoinnin jälkeen, jolla varmistetaan, että haastattelun ja raportoinnin välillä ei ole tapahtunut aineiston vääristymistä. Tämä uusintakierros lisää tutkimuksen luotettavuutta huomattavasti, jolloin haastateltavat saavat uudestaan käydä läpi vastuksensa ja mahdollisesti lisätä ajatuksiaan aiheesta. Lisäyksille ei kuitenkaan ollut tarvetta. Tätä menetelmää vahvistaa Perttulan (1996) ajatus siitä, että ihminen on pohjimmiltaan omien kokemustensa asiantuntija. Ihmisten kokemukset ovat siis todenmukaisia, ja tämän on tärkeä näkemys, kun tuloksissa on käsitelty merkityskokemuksia. Kokemukset on otettava totena, riippumatta niiden sisällöstä. (Perttula 1996, 93.)

Teemoja nousi myös kysymysten ulkopuolelta, jotka oli myös syytä ottaa mukaan tulosten raportointiin. Kaikki aiheet eivät kuitenkaan päätyneet tämän tutkimusraportin tulososioon. Tarkoitukseni oli löytää vastauksia tutkimuskysymyksiini, joihin kuitenkin muutamat haastatteluissa nousseet teemat eivät suoraan vastanneet. Haastatteluissa kävi ilmi asioita, jotka liittyivät kuorolaulun hyvinvointivaikutuksiin, kuten henkisiin ja fyysisiin kokemuksiin. Lähestulkoon kaikki haastateltavani huomasivat lähtevänsä kuoroharjoituksista positiivisemmin ja rentoutuneemmin mielin kuin mikä heidän olonsa oli sinne tultaessa. Nämä huomiot tukevat aikaisempia tutkimustuloksia (Louhivuori ym. 2005a), jotka on tehty kuoron hyvinvointivaikutuksista, joten päätin jättää ne huomiotta omissa tuloksissani. Hyvinvointikysymykset eivät myöskään suoraan vastanneet omiin tutkimuskysymyksiini.

Kuorotutkimuksen kenttä on laajentumassa ja yhteislaulua tutkitaan yhä useammasta näkökulmasta. Tämä tutkimus on tuonut taas yhden näkökulman tarkastella aihetta, ja toivonkin, että kuorotutkimusta voidaan jatkaa ennakkoluulottomista lähtökohdista. Tässä tutkimuksessa keskityin melko laajaan kokonaisuuteen, jossa otin huomioon sekä yhteisön näkökulman että homoidentiteetin muodostumisen. Koko työni pohjaa vahvasti haastatteluista nouseviin, kuorolaisille merkittäviin teemoihin. Teemojen laajuus yllätti minut tutkijana, joten aiheiden rajaaminen on ollut haastavaa ja tärkeää, jotta tutkielma ei kasvaisi liian suureksi.

Tutkimuksen edetessä aloin pohtia, voiko kuorotoiminnalla ehkäistä lhbtq-nuorten syrjäytymistä. Vakuutuin tutkimukseni jälkeen siitä, että yksilö voi saada kuorotoiminnasta merkityksellisiä kokemuksia. Nämä voivat olla esimerkiksi osallisuuden ja vertaisuuden tunne sekä kokemus oman homoidentiteetin vahvistumisesta. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) nostaa tasa-arvoa koskevassa nettiartikkelissaan esiin nuorten syrjäytymisen. 15–29-vuotiasta nuorista syrjäytyneitä on noin 5 prosenttia. Jopa kaksi kolmasosaa näistä syrjäytyneistä nuorista on miehiä. (THL 2017.) Nuorten miesten syrjäytymistä on käsitelty runsaasti myös mediassa. Setan julkaisema Alangon ja Kaljusen (2014) lhbtq-nuoriin kohdistunut tutkimus kertoo sen sijaan syrjäytymisen olevan vahvasti yhteydessä vähemmistöryhmiin. Lhbtq-nuorten hyvinvointi oli kyselyn mukaan vaihtelevaa. Hyvien kokemusten lisäksi kyseiset nuoret kokevat edelleen kielteistä kohtelua, ja syrjäytymisvaara on suurempi verrattuna muihin saman ikäisiin nuoriin. Läheisten reaktiota pelätään, jos seksuaalinen suuntaus tai sukupuoli-identiteetti paljastuu tai kerrotaan julki. Näiltä nuorilta puuttuu usein keskustelu- ja tukihenkilöt, jotka ovat samassa elämäntilanteessa. (Alanko & Kaljunen 2014, 20.) Kuoron tarjoamat mahdollisuudet voisivat olla hyvinkin edistämässä sateenkaarinuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Aiheesta olisi mielenkiintoista saada jonkinlaista tutkimustietoa esimerkiksi toimintatutkimuksen muodossa. Tutkimuksen projektikuoron toiminta voisi olla avointa ja Out 'n loudista poiketen ei-tavoitteellista. Out 'n loud toimii edelleen ”matalan kynnyksen” ajatuksella, mutta kuoro pyrkii musiikin ilon lisäksi myös tavoitteelliseen toimintaan, sekä kehittymään kuorona ja löytämään joukkoonsa taitavia laulajia.

Aiheeseeni liittyvää jatkotutkimusta voisi tehdä myös kuorojohtajan näkökulmasta, sillä kuorojohtajalla on merkittävä rooli kuoron toiminnan muodostumisessa. Millaisia eroja tutkimustuloksissani olisi, jos kuorojohtaja kuuluisi samaan seksuaalivähemmistöön kuin

kuorolaiset? Toinen kiehtova näkökulma olisi teettää samankaltainen tutkimus sekakuorolle, joka koostuisi seksuaalivähemmistön edustajista. Mielenkiintoista olisi nähdä miten roolit ja vuorovaikutus muuttuvat, kun mieskuoron sijaan joukossa on myös eri sukupuolten edustajia. Omassa tutkimuksessani olen keskittynyt vain miesedustajien näkemyksiin, mutta Suomessa tämän tutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi lesbokuorolle.

Tutkimusmatka Out 'n loudin toimintaan on ollut mielenkiintoinen ja positiivinen kokemus. Kuoro on ottanut tutkimukseni avoimesti vastaan ja osoittaneet kiinnostusta sitä kohtaan. Haluan ehdottomasti kiittää kaikkia tahoja, jotka mahdollistivat tämän maisterintutkielman toteutumisen, erityisesti Out 'n loud kuoroa.

LÄHTEET

- Alanko, K. & Kaljunen, O. (2014). *Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura: Seta.
- Alasuutari, P. & Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. p.). Tampere: Vastapaino.
- Attinello, P. (1994). Authority and Freedom, towards a sociology of the gay chorus. Teoksessa Brett, P., Wood, E. & Thomas, G. C. (toim.) *Queering the pitch: The new gay and lesbian musicology*, 315–346. New York: Routledge.
- Cass, V. C. (1979). *Homosexuality identity formation: A theoretical model*. Journal of Homosexuality, 4, 219–235.
- Cass, V. C. (1984). *Homosexuality identity formation: Testing a theoretical model*. Journal of Homosexuality, 20, 143–167.
- Cass, V. C. (1990). The implications of homosexual identity formation for the Kinsey model and scale of sexual preference. Teoksessa McWhirter, S., Sanders, S. & Reinisch, R. (toim.) *Heterosexuality-homosexuality: Concepts of sexual orientation*, 239–366. New York, NY: Oxford Press.
- Cass, V. C. (1996). Sexual identity formation: Western phenomenon. Teoksessa Cabaj, R. & Stein, T. (toim.) *Textbook of homosexual and mental health*, 227–251. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Durrant, C. (2012). Male Singing in the University Choir Context. Teoksessa Harrison, D. S., Welch, G. & Adler, A. (toim.) *Perspectives on Males and Singing*, 109–121. New York: Springer.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (8. p.) Tampere: Vastapaino.
- Erikson, E. H. (1959). *Identity and the life cycle: Selected papers*. Psychological Issues Monograph Series 1(1). New York
- Friedman, H. S. & Schustack, M. W. (2012). *Personality: Classic theories and modern research* (5. p.). Boston: Allyn & Bacon.
- Helkama, H., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (1999). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. (3. p.). Helsinki: Edita
- Henderson, S. D. & Hodges, S. H. (2014). *Music, song, and the creation of community and community spirit by a gay subculture*. Sociological Spectrum, 27(1), 57–80.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hirsjärvi, S. (2008). II. 5. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (toim.) *Tutki ja kirjoita*, 119–162. Helsinki: Tammi. 21. painos.
- Huotari, K., Törmä, S. & Tuokkola, K. (2011). *Syrjintä koulutuksessa ja vapaa-ajalla: Erityistarkastelussa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten syrjintäkokemukset toisen asteen oppilaitoksissa*. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Hyypä, M. T. (2002). *Elinvoimaa yhteisöstä: sosiaalinen pääoma ja terveys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyypä, M. T. (2005). *Me-hengen mahti*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyypä, M. T. & Liikkanen, H-L. (2005). *Kulttuuri ja terveys*. Helsinki: Edita.
- Hyypä, M. T. (2011). *Elinvoimaa yhteisöstä*. Tieteessä tapahtuu 8/2011, 15–18.
- Hyypä, M. T. (2013). *Kulttuuri pidentää ikää* (1. p.). Helsinki: Duodecim.
- Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on?: Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Johns, D. J. & Probst, T. M. (2004). *Sexual Minority Identity Formation in an Adult Population*. *Journal of Homosexuality*, 47(2), 81–90.
- Kankkunen, P., Harinen, P., Nivala, E. & Tapio, M. (2010). *Kuka ei kuulu joukkoon?: Lasten ja nuorten kokema syrjintä Suomessa*. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Kennedy, D. A. & Oswalt S. B. (2014). *Is Cass's Model of Homosexual Identity Formation Relevant to Today's Society?*. *American Journal of Sexual Education* 9(2), 229–246.
- Kokkonen, M. (2016). Syrjintä ja henkinen pahoinpitely seksuaalivähemmistöjen liikuntaharrastuksissa. Teoksessa Berg, P. & Kokkonen, M. (toim.) *Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*, 138–155. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Kreutz, G. & Brünger, P. (2012). A shade of grey: Negative associations with amateur choral singing. *Arts & Health*, 4(3), 230–238.
- Laine, T. (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, 29–51. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Latimer, M. E. (2008). "Our Voices Enlighten, Inspire, Heal and Empower:" A Mixed Methods Investigation of Demography, Sociology, and Identity Acquisition in a Gay Men's Chorus. *International Journal of Research in Choral Singing* 3(1), 23–38.

- Lehtonen, J. (2003). *Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa: Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset*. Helsinki: Yliopistopaino: Nuorisotutkimusverkosto.
- Livesey, L., Morrison, I., Clift, S. & Camic, P. (2012). Benefits of choral singing for social and mental wellbeing: qualitative findings from a cross-national survey of choir members. *Journal of Public Mental Health* 11(1), 10-26.
- Louhivuori, J. & Salminen, V-M. (2005a). *Miksi laulamme kuorossa? Kuoroharrastusta koskevan kyselyn tuloksia*. SULASOL 55(4), 12–14.
- Louhivuori, J., Salminen, V-M. & Lebaka, E. (2005b). *'Singing together': A crosscultural approach to the meaning of choirs as a community*. *Cultural Diversity in Music Education*.
- Mattila, R. (2017). Homokuoro Out 'n loud juhlii 13 vuoden taivaltaan: lauantain konsertissa lauletaan rohkeudesta, tasa-arvosta ja oikeudesta rakastaa. *Helsingin Sanomat, Nyt-liite*. Haettu 2.4.2018 osoitteesta <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005189719.html>
- Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. (2015). Mikä osallisuus, mikä kokemusasiantuntijuus? Teoksessa Meriluoto, M., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) *Osallisuus: Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja*, 6–37. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Nikander, P., Hyvärinen, M., Ruusuvoori, J., Jolanki, O., Nikander, P. & Karhunen, S. (2010). *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Out 'n loud (2018). Kotisivut. Haettu 9.4.2018 osoitteesta <https://www.outnloud.fi/fi/>
- Perttula, J. (1996). Ihmistieteiden ja tiedonmuodostus ja tutkimusetiikka. Teoksessa Palmroth, A. & Nurmi, I. (toim.) *Alttiiksi asettumisen etiikka: Laadullisen tutkimuksen eettiset kysymyksiä*, 83–110. Jyväskylä: Kopi-Jyvä Oy.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone : The collapse and revival of american community*. New York: Simon & Schuster.
- Ruusuvoori, J., Nikander, P. & Hyvärinen. (2010). *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino
- Ruusuvoori, J. & Tiittula, L. (2005). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Tampereen yliopisto.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. (2015). Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, metodin valinta ja aineistonkeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Saarikallio, S. (2009). Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä L. (toim.) Musiikkikasvatus. *Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*, 221–231. Jyväskylä: Suomen musiikkikasvatusseura FiSME ry.
- Sajavaara, P. (2008). III. 3. Tyyli ja kieliasu. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (toim.). *Tutki ja kirjoita*. (14. p.), 273–298. Helsinki: Tammi.
- Setan sateenkaarisanasto (2018). Haettu 10.4.2018 osoitteessa <http://seta.fi/sateenkaarisanasto/>
- Setan toimittajaopas (2018). Haettu 9.4.2018 osoitteessa <http://seta.fi/materiaali/>
- Taylor, D. M. & Herring, M. L. (2014). *Social Identity Construction In A Gay Men's Chorus*. GEMS (Gender, Education, Music & Society), 7(9), 15–23.
- Tajfel, H. & Turner J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. Teoksessa Worchel, S. & Austin, W. G. (toim.), *Psychology of intergroup relations*, 7–24. Chicago: Nelson-Hall.
- Troiden, R., R. (1989). *The Formation of Homosexual Identities*, Journal of Homosexuality, 17(1-2), 43-74.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- THL (2017). Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. *Sukupuolten tasa-arvo: Syrjäytyminen*. Päivitetty 16.6.2017. Haettu 24.4.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/hyvinvointi-ja-terveyserot/syrjaytyminen>
- TYT (2018). Tampereen yliopiston täydennyskurssi. Sosiaalipsykologian peruskurssi. Haettu 13.4.2018 osoitteesta <https://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalipsykologia/yksilo.html>

LIITTEET

Liite 1. Ennakkokyselylomake

Kysely Out 'n Loud kuorolle

15.6.2018 20.55

Kysely Out 'n Loud kuorolle

*Pakollinen

1. Nimi *

---

2. Sähköpostiosoite *

---

3. Syntymävuosi *

---

4. Mahdolliset vastualueet kuorossa *

---

5. Milloin ja miten olet päätenyt kuoroon? *

---

6. Miksi valitsit tämän kuoron, etkä jotakin toista? *

---

7. Mikä sinulle on tärkeintä Out 'n Loud-kuorossa ja miksi? *

---

8. Olen tarvittaessa käytettävissä henkilöhaastatteluja varten *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä

En

Liite 2. Teemahaastattelun kysymysrunko

Tausta

- Milloin ja miten olet päätenyt kuoroon?
- Millainen rooli musiikilla on elämässäsi kuoron ulkopuolella?

Motivaatio

- Miksi valitsit tämän kuoron?
- Minkälaisia asioita pidät tärkeänä kuorossa? Löytyykö niitä tästä kuorosta?
- Voisitko laulaa jossain toisessa kuorossa?

Kokemus

- Kuvaile tuntemuksiasi kuoroharjoituksen jälkeen
- Miltä tuntuu mennä harjoituksiin ja lähteä? Kokemus/elämys/tunne
- Virkistäytyminen?
- Esiintymiset?

Musiikki

- Musiikin rooli kuorokokemuksessasi
- Musiikillinen kehitys?

Roolit ja identiteetti

- Kuvaile rooliasi kuorossa
- Miten koet roolisi kuorossa ja onko se muuttunut?

Arvot ja luottamus

- Mikä kuoro merkitsee sinulle?
- Mikä teitä yhdistää tässä kuorossa?
- Kenelle suosittelisit kuoroa?

Sosiaalisuus

- Onko kuoron kautta tullut uusia merkittäviä ihmissuhteita?
- Jatkuvatko ne myös kuoron ulkopuolella?